

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ VE PLANLANMASI ANA BİLİM DALI

K.K.T.C.'DEKİ İŞLETMELERDE YAPILAN MESLEKİ EĞİTİM
UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mehmet KOÇ

Lefkoşa - 2006

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ VE PLANLANMASI ANA BİLİM DALI

K.K.T.C.'DEKİ İŞLETMELERDE YAPILAN MESLEKİ EĞİTİM
UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mehmet KOÇ

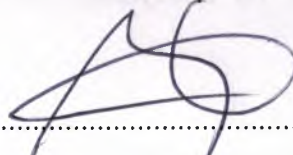
Tez Danışmanı
Dr. Fatoş SİLMAN

Lefkoşa – 2006

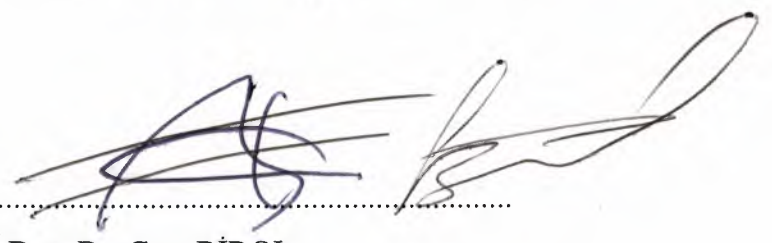
JÜRİ ÜYELERİNİN ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

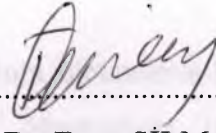
Mehmet KOÇ'a ait "K.K.T.C.'de İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi, Denetimi ve Planlanması Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

Üye

Doç. Dr. Cem BİROL

Üye

Yard. Doç. Dr. Fatoş SİLMAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

2011/2006

ÖNSÖZ

Mesleki ve Teknik Eğitim çok yönlü, tarafların işbirliğini gerektiren bir hizmet alanıdır. Mesleki ve Teknik Eğitimin başarılı olabilmesi, hem genel eğitimle hem de iş hayatı ile bütünleşmesine bağlıdır. Ferdin, genel ve mesleki eğitimi, hayat boyunca devam eden bir süreçtir. Bu sürecin büyük bir bölümü genel eğitimle, kalan kısmı da örgün ve yaygın mesleki eğitimle ilgilidir. Mesleki ve Teknik Eğitimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için; planlamalar; iş ve hizmet alanlarının özelliklerine dikkat edilerek okullar ile işyerlerinin bir sistem bütünlüğü içinde çalışabileceği şekilde düzenlenmelidir.

İşletmelerde çalışanların teknolojiyi anlayabilecek kadar temel becerilere sahip olmaları, ekip halinde çalışabilmeleri, değişikliklere kolayca uyum sağlayabilmeleri, problem çözmeleri, iletişim kurabilmeleri gibi yeterliliklere sahip olmaları beklenmektedir. Bu tür yeterlilikleri eğitim kurumlarının tek başına geliştirmeleri mümkün görülmemektedir. Genç ve yetişkinlerin sahip olmaları gerekli yeterlilikler ancak okullarla işletmelerin işbirliği yapmaları ile gerçekleşebilir.

Mesleki ve Teknik Eğitim sisteminin işletmelerle işbirliği, Mesleki ve Teknik Eğitimin düzenlenmesinin yanı sıra, öğrencilerin iş ve hizmet alanlarında yetiştirilmeleri çok önemlidir. Bu sistem sayesinde öğretmenlerin gelişen teknolojiye göre yenilenen işletmeleri en iyi şekilde tanımaları, buna paralel olarak işletmelerde beceri kazanmış tecrübeli elemanların da eğitim sistemi içerisinde görev ve sorumluluk almaları sağlanır.

Bu düşünceden yola çıkarak hazırlanan bu çalışmada amaç, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası'na göre meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde gerçek üretim koşullarında yaptıkları eğitimi değerlendirmektir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem taranmış, amaç ve önem açıklanmış, araştırmanın sayıltılar, sınırlılıkları ve tanımları belirlenmiş, ayrıca konu ile ilgili araştırmalar özetle tanıtılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde yöntem ve uygulama açıklanmıştır. Dördüncü bölümde araştırmanın bulgularına ve yorumlarına; son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmamın gerçekleşmesinde bana yardımcı olan kişilere teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimine yönlendiren ve yardımlarını esirgemeyen hocam, Doç. Dr. Sayın Halil AYTEKİN'e, anketlerin hazırlanmasında ve tez aşamasında kıymetli zamanlarını ayırma lütfunda bulunan hocam Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN'a ve tez hazırlamamda akademik yardımlarda bulunan danışman hocam Yard. Doç. Dr. Fatoş SİLMAN'a katkılarından dolayı sonsuz teşekkür ederim. Anketlerin uygulanması sırasında duyarlı davranışlarından dolayı başta ilgili okul idarecileri olmak üzere koordinatör öğretmen ve öğrencilere teşekkür ederim. Ayrıca uzun süren çalışmalarım sırasında bana manevi destek olan eşim Yasemin ve çocuklarım Ece ve Ceyhun'a teşekkür ederim.

Lefkoşa,
Mehmet KOÇ

Mayıs 2006

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
ÖZET	x
ABSTRACT.....	xii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem	8
1.1.2. Amaç.....	9
1.1.3 Önem.....	9
1.1.4 Sayıtlılar.....	11
1.1.5 Sınırlılıklar.....	11
1.1.6 Tanımlar.....	11
1.2. İlgili Araştırma ve Yayınlar.....	12
1.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	13
1.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	14

II. BÖLÜM

2.ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ.....	19
2.1.İşletmelerde Meslek Eğitimi Kavramı.....	19
2.1.1.İşletmelerde Meslek Eğitimi.....	20
2.1.2. İşletmelerde Meslek Eğitimi Gereği	20
2.1.3. Öğrenci Yönünden Sağlayacağı Yararlar.....	21
2.1.4. Eğitim Kurumu (Okul) Yönünden Sağlayacağı Yararlar.....	22
2.1.5. İstihdam Sektörü (İşletmeler) Yönünden Sağlayacağı Yararlar.....	23
2.1.6. Toplum (Çevre) Yönünden Sağlayacağı Yararlar.....	23

2.1.7. İşletmelerde Meslek Eğitiminin Amaçları.....	23
2.1.8. İşletmelerde Meslek Eğitiminin Özellikleri.....	24
2.1.9. Programların Genel Yapısı.....	26
2.1.10. Programların Yönetimi.....	26
2.1.11. Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları.....	27
2.1.12. Koordinatörün Görevleri.....	28
2.1.13. İşletmelerin Sorumlulukları.....	29
2.1.14. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu Görevleri.....	30
2.2. K.K.T.C.'de Mesleki Eğitimin Tarihi Gelişimi.....	31
2.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Kıbrıs'ta Mesleki ve Teknik Eğitim.....	32
2.2.2. İngiliz Döneminde Kıbrıs'ta Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	34
2.2.3. 1878-1924 Yılları Arasında Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	35
2.2.4.1924-1959 Yılları Arasında Kıbrıs'ta Mesleki Ve Teknik Eğitim	37
2.2.5. Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi Mesleki Ve Teknik Eğitim (1960-1963)	39
2.2.6. Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi Mesleki Ve Teknik Eğitim (1963 Ve Sonrası).....	40
2.2.7. 1963-1974 Yıllarını Kapsayan Dönemde Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	40
2.2.8. 1974-1983 Yıllarını Kapsayan Dönemde Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	40
2.2.9. 1983'ten Günümüze Kadar Olan Dönemde Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	41
2.3. Mesleki Eğitimle İlgili Önemli Kanun Ve Uygulamalar.....	43
2.3.1. 17/1986 Sayılı Milli Eğitim Yasası.....	43
2.3.2. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası.....	45
2.3.3. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası Genel Gerekçesi.....	46
2.3.4. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasının Öngördüğü Çalışmalar.....	48

2.3.5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasına İlişkin Temel Hükümler.....	49
2.3.6. Metge Projesi (Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi)....	55

III. BÖLÜM

3.YÖNTEM.....	58
3.1 Araştırmanın Modeli.....	58
3.2. Evren ve Örneklem	58
3.3. Veri Toplama Aracı ve Uygulanması	59
3.4. Verilerin Analizi	61

IV.BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUMLAR.....	63
4.1 Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	63
4.2.Öğrencilere İşletmeye Gitmeden Önce Farklı Konularda Ön Eğitim Verilmesi İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar.....	73
4.3.İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	77
4.3.1.Öğrencilerin İşletmedeki Meslek Eğitimi İle İlgili Bulguları	77
4.3.2. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Bulguları	79
4.4. İşletmelerde Yapılan Mesleki Eğitimin Okuldaki Öğretime Yaptığı Etkilerle İlgili Bulgular Ve Yorumlar.....	83
4.5.Koordinatör Öğretmenlerin Ve İşletmeye Öğrenci Gönderen Okulların Yeterlilikleri İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar	88
4.5.1.Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevini Yapması İle İlgili Bulgular.....	88
4.5.2. Okulların İşletmelerdeki Eğitime Bakışı Ve Katkıları İle İlgili Bulgular	92
4.6.Meslek Eğitimi Veren İşletmelerle İlgili Bulgular Ve Yorumlar	96

4.6.1. İşyeri Eğitim Ortamlarının İşgüvenliği, Çevre, Fiziki Mekan, Donanım, Araç-Gereç Bakımından Yeterlilik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	96
4.6.2. İşletme Yöneticilerinin Veya Eğitimcilerinin Öğrencilerin Eğitimine Yaptıkları Katkılarla İlgili Bulgular ve Yorumlar	100
4.7.İşletmelerden Öğrencinin Maddi Katkı Sağlaması İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar	104
4.8.İşletmelerde Meslek Eğitiminin Öğrencilere İleride Sağlayacağı Yararlarla İlgili Bulgular.....	107
4.9.Genel Görüş Ve Öneriler.....	111
4.9.1.Koordinatör Öğretmen Görüşleri.....	111
4.9.2. İşletmede Meslek Eğitimi Alan Öğrencilerin Görüşleri	112

V. BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	114
5.1 Sonuçlar	114
5.2 Öneriler	118

KAYNAKÇA.....	120
----------------------	------------

<u>EKLER.....</u>	126
--------------------------	------------

Ek 1 K.K.T.C. M.E.K.B Mesleki Tek. Öğrt. Dairesi'ne Anket Uygulama İzin Dilekçesi	127
Ek 2 K.K.T.C. M.E.K.B Mesleki Tek. Öğrt. Dairesi Anket Formu Uygulama İzni.....	128
Ek 3 2005-2006 Öğretim Yılı Çalışma Takvimi.....	129
Ek 4 Araştırmada Kullanılan Öğrencilere Yönelik Anket.....	131
Ek 5 Araştırmada Kullanılan Öğretmenlere yönelik Anket.....	137

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Kapsama Alınan Meslek Liselerindeki Öğrenci, Öğretmen Dağılımı.....	60
Tablo 4.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	63
Tablo 4.2 Öğrencilerin Öğretim Gördükleri Okullara Göre Dağılımı.....	64
Tablo 4.3 Öğrencilerin Eğitim Yaptığı İşletmeyi Belirleme Şekli	65
Tablo 4.4 Öğrencilerin İşyerinde Çalışma Süreleri	66
Tablo 4.5 Öğrenciye İşyerinde Sağlanan Olanaklar	66
Tablo 4.6 Öğrencilerin Becerileri Öğrenme Durumu	67
Tablo 4.7 Öğrencilerin Yüksek Öğretime Devam Etme İsteği.....	68
Tablo 4.8 Meslek Eğitimi Alınan İşyerlerindeki Personel Sayısının Durumu	68
Tablo 4.9 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	69
Tablo 4.10 Koordinatör Öğretmenlerin Çalıştıkları Okullara Göre Dağılımı	70
Tablo 4.11 Koordinatör Öğretmenlerin Öğrenim Düzeyi Durumu	70
Tablo 4.12 Koordinatör Öğretmenlerin Meslek Kıdemine Göre Dağılımı	71
Tablo 4.13 Meslek Öğretmenlerinin Koordinatör Olarak Çalıştıkları Yıl Sayısının Durumu.....	72
Tablo 4.14 Koordinatör Öğretmenlerin Koordinatör Konusunda Seminer Veya Kurs Alma Durumu	72
Tablo 4.15 Öğrencilere İşletmeye Gitmeden Önce Farklı Konularda Ön Eğitim Verilmesine İlişkin Cevapların Dağılım Ve Ortalama Puanları	74
Tablo 4.16 Öğrencilerin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Cevaplarının Dağılımı Ve Ortalama Puanları	78
Tablo 4.17. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Cevaplarının Dağılımı Ve Ortalama Puanları	80
Tablo 4.18 İşletmelerdeki Eğitimin Okul Öğretime Yaptığı Etkilerle İlgili Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri	84
Tablo 4.19 Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevini Yapma Düzeyine İlişkin Cevapların Dağılım Ve Ortalama Puanları.....	89
Tablo 4.20 Koordinatör Öğretmenlere Ve Öğrencilere Göre Okulların İşletmelerdeki Eğitime Bakışı Ve Katkılarının Yeterliliklerine İlişkin Cevapların Dağılım Ve Ortalama Puanları	93

Tablo 4.21 İşyeri Eğitim Ortamlarının İşgüvenliği, Çevre, Fiziki Mekan,Donanım, Araç-Gereçle İlgili Cevapların Dağılımı Ve Ortalama Puanları.....	97
Tablo 4.22 İşletme Yöneticilerinin Öğrencilerin Eğitime Yaptıkları Katkılarının Yeterlilik Durumuna İlişkin Cevapların Dağılım Ve Ortalama Puanları.....	101
Tablo 4.23 İşletmelerden Öğrencilerin Maddi Katkı Sağlamaya İlişkin Cevapların Dağılımı Ve Ortalama Puanları	105
Tablo 4.24 İşletmelerde Meslek Eğitiminin Öğrencilere İleride Sağlayacağı Yararlara İlişkin Cevapların Dağılımı Ve Ortalama Puanları.....	108

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası'na göre meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde gerçek üretim koşullarında yaptıkları eğitimi değerlendirmektir.

Araştırmanın evrenini (bütünü/kapsamını), 2005-2006 eğitim-öğretim yılında K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı 12 teknik ve meslek lisesi ile bunlara bağlı endüstri pratik sanat okullarından kendi meslek kolları ile ilgili işletmelere giden (staj yapan) 3. sınıf öğrencileri ile onlara koordinatörlük yapan öğretmenler oluşturmuştur

Bu araştırma için ihtiyaç duyulan veriler çeşitli kaynaklardan elde edilmiştir. Konu ile ilgili çeşitli yayınlar incelenmiş, istatistik veriler, dökümanlar, raporlar, bildiriler, araştırmalar, şûra kararları v.b. kaynaklar taranmış ve araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Oluşturulan kuramsal temellere dayalı olarak öğrenci ve öğretmenden oluşan iki denek grubu için geliştirilen anket taslakları uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda son şekilleri verilmiştir. Bu anketler, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde deneklerin mesleki eğitim uygulanmasına ilişkin görüşleri, sorunları ve önerilerine ilişkin sorular, üçüncü bölümde işletmelerde eğitimin daha iyi olabilmesi için görüş ve önerilerini açıklamaları için açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Araştırma kapsamında işletmelerde meslek eğitimi gören 105 öğrenci ve 20 koordinatör öğretmenin tamamına anket uygulanabilmiştir. Uygulanan anketlerden elde edilen verilerin her bir strateji için ortalama değerleri, frekans, yüzde ve standart sapmaları bulunmuş, varyans analizleri ile anlamlı farklılıklar araştırılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, araştırma kapsamındaki okullarda okuyan son sınıf öğrencilerinin yaklaşık üçte biri işletmede eğitim görmekte ve Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından bu öğrenciler sigortalanmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki meslek liselerinden işletmede meslek eğitimi alan öğrencilerin ve onlara koordinatörlük yapan öğretmenlerin anket sorularına verdiği cevaplardan hareketle, işletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamasının yararına inanılmakta, işletmelerdeki mesleki eğitimin okuldaki öğretimi olumlu yönde etkilediği belirtilmekte ve işletmelerde meslek eğitiminin amacına ulaşılmasında en büyük görevin koordinatör öğretmenlerde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ancak işletmeye gitmeden önce öğrencilere yeterli oryantasyon eğitiminin verilmediği, işletmelerde istenilen niteliklerdeki usta eğitimcilerinin yeterli olmadığı ve var olanların da eğitim yönünden yeterli katkıyı sağlamadıkları ve öğrencilere verilen ücretlerin yetersiz olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

The main purpose of this research is to evaluate the cooperative education given to the students of vocational and technical high school under real working conditions subject to the law (28) of (1988) The Apprenticeship and Vocational Education in TRNC.

The scope of this research includes the coop coordinators and seniors at twelve vocational and technical high schools and practical art schools functioning under the Ministry of National Education and Culture, TRNC in academic year 2005-2006.

In data collection different sources have been used. The data has been obtained from various sources such as statistics, documents, reports, declarations, researches, educational council's decisions in order to form the theoretical frame of this research study. Upon these therotical bases, questionnaire models for the two test groups- the students and the teachers- have been developed and finalized in line with the opinions and suggestions from professionals. Questionnaires have three chapters. The first chapter includes personal information. Test groups' opinions, problems, suggestions and questions related to the implementation of vocational and technical education are discussed in the second chapter. In the third chapter an open-ended question is directed to the test groups in order to express their opinions and suggestions for a better cooperative education. Within the research, all the coordinate teachers (20) and the coop students (105) have been surveyed by means of questionnaires. In data analysis; frequency, percentage, mean and standard deviation have been calculated for each strategy. Significant differences have been searched by using variance analysis as well.

Research findings show that about one third of seniors studying at schools within the scope of research are coop students and they are insured by the Ministry of Education and Culture.

In the light of the answers to the questionnaire given by coordinate teachers and coop students in TRNC, this research study showed (Doğan, 1999) that coop education is beneficial and has a positive impact on teaching at schools, coordinate teachers have the main responsibility in achieving coop education, but orientation given to the students before coop education isn't sufficient, there aren't adequate number of qualified trainers at institutions and the existing ones can't sufficiently contribute to education, the wages given to the students are not satisfactory.

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Okul yetiştiren, işletme de istihdam eden kurum olarak mesleki eğitimin özünü meydana getirirler. Eğitimin ne kadarı okulda ve ne kadarı da işletmede yapılmaktadır sorusuna cevap verirken çeşitli ülkelerde farklı eğitim modelleri ortaya çıkmıştır. Mesleki eğitim sistemleri; okulu esas alan sistemler, çıraklığı esas alan sistemler ve hem okulu hem de çıraklığı esas alan sistemler olmak üzere üç grupta toplanırlar. Bütün ülkelerde mesleki eğitim sistemlerinde daima okul ile işletme arasında bir işbirliği mevcuttur (Doğan,1997).

Gençleri uluslararası işgücü piyasasında aranılan niteliklere sahip bireyler olarak yetiştirebilmek için uygulanacak yaklaşımlar, bugüne kadar uygulananlardan farklılık göstermektedir. Bu oluşum eğitim programlarının tasarımında ve öğretimin planlanmasında da kendini göstermektedir (Doğan,1997).

Ülkeler arasında yetişkin işçilerin hareket halinde bulunduğu bir çağda, mesleki becerilerin düzeyi ve meslek kapsamına alınan yeterlilikler önem kazanmaktadır. Beceri yönünden denklik hususunda çeşitli ülkelerde farklı uygulamalar vardır. Buna rağmen ortak denklige doğru bir yönelme mevcuttur (Alkan,Doğan ve Sezgin,2001) KKTC.'ninde hem ürettiği mal ve hizmetleri pazarlayabilmesi kısaca kalkınabilmesi hem de işçi hareketi içinde bulunduğu ülkelerle ortak bir denklige doğru yönelebilmesi için bu ülkelerin işletmelerde meslek eğitimlerini öncelikle tanımada fayda vardır.

Avustralya eğitim sistemi içerisinde TAFE (Technical and Furher Education) orta öğretim sonrası ile üniversite öncesi verilen bir eğitimidir. TAFE eğitmenlerinin çoğu aynı zamanda endüstri veya ticarete istihdam edilen kişilerden oluştuğu için bu eğitmenler iş ve endüstrideki tecrübelerini derslerde öğrencilere aktarırlar. TAFE 'ler hükümet tarafından finansal açıdan desteklenirler ve çok değişik alanlarda mesleki eğitim sunarlar. TAFE'lere giriş şartları daha kolay olmasının yanında mezun olan

öğrenciler TAFE'lerden aldıkları dersleri üniversite okumak istedikleri takdirde kredi olarak kullanabilirler. Bu onlara 6 ay ile 18 ay gibi bir süre kazandırır. Her öğrencinin haftada 20 saate kadar part-time, sömester tatillerinde ise full-time çalışma hakkı vardır. TAFE okullarının birçoğunda iş deneyimi ders programlarının içerisinde yer almaktadır (www.egitimplas.com).

Almanya'da tam gün meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları eğitimlerinin çoğunluğunu işletme içi uygulamaya yöneltmişlerdir. İşletmelerde meslek eğitimi, eğitim süresince süreklidir. Okul türüne göre bu süre değişim göstermektedir. Dual sistemde bu haftanın 3 günü okulda, iki günü işyerinde olmak üzere değişmektedir. "Dual Sistem" olarak adlandırılan Alman meslekî eğitim sistemi esas olarak teorik eğitim ile uygulamalı eğitim programlarının bütünleştirildiği bir temele oturtulmuştur (Hocanın, 2004).

Almanya'daki işletmede eğitim, kullanılan tekniğin çağdaş düzeyine uygun şartlar altında, makine ve tesisler başında yapılır. Büyük işletmelerde bu öğrenim eğitim atölyeleri ve işyerinde cereyan eder. Küçük işletmelerde eğitilenler doğrudan işyerinde öğrenim görürler. Söz konusu işletmede çok ihtisaslaşmış olduğu için gerekli tüm bilgileri verebilecek durumda değilse eğitim işletmeler üstü meslek eğitim kuruluşları tarafından desteklenir. Ayrıca eğitimin bir kısmı başka işletmeler tarafından üstlenilebilir. Meslek okulu derslerinin görevi, işletme eğitimini kuramsal olarak teşvik ederek tamamlamak ve gençlerin genel bilgilerini artırmaktır. Okul eğitiminin ağırlık merkezini yaklaşık üçte ikisini ihtisas dersleri, üçte birini genel bilgiler veren dersler oluşturur. Meslek eğitimi gören gençlerin meslek okuluna devam zorunluluğu eyaletlerin okul yasalarında mevcuttur (www.ekdil.com)

Avusturya'da meslek liseleri mesleki yeterlilik ve genel eğitimin verildiği okullardır. Bu okullardan 3-4 yıllık eğitim sonunda bitirme sınavı ile mezun olunmaktadır. Meslek okulları, yüksek meslek liseleri ve kolejlerin çoğunda, çalışanlar için akşam okulları açılmaktadır. (<http://www.sg.k>).

Uzun süreli meslek okullarında, yaz tatillerinde de işletmelerde meslek eğitimi uygulaması yapılır. Kısa süreli meslek okullarında ise öğrenci öğrenim süresince belirlenen meslek eğitimleri tamamlamalıdır. İşletmede meslek eğitimi dönemleri ve süresi okullara, bölümlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Ticaret ve sanayi dallarında zorunlu yaz meslek eğitimi vardır. Tarım alanında belirlenen meslek eğitiminin tamamlanması yeterliliği gösteren nitelik kazandırır. Okullar işletmelerdeki meslek eğitimi dönemlerini belirlemede bağımsız hareket edebilirler (Hocanın,2004).

Belçika’da meslek liseleri; tarım, ticaret, metal işleri, matbaa ve grafik sanatları gibi mesleki ağırlıklı eğitim vermekte olup, 6 yıllık meslek lisesi öğrencilerinin yüksek öğretime gidebilmek için 7. sınıfı okumaları gerekmektedir. Bu sınıfta üniversiteye hazırlayıcı dersler okutulmaktadır. Teknik orta öğretimde ise daha çok yüksek öğretime yönelik akademik eğitim verilmekte olup aynı zamanda öğrenciler lise son sınıfta staj yaparak uygulamalı mesleki eğitim de alırlar.

Flemish, Waloon ve Brussels olarak bilinen üç bölgede de staj uygulaması yapılmaktadır. İşletmede meslek eğitimi uygulaması, öğrenim süresince 2 gün okul, 3 gün işletme şeklinde yapılmaktadır. Süresi, bölümlere ve okullara göre 3 aydan- 1 yıla kadar değişmektedir. Tüm bölümler işletmede meslek eğitimi uygulamasına katılmaktadır (Hocanın, 2004).

Fransa’da tam zamanlı okullarda işletmelerde yapılan kısa süreli işletmelerde meslek eğitimi vardır. Mesleki Olgunluk Belgesinin alınması için, işletmelerde, toplam 16 hafta süreli çalışma yapılması gereklidir (Hocanın,2004).

Teknik Eğitim Kolejlerinde pratik eğitim mümkün olduğu kadar gerçek tabiatta üretim işleri üzerinde yapılmaktadır. Bazı durumlarda bu eğitim hizmet sektöründe içine almaktadır. Bu kolejlerin çoğu devlet tarafından yürütülmekte ve kontrol edilmektedir. Büyük firmalar, endüstri grupları ve esnaf odaları tarafından yürütülenlerde vardır (Warren, 1971:69).

Fransa’da becerili işçilerin eğitimi üç yolla yapılır. Bunlar: (a) okulda, yani özel olarak düzenlenmiş merkezlerde (Teknik Eğitim Kolejleri gibi), (b) endüstride, mukaveleli çıraklık sistemi içinde ve part-time olarak okulda meslek derslerine devam ederek ve (c) dar kapsamlı beceri sanatlarında milli sanatların öğretildiği özel bir kuruluştadır (Warren, 1971:68).

İngiltere’de mesleki ve teknik eğitim, merkez örgütü ile yerel düzey arasında yetki paylaşımı bakımından sağlanan bir denge dikkate alınarak yürütülmektedir. Özellikle resmi okulların dışındaki kurumlar tarafından verilen mesleki ve teknik eğitim programları işyeri ve yerel ihtiyaçlara dönüktür. Bütün bu programlar işyerinde uygulama yapmayı içermekte ve eğitim kurumları ile işyerleri bir ortak gibi işbirliği yapmaktadır (Doğan ve Diğerleri, 1997:199)

İngiltere’de İşletmelerde meslek eğitimi öğrenim süresince, okulun belirlediği dönemlerde işyerlerine gidilerek yapılır. Öğrenci için zaman içinde bulunduğu duruma göre ayarlanır. Tam gün eğitim alanlar mesleki çalışmasının uygulamasını hafta sonları uygunsa geceleri de tamamlayabilirler. Okul, işletmede çalışmanın yerini, süresini belirlemede bağımsızdır (Hocanın, 2004).

İtalya’da teknik lisenin eğitim süresi 3 yıl olup 14-17 yaş dönemini kapsamaktadır. Bu eğitim dönemini başarı ile bitirenlere ‘Diploma di Qualifica’ derecesi verilir.

Meslek lisesinin eğitim süresi 5 yıl olup 14-19 yaş dönemini kapsamaktadır. Bu eğitim dönemini başarı ile bitirenlere ‘Diploma di Maturita Professionale di/per ... (bölüm) / Diploma di Esame di stato conclusivo dei Corsi di Istruzione Professionale di/per ... (bölüm)’ derecesi verilir (www.ekdil.com).

İtalya'da işletmede meslek eğitimi uygulamaları öğrenim süresince yapılır. Okul idareleri, bu eğitimin düzenlenmesi konusunda yetkilidirler. Okullara, bölümlere göre bu uygulamalar değişkenlik göstermektedir (Hocanın,2004).

Kıbrıs Rum Kesimi'nde mesleki ve teknik öğretim, Kıbrıs Rum ekonomisinin günümüzdeki ve gelecekte artmakta olan ihtiyaçlarına cevap veren çeşitli ekonomik sektörlerde uzmanlaşma için geniş bir görüş açısı kazandırmaktır. Mesleki ve Teknik Öğretim aynı zamanda, dengeli bir genel ve teknolojik eğitim müfredatı sunarak öğrencilerin iş dünyasına çok iyi donanımlı olarak girmeleri veya kendi seçmiş oldukları alanlardaki ileri çalışmalarını devam ettirmeleri bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamaktadır.

2002-2003 öğretim yılında ortaokullardan mezun olanların %13.52'si olan 4235'i Devlet Mesleki ve Teknik okullarına devam etmiştir. Mesleki ve teknik eğitim okullarına devam eden öğrenciler üçüncü sınıfı ders programında sanayi eğitimi adı altında haftalık en az 7 saat süren bir dersin işletmelerde yapılması öngörülmüştür.

Rum kesimindeki Çıraklık Eğitim Programı 1963'den beri uygulanmakta olup, eğitim sisteminden ayrılan 15 ve 17 arasındaki gençlere hitap eder. Çıraklar, eğitim aldıkları sanayide istihdam edilirler ve 2 yıllık mesleki eğitime dayalı okullarda eğitim alma imkanına da sahip olurlar. Program, Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte yürütülür ve gençlere iş bulma ve onları sanayiye kazandırmayı amaçlar. Ders konuları; yapı, araç makinistliği, elektrik teknisyenliği, metal-iş, kaynak, alüminyum üretimi, boru tesisatı, elektrik tesisatı, doğrama, mobilya yapımı ve terzilik alanlarını kapsar (The Cyprus Educational System).

Türkiye'de 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, beraberinde okul-sanayi işbirliğini getirmiş ve genel eğitimden mesleki eğitime kayışı hızlandırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim gören tüm öğrencilere pratik eğitim yaptırılacak işletme büyüklüğü "20 personel" olarak belirlenmiştir. 10 ve daha fazla öğrenciye pratik eğitim yaptıran işletmelere "eğitim birimi" kurma zorunluluğu

getirilmiştir. İşletmelerde grev ve lokavt uygulaması ile doğal afetler olması durumunda, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumu öğrencilerinin beceri eğitimlerini kendi okul ve kurumlarında devam edebilmelerinin yolu açılmıştır (<http://www.tisk.org>.)

İşletmelere giden öğrenciler için atölye ve meslek dersleri öğretmenlerinden kurumda görev verilmek kaydıyla yeterli sayıda koordinatör öğretmen görevlendirir, onlara rehberlik eder ve denetler. İşletmelerde meslek eğitimi süresi 3 yıllık programlarda en az 160, daha uzun süreli programlarda en az 300 saattir. 3 yıllık programlarda 9.sınıfın sonundan, 4 yıllık programlarda 10. sınıfın sonundan yapılması uygundur.. Değerlendirmeye işletme sorumlusu da katılır.

Amerika'da okul-işletme işbirliği son yıllarda adeta yeniden keşfedildi. Okul-işletme işbirliğinin çok büyük bir öğrenme potansiyeline sahip olduğu vurgulanmaya başlandı. Bunun başlıca iki nedeni bulunmaktadır.(1) İşverenin istekleri (2) öğrenme kuramlarında yeni görüşlerin geliştirilmesidir (Doğan ve Diğerleri,1997:195).

Günümüzde işbirliği eğitimi; pazarlama, ticaret, endüstri ve iş dünyası gibi mesleki alanlarda yoğunlaşmıştır. Program ülke düzeyinde olmasına rağmen, devlet hukukuna ve yerel özelliklere bağlı kalınarak işverenler ve okul personeli arasında bazı yerel düzenlemeler yapılır. Liselerdeki işbirliği eğitimi genelde bir yıl ya da daha az sürmektedir. Bazı işbirliği eğitim programlarına göre, öğrenciler gün veya haftalık dönüşümlerle okul ve işte eğitim almakta ya da sabahları işletmelerde çalışmaktadır. Ancak en yaygın uygulama sabahları okul eğitimi, öğleden sonraları ise ücretli bir işte çalışma uygulamasıdır. İşbirliği eğitimi alan öğrenciler genelde işbirliği eğitimi almayan öğrencilerle birlikte geleneksel teorik ve mesleki dersler alır (Ascher, 1994).

Genel Değerlendirme

Burada incelenen ülkelerde okul-işletme işbirliği diğer bir deyişle işletmelerde meslek eğitimi örgün eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. İşletmelerde uygulama, öğretim sürecinin bir uzantısı olarak düşünülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde en önemli sorunlardan biri, mesleki ve teknik eğitim sisteminin yüksek teknolojinin gerekli gördüğü işgücünü ve yerel düzeydeki insan kaynaklarını en kısa zamanda hazırlayabilmektir. Merkezden yönetilen sistemlerde okulların iş hayatında meydana gelen değişikliklere çok geç uyum sağladıkları gözlenmektedir. Yerinden yönetilen sistemlerde karar alma süreci yerel düzeyde olduğu için okullar çevrede meydana gelen değişikliklere daha çabuk uyabilmektedir (Doğan ve Diğerleri,1997:200).

Bütün ülkelerde okul işletme işbirliği mevcuttur fakat Almanya'da ki yapı uzun yılların deneyimini yansıtmaktadır. Bütün ülkelerde okul işletme işbirliğini geliştirmek için yeni girişimler yapılmaktadır. Buna bağlı olarak mesleki ve teknik eğitim sistemleri, hala değişen koşullara uygun zamanda istenilen işgücünü hazırlayabilmek için yeniden yapılandırılmaktadır.

Görüldüğü gibi işletmelerde meslek eğitimi bu ülkelerde mesleki ve teknik eğitimin örgün eğitim kapsamındaki en önemli bir bölümüdür. Ülkemizde de bu eğitimin etkinliğini ve verimini artırmak için konunun değişik boyutlarıyla ele alınarak incelenmesi ve sistemin geliştirilmesi gereklidir.

1.1. Problem

Bireylerin ilgi ve yetenekleri yönünde iş hayatının ihtiyaçları ile uyumlu olarak yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi toplum kalkınması için önemli bir husustur. Becerili teknik insan gücünün yetiştirilmesi mesleki ve teknik eğitimin görevidir. Günümüzde uygulanan mesleki ve teknik eğitim sistemi 1988 yılında çıkarılan 28/1988 Sayılı

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ile düzenlenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tamamı bu uygulama kapsamındadır.

2002-2003 öğretim yılında, METGE projesi kapsamında, Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi'nde, tüm bölümlerin 2003-2004 öğretim yılında, haftada 2 gün, işyerlerine giderek meslek eğitimi görmeleri kararı alınmış ve bu uygulamaya konmuştur. Böylece işlerliliği daha da artırılan işletmelerde meslek eğitiminin, uygun koşullar sağlanarak gerçekleştirilmesi istenmektedir. Ancak, eğitim ortamı, eğitimin düzenlenmesi ve uygulama biçimi ile sistemin yapısıyla ilgili unsurların bu eğitimin etkinlik ve verimini önemli ölçüde etkilediği bir gerçektir. İşletmelerde meslek eğitiminin değişik yönleri ile ele alınarak incelenmesi, ortaya çıkan sorunlara cevap aranması ve tartışılması, uygulamalara yön verecek sistemin etkinlik ve verimini artıracaktır. Açıklanan nedenlerden dolayı, bu araştırmada 1988 yılında yürürlüğe giren 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim yasası hükümlerine göre gerçek üretim koşullarında yapılan "KKTC.'de işletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi" temel problem olarak ele alınmıştır.

1.1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı; 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası'na göre meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde gerçek üretim koşullarında yaptıkları eğitimi değerlendirmektir.

Bu temel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. K.K.T.C.'de mesleki eğitimin gelişimi nasıl olmuştur?
2. İşletmelerde meslek eğitiminin genel görünümü nasıldır?
3. İşletmelerdeki eğitim olanaklarının durumu nasıldır?
4. Programın öngördüğü yeterlilikler ne oranda uygulanabilmektedir?

5. Koordinatör öğretmenler ile usta öğreticiler kendilerinden beklenen görevleri ne ölçüde yerine getirebilmektedir?
6. İşletmelerde yapılan meslek eğitimine ilişkin öğrencilerin görüşleri nelerdir?
7. İşletmelerde meslek eğitiminin düzenlenmesi ile ilgili etkinliklerin gerçekleşme düzeyi nedir?
8. Mevcut öğretim uygulamalarının geliştirilmesi için alınması gereken önlemler nelerdir?
9. İşletmelerdeki meslek eğitimi uygulamalarında öğretmen ve öğrenciler ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadır?

1.1.3. Önem

İşletmelerdeki teknolojik imkanlardan faydalanamayan mesleki ve teknik okullar, hızla ilerleyen teknolojinin ürünlerini (makina, techizat v.b.) maddi yetersizlikler nedeniyle bünyelerinde bulunduramamaktadırlar. Bu nedenle okullar, işletmelerin istediği nitelikte elemanlar yetiştirememektedir. Meslek liselerinden mezun olanlar, piyasada bir çok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Şöyle ki:

Pratik bilgi ve becerileri yeterli olmadığından iş tezgah ve aletlerini kullanmaktan çekinmekte veya tezgah ve aletleri hiç tanımamaktadırlar. Bu nedenle atelyede çalışma yerine masa başı işçiliği istemektedirler. Seri imalat usulleri ve fabrika işletmeciliği, konularında bilgileri çok noksan olduğundan, işe alışmaları beklenildiği kadar kolay ve çabuk olmamaktadır. Mesai saatlerine uyma, çalıştığı işyerinin kurallarına yabancı olma gibi nedenlerle işyerine intibakta zorluk çekmektedirler. Okullardaki mesleklerde genel yetiştirme olduğundan işyerindeki özel meslek dalını benimsememe, sevmeme gibi nedenlerle mesleklerinde gelişme ve ilerlemeleri güçleşmektedir. Bu nedenlerden dolayı, piyasadaki bilgi ve pratik yönünden eksik yetişen teknik elemanlar, iş bulamada zorluk çekmekte ve işyerlerinde verimli çalışamadıklarından ülkenin ekonomik kalkınma çabasında büyük bir iş gücü kaybına neden olmakta ve ekonomiyi olumsuz etkilemektedir.

Bu araştırma, “İşletmelerde meslek eğitimi”nin uygulanması sonucunda; meslek liselerinin özellikle maddi kaynak yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara acil ve etkili çözüm sağlayabileceği, piyasanın istediği nitelikte elemanların yetiştirilmesine ve meslek lisesi mezunlarının daha kolay iş bulmasına vesile olması bakımından önemlidir.

KKTC’de yapılan bu araştırma ile elde edilecek sonuçların, işletmelerde meslek eğitiminin uygulanmasının başarısı ve varolan aksaklıkların saptanarak gerekli önlemlerin zamanı geçirilmeden alınmasına araştırmanın sınırlılıkları içerisinde katkı getirecek ve bundan sonra bu konuda çalışma yapacaklara örnek olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca KKTC’de işletmelerde meslek eğitimi konusunda yapılan ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

1.1.4. Sayıtlar

Ankete cevap verenlerin, olması gerekeni yansıtmaktan öte kendilerince doğru olanı yansıttıkları kabul edilmiştir.

Bilgi toplama aracının geçerliliğini saptamak amacıyla başvurulmuş uzman ve uygulayıcıların görüşleri bu konuda yeterli ölçüt sayılmaktadır.

Araştırmada anket uygulanan öğrencilerin ve öğretmenlerin cevapları gerçeği yansıtmaktadır.

1.1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- a. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek eğitimi yasasıyla uygulanmasına

başlanan İşletmelerdeki meslek eğitimi uygulamaları çerçevesinde KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Mesleki Eğitim Dairesi'ne bağlı eğitim yapan 12 meslek lisesinden işletmelere giden öğrencilerin uygulamaya ilişkin sorunları ile sınırlıdır.

b. Araştırma, araştırmanın yapıldığı 2005-2006 öğretim yılını kapsamaktadır.

1.1.6. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan terimlerden bazıları, 28/1988 Sayılı Yasa ve İlgili tüzüklerde yer aldığı biçimiyle aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Mesleki Teknik Öğrencisi: Pratik Sanat Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Liselerde ve sanat ve meslek eğitimi yapan benzeri diğer örgün eğitim kurumlarında eğitim gören kişidir.

Teknik Öğretim Görevlisi (Öğretici Usta): Ustalık yeteneğini kazanmış; çırakların, kalfaların ve meslek lisesi öğrencilerinin işyerindeki meslek eğitiminden sorumlu; meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişidir.

İşletmelerde Meslek Eğitimi: Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumu öğrencilerinin beceri eğitimlerinin işletmelerde, teorik eğitimlerinin ise mesleki teknik eğitim kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim merkezlerinde yapılan eğitim uygulamalarıdır.

İşyeri: Özel sektörde faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin, genel ve katma bütçeli daire ve kuruluşların, özel yasa ile veya özel yasada öngörülen yetkiye dayanılarak kurulan Banka ve kuruluşların faaliyetlerini sürdürdükleri bina, işletme ve tesisler ile benzer yerleri anlatır.

Pratik Eğitim: Okul Atelyeleri ile eğitim merkezlerinde ve işyerlerinde yapılacak uygulamalı çalışmalarıdır.

Teorik Eğitim: Kursun gerektirdiği pratik çalışmalara yönelik bilgilerin eğitimidir.

Koordinatör Öğretmen: İşletmelerdeki meslek eğitiminde; işyerleri tesbiti, eğitimin planlanması, koordinasyonu ve takibi ile görevli Okul Müdür Yardımcısı veya öğretmendir.

Beceri Eğitimi: Temrin, iş, proje, deney, hizmet şeklinde uygulamalı olarak yapılan eğitimidir (K.T.O.E:Ö.S. 2003).

1.2. İlgili Araştırma ve Yayınlar

“İlgili araştırmalar ve yayınlar” başlığı altında yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalara ve yayınlara yer verilmiştir.

1.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Literatür taramasında K.K.T.C.’de işletmelerde meslek eğitimi konusunda tez çalışmasına rastlanmamış ancak meslek eğitimi ile ilgili çalışmalar belirlenmiştir.

Okumuş (2003), “Toplam Kalite Yönetiminin KKTC’de Mesleki Orta Öğretimde Uygulanabilirliği ve Bir Model Çalışması (Sedat Simavi Lisesi Örneği) konulu çalışmasında 28/1988 Sayılı Mesleki Eğitim Yasası’nı da kısaca inceleyerek işletmelerde meslek eğitiminin dayanaklarını ortaya koyuyor. Araştırmacı, bu yasanın Türkiye’de uygulanan 3308 sayılı yasanın benzer özelliklerini taşıdığını ancak yasada yer alan kimi yaptırımların KKTC’ye uygulanan ambargoların iş alanlarını daraltması, KKTC’ye pasaportsuz Nüfus Hüviyet Cüzdanı ile girişlere izin verilmesi sonucu gelenlerin kaçak işçi olarak çalışması gibi nedenlerden uygulamaya sokulamadığı belirtiyor.

Hocanın (2004), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki ve Teknik Eğitim’in Karşılaştırılması” konulu araştırmasında mesleki eğitimi çeşitli yönleriyle karşılaştırırken işletmelerdeki mesleki eğitimi

“Uygulama Durumları” başlığı altında veriyor. Araştırmacı burada; “işletmelerde meslek eğitimi yaptıracak okullar, bu uygulamaya 10. sınıftan itibaren uygulamalı derslerin öğretim programlarında belirtilen koşullara göre başlarlar. Öğrencilerin, bu eğitimlerini mezun oluncaya kadar başladıkları işyerinde tamamlamaları esastır. Ancak işletmelerde programların bir kısmının yapılmaması halinde eksik kalan bu uygulamalar başka işletmelerde veya okul atölyelerinde tamamlanabilir. Her öğrenci öğretim programındaki temrin, iş, proje deney veya hizmetin %80’ini yapmak ve uygulamalarından başarılı olmak zorundadır. Bu nedenle METGE projesi kapsamında, Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi’nde, tüm bölümlerin 2003-2004 öğretim yılında, haftada 2 gün, işyerlerine giderek staj yapmaları kararı alınmış ve bu uygulamaya konmuştur” şeklinde açıklama getiriyor.

Güler (2003), “Meslek Lisesi Sonrası Üniversite Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Durumları” konulu çalışmasında KKTC Üniversitelerinden mezun olan meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin yarısının üstünde bir kısmının meslek lisesinden mezun olduğu alanla doğrudan ilişkisi olan bir programdan mezun olduğu ve beşte birlik bir bölümünde dolaylı şekilde ilişkili bir programdan mezun olduğunu tespit etmiş, ancak iş hayatına atılanların çoğunluğunun okulda yetiştirildikleri alanların dışında çalışmakta olduğunu ve bunun nedeninin de istihdam imkanlarının yeterli derecede gelişmemiş olmasına bağlamaktadır.

1.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Meslek eğitiminin bir parçası olan işletmelerde beceri eğitimi ve okul işletme ilişkileri konularında yapılmış yurt dışı araştırmaları aşağıda verilmiştir. Alanda yapılan kaynak taraması sonucunda Türkiye’de meslek eğitime ilişkin araştırmaların daha çok çıraklık eğitimi üzerine yapıldığı görülmüştür.

Türkiye’de 1986 yılında 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Yasası’nın çıkarılması ile işletmelerde meslek eğitimi ile ilgili araştırmalara daha fazla rastlanılmıştır. İlerki sayfalarda kısaca açıklamaları yapılan çalışmaların yanı sıra,

1998 yılında Hayati İpek tarafından “Okul ve işletmelerde meslek eğitimi uygulamasının 12. yılında Ankara ilinde endüstri meslek liseleri boyutunun değerlendirilmesi”, İbrahim Yaşar Kazu tarafından 1996 yılında yapılan “Endüstriyel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi” doktora tezi, 1988 yılında Nilgün Bakkal tarafından yapılan "Okul ve işletmelerde meslek eğitimi" uygulamasının Bilecik ilinde değerlendirilmesi” ve 1990 yılında Nazlı Eda tarafından yapılan “Kız meslek lisesi giyim bölümü ikinci sınıf öğretim programının "işletmelerde meslek eğitimi" açısından değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezlerinin olduğu belirlenmiştir.

Ünner (1986), Türkiye’de, “Çankırı Meslek Yüksekokulu’nda Okul-Sanayi Uygulanabilirliği” konulu bir araştırma yapmış; araştırmasının sonuçlarını 1987 yılından itibaren Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında bulunan, Ankara Üniversitesi Çankırı Meslek Yüksekokulu öğrencilerine ve öğretim elemanları ile çevredeki işyeri sahiplerine uyguladığı “Okul-Sanayi İşbirliğinin Uygulanabilirliği” anketlerine dayandırmıştır. Bu araştırmasında Ünner, şu sorulara cevap aramıştır: 1. Çankırı ilinde okul-sanayi işbirliği ile eğitim sağlanabilir mi? 2. İşletmelerde öğrencileri eğitecek kapasite var mı? 3. İşyeri yöneticilerinin bu tür eğitime karşı tutumları nelerdir? 4. Bu eğitimin şekli, süresi ve denetimi nasıl olmalıdır? 5. Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin bu eğitim şekli konusunda düşünceleri nelerdir? Sonuç olarak araştırmacı; okul-sanayi işbirliği ile eğitimin Çankırı ilinde sağlanabileceğini; İşletmelerde eğitimi üstlenebilecek yeterli mühendislerin olduğunu ancak öğretim görevlileri tarafından denetimlerin yapılmasının gerekli olduğu; işletmelerin bu tür eğitime olumlu baktıkları yine de kanuni düzenlemelerin yapılması gerektiğini; işyerlerindeki uygulamanın 12 haftalık sürenin yeterli olduğu görüşünün paylaşıldığı; Öğretim elemanları ve öğrencilerin okuldaki atelye ve laboratuvarların yetersiz olması dolayısıyla okul-sanayi işbirliği ile eğitime olumlu baktıklarını tespit etmiştir.

Kulakoğlu (1991), EGO Genel Müdürlüğü işletmelerinde meslek eğitimi gören öğrencileri incelediği araştırmasında EGO Genel Müdürlüğü bir eğitimi merkezi olduğu düşüncesinden yola çıkarak bu işletmedeki eğitim üzerine çeşitli analizler

yapmıştır. Araştırmacı, 1989-1990 öğretim yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü'nde meslek eğitimi yapan 12 endüstri meslek lisesinin 320 öğrencisi ile bu öğrencilerin 58 öğretmenine anket uygulamış ve işletmelerde meslek eğitiminin pratik becerileri geliştirme, iş hayatını tanıma ve daha kolay iş bulma yönünden yararlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak bunun yanında EGO Genel Müdürlüğü'ne daha az öğrenci alınması, öğrencilerin ilgili bütün servislerde çalıştırılması, eğitimi yaptıran personelin çeşitli kurslara gönderilmesi, işçilerin ve teknisyenlerin yararlandığı bütün imkanların meslek eğitimi gören öğrencilere de sunulması gerektiği araştırmacı tarafından ortaya konmuştur.

Ulusoy (1993), yaptığı çalışmasında "Okul Sanayi Eğitiminin Değerlendirilmesi"ni Ankara ilindeki 13 Kız Meslek Lisesi, 12 Endüstri Meslek Lisesi, 7 Ticaret ve Turizm Meslek Lisesi'de yapmış ve okul yöneticilerine, işletmelere giden öğrencilere ve bu öğrencilerin eğitim gördüğü işletme yöneticilerine anketler uygulayarak şu sonuçlara ulaşmıştır:

Bu araştırmada; okul yöneticileri; işletmelerde eğitimin öğrencilerin iş ortamını tanıma, öğrencinin kendine güvenini artırma ve sorumluluk duygusunu geliştirme yönünden yararlı olduğu ancak eğitime çoğu işletmelerde önem verilmediği ve işletmelerin beceri eğitiminde yetersiz oldukları ve tüm meslek alanlarında öğrencinin eğitim programına uygun işletme bulmakta güçlük çektikleri, usta öğreticilerin eğitimde yetersiz kaldıkları ve işletmelerin bazılarının yasa ile ilgili bilgilerinin yeterli olmadığı bulgularına ulaşmıştır. İşletmelerde eğitim gören öğrencilerin; işletmenin özelliğinin meslekleri ile tam olarak ilgili olmadığı için meslekleri ile ilgili becerilerin tümünü uygulama olanağı bulamadıkları, işletmelerde öğrenciye güvenilmediği için tüm makina ve araçları kullanmalarına izin verilmediği, makina ve araçların bazı işyerlerinde eski ve okul araç ve gereçlerin de daha sınırlı olduğu bulgulanmıştır. İşverenler ise, bu eğitim sonunda öğrenci becerilerinin yeterli hale geldiğini, usta öğreticilerinin yeterli olduğunu, ancak okul ve danışma kurulları ile diyalogun iyi olmadığını araştırmacıya ifade etmişlerdir.

Hacıoğlu (1993), okul-işletme işbirliğinin “koordinatör öğretmen” boyutunu inceleyen çalışmasını Ankara ili ile sınırlı tutmuştur. 1992-1993 öğretim yılında uygulamayı yürüten öğretmenlerden örneklem grubu olarak 82’sine anket uygulamıştır. Bu araştırmasında Hacıoğlu, okul-işletme eğitiminde işveren, okul yönetimi, öğrenci, veli ve çevre ile ilgili olmak üzere beş grupta çeşitli sorunlar belirlemiştir. İşverenlerin davranışlarından öğrenciyi istediği statüde çalıştırma, eğitime önem vermeme ve programı tam olarak uygulamama, öğrenciye düşük ücret ödeme gibi sorunlar olduğunu; okul yöneticilerinin davranışlarından ise işletme ile yeterli diyalogun sağlanmadığı, sorumluluk almadıkları ve ders yükünün fazla olduğu gibi sorunlar olduğunu belirtmiştir. Yine koordinatör öğretmenler, öğrencilerin işyeri kurallarını bilmeme, işyerini benimsememe, sorumsuzluk, ilgisizlik ve devamsızlık gibi sorunları olduğunu; velilerin okul-işletme işbirliğine duyarsız ve ilgisiz ve işyerine gereksiz müdahale ederek sorunları büyütmede, çevrenin de bu eğitime önyargıyla baktığını bulgulamıştır. Elde edilen bu bulgular ışığında Hacıoğlu, işletmelerde meslek eğitiminin kısmen yeterli ortamlarda yürütüldüğünü, genellikle sorumluların çalışmalardan memnun olduğunu ancak ilgili grupların davranışlarından kaynaklanan sorunların yaşandığını göstermiştir.

Önal (1997) “3308 Sayılı Yasa Kapsamında İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” konulu çalışmada mesleki ve teknik eğitimin tanımını ve türlerini araştırmış; mesleki eğitimin tarihçesini ortaya koyarak 3308 Sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra yapılan çalışmaları inceleyerek farkları belirlemiş; uygulamaların gruplardaki etkilerini tespit etmiştir. Önal bu çalışmada 1995-1996 öğretim yılında Ankara’da Yenimahalle, Atatürk ve Polatlı Endüstri Meslek Lisesi işletmede meslek eğitimi yapan öğrencilerinin durumlarını geniş bir şekilde incelemiştir. Önal’a göre; bu eğitime taraflar gereken önemi vermeli, işletmeler sistematik olarak seçilmeli, koordinatör öğretmenler ile usta öğreticilerin öğrencilerle daha yakından ilgilenmeleri sağlanmalı, eğitim programları geliştirilmeli, beceri eğitiminde gerekli beceriler okulda verilmeli, uygulama işletmeye bırakılmalı, büyük işletmeler bünyelerinde eğitim birimi kurmalı, öğrencilere işletmelerde yeterli uygulama ve temrin çalışması yapma olanağı verilmeli ve öğrenciyi değerlendirme boyutu ihmal edilmemelidir.

Ascher (1994), ABD’de “işletmelerde meslek eğitiminde okuldan işe geçiş stratejisi” çalışmasında işbirliği eğitiminin tam bir başarı olduğunu ve gösterilen değerin daha da üzerinde bir değere layık olduğu belirtilmektedir. Araştırmacıya göre, günümüzde işbirliği eğitimi; pazarlama, ticaret, endüstri ve iş dünyası gibi mesleki alanlarda yoğunlaşmıştır ve program ülke düzeyinde olmasına rağmen, devlet hukukuna ve yerel özelliklere bağlı kalınarak işverenler ve okul personeli arasında bazı yerel düzenlemeler yapılabilmektedir. Ascher, ABD’de işletmelerde meslek eğitimi alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun dar gelirli aile çocukları ve son sınıf test sonuçları daha düşük öğrencilerinden oluştuğunu ve öğrencilerin yaklaşık %76’sı beyaz, %12’si zenci ve % 10’u ise İspanyol olduğunu bulguluyor. Araştırmacıya göre koordinatör öğretmenler, istihdam anlaşmaları gerçekleştirme, plan yapma, iş bulma, (sorumlu oldukları 15-20 öğrencinin) alan deneyimlerini gözlemleme yanında ayda bir ya da iki haftada bir ziyaretler gerçekleştirmek suretiyle, öğrencileri seçilebilme nitelikleri açısından incelemekten sorumludurlar.

Bu çalışmada, işveren katılımındaki en büyük engel “ programlar hakkında bilgi sahibi olmama” diğer sebep ise, akademik açıdan yetersiz olan lise öğrencilerinden kaynaklanan imaj olarak gösteriliyor ve eğitimle iş birarada olduğunda motivasyonun, okula devamın ve lise sonrası eğitim alma olasılığının arttığı düşünülüyor. Bunun yanısıra işbirliği eğitimi alan öğrencilerin genelde eğitim aldıkları alanda iş bulma, iş açısından daha iyi yönlendirme alma, daha pazarlanabilir iş becerilerilerine sahip olma olasılıkları, normal mesleki eğitim öğrencilerine göre daha fazla olmasına rağmen, bu öğrencilerin maaşları ve işgücü katılım oranları diğer mesleki eğitim öğrencilerinden daha iyi olmadığı ortaya konuluyor.

Kerka (1989) ABD’de “İşletmelerde meslek eğitimi karakteristikleri ve etkileri” araştırmasında işletmelerde meslek eğitiminin öğrencilerin kariyer amaçlarına ulaşmasında okuldayken pratik çalışma deneyimleri sağlaması nedeniyle önemli olduğunu belirtmektedir. Kerka, öğrencilere işyerinde çalışma süresince bir miktar ödeme yapıldığını ve bu öğrencilerin %40-50’sinin işletmelerde meslek eğitimi

aldıkları işyerlerinde mezuniyet sonrası yüksek ücretlerle işe girdiklerini ortaya koyuyor. Araştırmacı, ABD'deki işletmelerde meslek eğitimi sayesinde yabancı, yetişkin, kadın, azınlık ve sakat öğrenciler gibi potansiyel öğrencilere yeni iş pazarları geliştirdiğini ve eğitim kurumlarının büyük bir mali zorluktan kurtulduğunu belirtiyor.

Jong, Wierstra ve Hermanussen (2006) İngiltere'de "Mesleki eğitimde akademik ve deneyimsel öğrenme yaklaşımları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma"da öğrenme yaklaşımları veya öğrenme stillerinin yirminci yüzyılın son çeyreğinde araştırmacıların en popüler konusu olduğu, bu araştırmalarda mesleki eğitimin iki yollu yapıldığı belirtilmekte, bunların birincisinde işletmelerdeki eğitim ile okullardaki eğitimin tamamen birbirinden ilgisiz olduğu, diğerinde ise okula dayalı öğrenme ve işe dayalı öğrenmenin karşılaştırılarak farklı ölçümlerle ortak noktaların ortaya çıkarılabileceği belirtiliyor. Araştırmacılar, bu araştırmada, okula dayalı öğrenim (akademik) ve işe dayalı öğrenim (deneyimsel) arasındaki ilişkinin diğer kavramsal geleneklerle bağlantılı ve bir mesleki yetiştirme bağlamı içerisinde özel olarak geliştirilen aygıtlar kullanılarak yapılan deneysel çalışma olduğunu belirtiyorlar.

Araştırmacılar, araştırmalarında işyerinde ve okulda öğrenme davranışlarının ayırt edici boyutları sorusuna okula dayalı öğrenimin iki boyutunu (yapım ve çoğalma) ve işe dayalı öğrenme boyutlarını iki veya üç (analiz, başlangıç ve konuya girme; sadece bir göstergeli sonuç) tanımladılar ve okuldaki öğrenme boyutlarına bağlı olarak işyerindeki öğrenmenin ölçüsünün ise orta derecede olduğunu, işe dayalı öğrenmede ve okula dayalı öğrenmede öğrenme yönlendirmelerinin hangisinin daha çok kullanıldığına karşılık olarak üç kategorili okula dayalı öğrenim yönlendirmesi tipi (pasif, yeniden oluşan, geliştirilen) ve üç kategorili işe dayalı öğrenme yönlendirilmesi tipi (yaparak öğrenme, yol göstericiden öğrenme, ve düşünerek öğrenme)yi geliştirdiler ve okula dayalı öğrenme yönlendirmesinin esası üzerinde işe dayalı öğrenme yönlendirmelerinin önceden bildirilen ölçüsü arasında zayıf bir ilişkinin var olduğunu ortaya koyuyorlar.

BÖLÜM II

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

Bu bölümde, İşletmelerde Meslek Eğitimi Kavramı başlığı altında İşletmelerde Meslek Eğitimi Gereği, İşletmelerde Meslek Eğitimi Amacı, İşletmelerde Meslek Eğitimi Özellikleri, Programların Genel Yapısı, Programların Yönetimi ve K.K.T.C.'de Mesleki Eğitimin Tarihi Gelişimi başlığı altında ise Osmanlı Dönemi (1571-1878), İngiliz Dönemi (1878-1960), Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-1963), Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi (1963 ve sonrası) incelenmiştir.

Ayrıca, mesleki eğitimle ilgili önemli kanun ve uygulamalar başlığı altında 17/1986 Sayılı Milli Eğitim Yasası, 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve METGE PROJESİ (Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi) işletmelerde meslek eğitimi uygulaması yönünden incelenmiştir.

2.1.İşletmelerde Meslek Eğitimi Kavramı

Bu bölümün amacı işletmelerde meslek eğitimi programlarını bir bütün halinde inceleyerek, programlar hakkında özet niteliğinde bilgi vermektir.

İşletmelerde meslek eğitimi; Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumu öğrencilerinin beceri eğitimlerinin işletmelerde, teorik eğitimlerinin ise mesleki teknik eğitim kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim merkezlerinde yapılan eğitim uygulamalarını anlatır (28/1988 S.K.Tefsir 2). İlgili literatür incelendiğinde bu modele ikili (dual) sistem, kubaşık eğitim, kooperatif eğitim, sandviç eğitim ve okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitim gibi bir takım adlar verildiği görülmektedir. Ancak, bu kavramlar incelendiğinde genellikle aynı anlamları ifade ettiği görülür (Gürol, 1997:33).

2.1.1. İşletmelerde Meslek Eğitimi

İşletmelerde meslek eğitimi, öğrenciyi belirli eğitim hedefleri (genel+mesleki) yönünde yetiştirmek üzere programla ilgili grupların (okul, öğrenci, veli, işletme vb.) karşılıklı işbirliğine dayalı olarak düzenlenmiş bir eğitim programıdır. Bu eğitim modeli, okul ve istihdam sisteminin belirli bir esasa dayalı olarak ortaklaşa yürüttükleri, işi ve eğitimi kaynaştıran denetimli bir eğitim planı olarak da tanımlanır (Gürol, 1997:33).

Gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede uygulanan işletmelerde meslek eğitimi bir çok ülkede çeşitli adlar altında kullanılmaktadır:

- ABD’de, Cooperative Education,
- Almanya’da, Berufsschulen,
- Rusya’da, Üretim İçinde Eğitim,
- İngiltere’de, Sandwich Courses, Block-Release,
- Türkiye’de, Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitimi veya İşletmelerde Meslek Eğitimi gibi.

KKTC’de ise halk arasında İşletme Stajı olarak bilinmesine rağmen 28/1988 Sayılı Kanunda “İşletmelerde Meslek Eğitimi” kavramı kullanılmıştır.

2.1.2. İşletmelerde Meslek Eğitimi Gereği

Eğitim sistemlerinde mevcut programların karşılaşılan eğitim taleplerini gidermede sınırlı ve yetersiz olduğu yeni yaklaşımlar ve programlar geliştirip, denemeyi gerektirmektedir (Gürol, 1997:35). Eğitim programları geliştirme sürecinde, işletmelerin katkısını sağlayabilmek için okul ile işletmeler arasında düzenli ilişkiler kurulması gereklidir. Ayrıca, işverenin eğitime katkısını sağlayıp yetişkin insan gücünü istenilen düzeyde gerçekleştirmek ve mezunların yüksek oranda işe yerleştirilmesi için genel politikanın oluşturulabilmesi ve iş arayan ile

işvereni karşı karşıya getirip bağlantı kurabilmesi yönünden işletmelerde meslek eğitimine gerek vardır (Doğan ve diğerleri,1997).

İşletmelerde meslek eğitiminin ortaya koyduğu yararlardan etkilenenler: öğrenciler, eğitim kurumları, işverenler ve toplumdur. İlgililere sağlayacağı yararlar şöyle sıralanabilir (Gürol, 1997; Doğan ve Diğerleri, 1997; Ünner, 1986; Kerka,1989)

2.1.3. Öğrenci Yönünden Sağlayacağı Yararlar

- Kendine inanmayı, kendine güvenmeyi ve sorumluluklarını geliştirmeyi sağlar.
- Eğitim harcamaları için finansal destek sağlar.
- İş hayatını tanıyarak kariyer amaçlarının açığa çıkmasını sağlar.
- Çalışma için motivasyonu artar ve konu ile ilgili öğrenimleri çoğaltır.
- İşbirliği içinde ve ekip halinde çalışmayı öğrenerek insanlarla ilişkilerini geliştirir.
- Mezuniyetten sonra çalışabileceği potansiyel işverenlerle bu eğitim sırasında bağlantı kurar.
- Meslek eğitimi aldığı işte süreklilik olduğu için performansını öğrenme imkanına sahip olur.
- Gerçek üretim şartlarında çalışma becerileri ve pazarlanabilir iş becerileri kazanır.
- Teori ile pratiği bütünleştirerek pratik yapma rol modellerini ortaya çıkarır.
- Mezuniyetten sonra daha kolay iş bulma ve yüksek maaşla işe başlama imkanına kavuşur.
- İşçi-işveren ilişkileri, işçilerin sosyal hak ve dayanışmaları, ücret, vergi, işletmecilik konularında bilgi ve görgülerinin gelişmesine olanak verir.
- İşletmelerdeki teknolojik ilerlemeleri ve uygulama yöntemlerini yerinde ve anında görmesini sağlayarak, mezuniyetten sonra çalışma hayatına uyum süresini kısaltır.

- Gerçek çalışma koşullarında işgüvenliği kurallarına uymayı öğrenir. İş piyasasında ön inceleme yaparak profesyonel olarak çalışanları izler ve çalışmalarını not alır (Gürol, 1997; Doğan ve Diğerleri, 1997; Ünner, 1986; Kerka, 1989).

2.1.4. Eğitim Kurumu (Okul) Yönünden Sağlayacağı Yararlar

- İşverenler ve ortakları ile bağlantıyı geliştirerek işletmedeki araç, gereç ve insangücünden yararlanarak eğitim yapılan meslek dallarının sayısını artırır ve kalitesini geliştirir.
- Okul eğitim programlarını işletmelerin ihtiyaçlarına göre güncelleştirir ve geliştirir.
- Öğrencilerini işletmelere tanıtır ve mezun oldukları dalları çoğaltır.
- Mezunlarını kabul eden iş yerleri artar ve böylece daha fazla toplumdaki taleplere cevap verebilir.
- Çevresindeki iş dünyası ile güçlü ve pozitif ilişkiler kurarak teknolojik yenilikleri ve gelişmeleri yakından izler ve gerekli önlemleri alır.
- Öğrencilerinin sanat kazanmasını daha az bir masrafla gerçekleştireceği için hem tasarruf sağlar hemde sınıftaki her bir sandalye için iki öğrenci kayıt edebilir.
- İşletmeler için okul potansiyel kaynak olacağından araç, gereç, parasal destek ve eleman alış verişi konularından yardım alabilme imkanı elde eder.
- Okul, bilgilerini pratik çalışmalarla pekiştirmiş bir öğrenci grubuna sahip olur.
- Mezunlarının işletmelerde olması okulun finansal yardım kaynaklarını büyütür (Gürol, 1997; Doğan ve Diğerleri, 1997; Ünner, 1986; Kerka, 1989)

2.1.5. İstihdam Sektörü (İşletmeler) Yönünden Sağlayacağı Yararlar

- Öğrenciyi tanıdığı için mezun olduktan sonra işine yarayacakları seçer ve işe alır.
- İşi bilen ve işyerini tanıyanları işe aldığı için çok yüksek işçi verimliliği elde eder.
- Çok yüksek motive edilmiş ve teorik bilgi sahibi işçiler ile gerçekçi beklentileri olur.
- İntibak eğitim süresi çok düşük olur ve intibak eğitimi masrafları azalır.
- Toplumdaki çok küçük azınlıklara ve kadınlara daha iyi ulaşma imkanı vardır.
- Eğitim programları geliştirilirken sanayinin ihtiyaçları göz önüne alınır.
- Okul yöneticileri, koordinatör öğretmen gibi insanlarla ilişkilerini geliştirir (Gürol, 1997; Doğan ve Diğerleri, 1997; Ünner, 1986; Kerka,1989).

2.1.6. Toplum (Çevre) Yönünden Sağlayacağı Yararlar

- Gençleri daha üretici vatandaş olarak yetiştirerek işsizliği azaltır.
- Yetişmiş insan kaynağı ile bölgenin ekonomik gelişmesi artar.
- Gençler yerel ihtiyaçları yakından tanıyarak bu ihtiyaçlara göre yetişir ve bölgede kalır.
- İşletmelerde meslek eğitimi yapılan yerlerde yaygın ve örgün eğitim bir bütünlük içinde sürdürülür.
- Gençlerin işe ve hayata hazırlanması hususunda, toplumdaki diğer kurumların ilgi ve işbirliğini sağlar.
- Toplumdaki iş ve işçi düzensizliğini düzenler (Gürol, 1997; Doğan ve Diğerleri, 1997; Ünner, 1986; Kerka,1989)

2.1.7. İşletmelerde Meslek Eğitiminin Amaçları

KKTC Milli Eğitim Yasası'na göre (G.A.Madde5/3), Türk toplumunun tüm bireylerinin ilgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamaktır.

Bu ana amaca dayanarak işletmelerde meslek eğitimi programıyla ortak sorumluluk, mevcut kaynaklardan optimum düzeyde yararlanma, gençliğe ve topluma hizmet, eğitim olanaklarını zenginleştirme gibi temel kavramlara dayalı olarak aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktadır:

1-Öğrenmeyi daha anlamlı ve işlevsel yapmak, kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurmak, sınıf çalışmalarını gerçek çalışma koşullarıyla ilişkili kılmak.

2-Genel ve özel nitelikte iş becerileri, alışkanlıkları, bilgi kazanma ve istedik tutum ve davranışlar geliştirme olanağı sağlamak,

3-Modern sosyal ve ekonomik kurumlarda çalışmalara katılmak suretiyle istenilen eğitimi sağlamada okul ve işyerleri arasında gerekli koordinasyon imkanları temin etmek,

4-Özel iş kollarında meslek eğitimi imkanları yaratarak, örgün mesleki eğitim hizmetlerini takviye etmek,

5-Ekonomik nedenlerle eğitime devam edemeyen öğrencilere ekonomik imkanlar sağlamak,

6-Okuldan iş hayatına geçişte, uyumu kolaylaştırmak,

7-Belirli iş kollarındaki arz ve talep dengesinin sağlanmasına yardım etmek,

8-toplumun ve endüstrinin mevcut imkanlarından ve kaynaklarından yararlanmak,

9-Genel ve mesleki eğitim veren okulların eğitim hizmetlerinin kapsamını genişletmek (Gürol, 1997:34, Ünner,1986:24, Alkan 1987:115).

2.1.8. İşletmelerde Meslek Eğitiminin Özellikleri

İşletmelerde meslek eğitimi programının kalitesinin yerel finansman düzenlemelerine ve girişimlerine bağlı olarak değişebileceği varsayımına dayanarak şu soruyu sorabiliriz: İşletmelerde meslek eğitimi başarılı kılan unsurlar nelerdir? Bu konuda yapılan bir kaç çalışma anlayışına göre bazı özellikler ortaya atılmıştır (Ascher,1994; Kerka,1989, Ünner, 1986):

1. Öğrencilerin; hem yeni yetenekler geliştirmelerine hem de işletmenin üretimine katkıda bulunmalarına olanak sağlayarak teorik derslik çalışmalarını gerçek hayat ile birleştirmek,
2. Bir eğitim denetçisinin işyerini yakından denetlemesi ve gerçek üretim yapması nedeniyle öğrencinin sorumluluk duygusu ve disiplin anlayışını geliştirmek,
3. Ailelerin ve velilerin katılımı ile eğitim sistemi hakkında toplumun anlayış ve ilgisini geliştirmek,
4. İş eğitimi ile alan eğitimi arasındaki bağlantının güçlü olması nedeniyle akademik ve mesleki yönleri arasında kaynaşmayı sağlamak,
5. Genel eğitimin bir doğal parçası ve pratik ve teori arasında bir köprü gibi bireyin üç yönlü ihtiyacına (İş yapma, akademik bilgi, meslek formasyonu) cevap vermek,
6. Okul ile iş yerleri arasında güçlü bağlantı ve koordinasyon bilinci geliştirmek,
7. Eğitim harcamaları için ağır bir yükten kurtularak var olan imkanları verimli kullanmak,
8. Toplumda mevcut olan yabancı, yetişkin, kadın, azınlık ve sakat gibi potansiyel kaynakları verimli kullanmak,
9. Öğrencileri kendi mesleklerinde çalışmaya şartlandırmak (Ascher,1994; Kerka,1989, Ünner, 1986).

İşletmelerde meslek eğitimi programı bütün bu özellikleriyle bir çok eğitim problemlerine çözüm getirmede yüksek bir potansiyele sahiptir. Bu eğitim

programı, yüzyılın başlarında deneyime-dayalı eğitim yaratma hareketinin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Aynı anda hem akademik bilgiyi hemde mesleki bilgiyi çoğaltan bir eğitim programıdır. Bu programla eğitim kurumları az yatırımla yüksek verim sağlama, gençliği yönlendirerek gençlik problemlerini çözme ve işe hazırlama, toplumsal kalkınmaya öncülük etme gibi pek çok sosyal problemin çözümünde etken bir eğitim aracı olarak benimsenmektedir (Ascher, 1994)

2.1.9. Programların Genel Yapısı

Genel olarak işletmelerde meslek eğitimi programları genel yapısı yönünden üç biçimde uygulanmaktadır. İş ve sınıf çalışmalarını işbirliği yaklaşımıyla birleştirme görüşü bu uygulamaları üç yönde geliştirmiştir (Alkan,1976, Gurol,1997, Ünner,1986)

İŞLETMELERDE MESLEK	EĞİTİMİ PROGRAM	TÜRLERİ
Genel yapısına göre	Mesleğe göre	Öğrenci durumuna göre
İş+Meslek Dersleri+Genel Kültür Dersleri	Tek meslek alanına dayanan (elektrikçi gibi) program	Yavaş öğrenen öğrenciler için program
İş + Meslek Dersleri	Değişik sektördeki meslekleri kapsayan program (sanayi, tarım, ve ticaret vb.)	Normal hızda öğrenen öğrenciler için program
İş + Kültür Dersleri	Tek bir sektör alanına giren meslekleri kapsayan program	Hızlı öğrenen öğrenciler için program

Tablo1:İşletmelerde Meslek Eğitimi Program Türleri

Tablo 1’de görüldüğü gibi genel yapısına göre (1) İş + meslek dersleri+genel kültür dersleri (2) İş + meslek dersleri (3) İş + genel kültür dersleri biçiminde düzenlenmesinden oluşmaktadır. Bunların en çok benimseneni ve uygulananı birinci ve ikinci programlardır. K.K.T.C.’de ise birinci program uygulanmaktadır.

Değişik kriterlere göre, farklı desenlerde hazırlanan eğitim programları, genellikle benimsenen asgari standartlara göre uygulanmaktadır (Ünner,1986:27).

2.1.10. Programların Yönetimi

Programın politika, planlama, organizasyon ve yürütme fonksiyonlarını yerine getiren yönetim yapısı, milli ve yerel olmak üzere iki düzeyde örgütlenmektedir. Milli düzeydeki yönetim yapısında Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ilgili dairesi, istihdam sektörünü temsil eden kurumlar ve Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulu yer almaktadır. Yerel düzeydeki yönetim ise okul müdürlüğü, koordinatör öğretmen ve işyeri eğitim yetkilisinden oluşmaktadır (Gürol,1997:44).

Eğitimle ilgili bütün programlarda olduğu gibi İşletmelerde Meslek Eğitimi programının da yönetimi Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının sorumluluğu altındadır. Ulusal düzeyde diğer ilgili örgütlerle işbirliğini Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı yapar. Yerel düzeyde programların yürütülmesi ve uygulamaya konması, Bakanlığın yaptığı plan ve programlar çerçevesinde ilgili işletmelerle işbirliğini okul müdürlüğü sağlar (KTOEÖS,1999). İşletmelerde işbirliği yapılması yönünden okul müdürünün görev ve sorumlulukları aşağıda verilmiştir.

2.1.11. Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları

İşletmelerde meslek eğitimi yapacak öğrenciler ile Teknik Lise ve Meslek Lisesi öğrencilerini beceri eğitimi için işletmelere gönderilen Okul Müdürlerinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1. İşletmelerle, eğitimi yapılacak meslek alanları, eğitime gönderilecek öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışı konularını içeren protokolü imzalamak,
2. İşletmelerdeki beceri eğitiminin nitelikli personel tarafından yapılmasını sağlamak,
3. Öğrencilere sağlanabilecek imkanlar için işletmelerle sözleşme imzalamak,
4. İşletmelerdeki beceri eğitiminin, meslek alanının öğretim programlarına uygun olarak yapılmasını sağlamak,

5. Öğrencilerin sınıf geçme ile ilgili iş ve işlemlerin düzenli bir şekilde yapılmasını sağlamak,
6. İşletmelerdeki beceri eğitiminin tatil aylarında devamı halinde bu aylarda öğrencinin devamsızlığının tutulmasını sağlamak,
7. Sigortalı öğrencilerle ilgili kayıtları tutmak ve bu kayıtların örneklerini ilgili yerlere göndermek,
8. İşletmelere gönderilecek öğrencilerin seçilmelerini sağlamak,
9. Tatil aylarında beceri eğitimine devam eden öğrencilerden bütünlemeye kalanların teorik derslere ait bütünleme imtihan günlerini işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak planlamak,
10. İşletmelerde yapılan beceri eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşmak için işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak eğitimle ilgili tedbirleri almak,
11. İşletmelerde görevli eğitici personelin hizmetiçi eğitiminde okulun personel ve diğer imkanlarıyla yardımcı olmak,
12. İşletme yetkilileri ile yapılan toplantılara başkanlık etmek (28/1988 S.Y 17/2 Tüzük M. 15).

Yönetim ve yürütmede temel öge koordinatör öğretmendir. Programın başarısı büyük ölçüde bu elemana bağlıdır. Koordinatör öğretmen, yönetici, öğretmen, müfettiş, rehber v.b. gibi uzmanlık görevlerini yapmakla yükümlüdür (Gurol,1997:46). İşletmelerde meslek eğitiminin istenilen şekilde olabilmesi için koordinatör öğretmenler aşağıdaki görevleri yerine getirirler.

2.1.12. Koordinatörün Görevleri

Okul Müdürlüğünce görevlendirilen "Koordinatörün" görevleri şunlardır (28/1988 S.Y 17/2 Tüzük M. 16):

1. İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri saptamak ve Okul Müdürüne bildirmek,
2. Çağrılı olmak halinde Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu çalışmalarına katılmak eğitim sırasında tesbit ettiği hususlarla ilgili olarak Kurula bilgi vermek,

3. İşletmelerdeki uygulamalar sırasında öğretim programlarında ortaya çıkan eksiklikleri tespit ederek program geliştirme çalışmalarında değerlendirilmek üzere hazırlayacağı raporu okul idaresine bildirmek,

4. İşletmelerde meslek eğitimi hususunda işletme yetkilileri ile eğitim personeline rehberlikte bulunmak,

5. İşletmelerdeki eğitim personelinin hizmetiçi eğitiminden geçirilmesini sağlamak amacıyla gerekli planlamayı yapmak ve hizmetiçi eğitim programını hazırlamak,

6. Beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin eğitimi yapılacak meslek alanı ve öğretim programına uygunluğunu tesbit amacıyla yapılacak çalışmalara katılmak,

7. Öğrencilerin devam ve disiplin durumlarını kontrol ederek işletme kayıtlarındaki bilgilerin süratle okul müdürlüğüne ulaşmasını sağlamak,

8. İşletme yetkilileri ile işbirliği yaparak iş yerine uyum sağlayamayan öğrencileri tesbit etmek, bu hususta alınacak tedbirleri okul müdürlüğüne bildirmek,

9. Okul ve işletme arasında imzalanan protokolün uygulanması sırasında çıkacak aksaklıkları tespit etmek ve okul müdürlüğüne bildirmek,

10. İşletmelerde meslek eğitimi konusunda okul müdürünün vereceği görevleri yerine getirmek.

İşletmelerde meslek eğitimi programlarının kendine özgü niteliklerinden biri de öğrenciyi istihdam içinde belirli bir iş kolunda mesleki yetenekler kazandırmaktır. Bu görevi yerine getirmek için belirli kriterlere göre seçilen işyerlerinde, bir plan dahilinde pratik eğitim çalışmaları işyeri yetkilisi tarafından yürütülmektedir (Gurol,1997:46).

2.1.13. İşletmelerin Sorumlulukları

Beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin sorumlulukları şunlardır(28/1988 S.Y 17/2 Tüzük M. 14):

1. İlgili esasları düzenleyen protokolü Okul Müdürü ile birlikte imzalamak ve eğitimin Bakanlıkça onaylanan çalışma takvimine uygun olarak yaptırmak.

2. Beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim programına uygun olarak işletmeci tarafından belirlenecek yerde yapılmasını sağlamak.

3. İşletmede beceri eğitimi yapılacak alanlar için yeterli sayıda ve nitelikte eğitim personeli görevlendirmek,
4. Beceri eğitimi için gerekli olan temrin malzemeleri temin etmek,
5. Öğrencilerin devam-devamsızlıklarını, hastalık izni ile beceri eğitiminden almış oldukları notları zamanında ilgili Okul Müdürlüğüne bildirmek,
6. Beceri eğitimi süresince izin verilen ve devamsızlıkta mazereti kabul edilen öğrencilerin durumlarını ilgili Okul Müdürlüğünün bilgisine getirmek,
7. Öğrencileri; okuldan mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirmek,
8. Öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korunmaları için gerekli tedbirleri almak,
9. Beceri eğitimi gören her öğrencinin yaptığı temrin veya çalışmaların resimlerini, projelerini ve değerlendirme çizelgelerini saklamak üzere birer iş dosyası tutmak,
10. Öğrencilerin dönem içi ve dönem sonu başarı durumlarını tesbit ederek sonuçlarını koordinatör öğretmene bildirmek.

Danışma kurulları belirli problemlere ilişkin çözümler getirmek üzere oluşturulan, iştirari nitelikte kurullardır. Ülkemizde danışma kurulu olarak Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu; ilgili Müsteşar, Daire Müdürü, Maliye işleri temsilcisi, Sanayi ve Ticaret işleri temsilcisi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik işleri temsilcisi, Sosyal Planlama Dairesi temsilcisi, Sanayi Odaları Birliği temsilcisi, Esnaf ve Sanatkarlar Birliğinin temsilcisi, İşveren Sendikası temsilcisi, İşçi Sendikaları Federasyonu temsilcisi, Mimar-Mühendis Odaları Birliğinin temsilcisi, bir okul müdürü veya meslek öğretmeniden oluşmaktadır (28/1988 S.Y M. 5).

2.1.14. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu Görevleri

Çıraklık ve mesleki eğitimi Kurulunun görevleri şunlardır (28/1988 s.y m. 6):

1. Yasa, tüzük ve yönetmeliklerin uygulamasının izlemek ve değerlendirmek.
2. Çıraklık eğitimi ile meslek eğitimi konularında eğitim gereksinimlerini saptamak ve bakanlığa bildirmek.

3. Çıraklık ve mesleki eğitim programlarının esasları ve süreleri hakkında Bakanlığa görüş bildirmek;

4. Çıraklık ve işletmelerdeki mesleki eğitim sınav komisyonlarının kurulması ve çalışması ile sınavların yapılış usullerine ilişkin tüzük taslaklarını değerlendirmek;

5. Çıraklık ve Mesleki Eğitimle ilgili Bakanlıkça gönderilecek konuları incelemek ve görüş bildirmek

6. Bu yasa kuralları çerçevesinde yapılacak çıraklık ve mesleki eğitimde, uygulama alanına alınacak veya çıkarılacak yer ve meslekleri belirlemek ve bu konuda Bakanlığa görüş bildirmek.

7. Teknolojik gelişmelerin ve iş yaşamındaki gelişmelerin meslek eğitimine etkilerini izlemek ve bu konularda Bakanlığa görüş bildirmek;

8. Bu Yasa ile ilgili mesleklerdeki ünvanların görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesinde Bakanlığa görüş bildirmek.

2.2.K.K.T.C.'DE MESLEKİ EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

Eğitim, genel anlamıyla bilgi verme, yetenek ve becerileri geliştirme sürecidir. Çoğu kez, “eğitim”(education) ve “yetiştirme” (training) deyimleri arasında bir ayrım yapıldığı görülür. Bu ayrıma göre, “eğitim” sözcüğü, gençlere okullarda ve üniversitelerde verilen genel eğitimi, “yetiştirme” sözcüğü ise meslek okullarında verilen “uzmanlık” eğitimini belirtir. Amaçsal açıdan bakıldığında eğitim, kişiye bir geçim sağlama amacıyla değil, onu yaşama genel olarak hazırlamak için verilir. Yetiştirmede ise her zaman “mesleksel bir amaç söz konusudur (Doğan, 1999).

Genel ve meslek eğitimi arasında açık bir sınır yoktur ve olmamalıdır da. Genel öğretim dünyaya ayak uydurmak için insan aklını eğitmeyi amaç alır. Mesleki eğitim ise maddesel dünyayı aklın isteğine uygun olarak değiştirmeyi amaç alır. Bunu söylemek iki eğitim sistemi arasında kesin bir zıt tez bulunduğu faraziyesini ortaya atmak değil, bu iki bileşenin birbirini tamamlayıcı nitelikte olduklarını gösterir (Warren, 1971:4).

Bugünkü mesleki ve teknik eğitim yüzlerce yıllık bir uğraşının ürünüdür. Uygarlık, teknoloji, üretim yöntemleri ve iş hayatındaki koşullar değiştikçe mesleki ve teknik eğitim de değişen koşullara göre kendini yenileyerek yeni boyutlar kazanarak ve bir çok aşamadan geçerek bugünkü düzeye ulaşmıştır. Mesleki ve teknik eğitim için değişim, yeniliklere uyum ve mevcutu aşma, tarihsel olarak yaşamın ayrılmaz bir parçası olagelmıştır (Doğan, 1999:375).

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları üretim faaliyetleri insanlıkla başlamış ve insanoğlunun gelişimine paralel olarak sürekli ilerleme göstermiştir. İnsanlar üretim yaparken kendisine yardımcı olması için bu işlemleri öncelikle ailesindekilere öğretmiştir (Ayan,1998:15).

Mesleki ve teknik eğitim uzun bir süre ailenin sorumluluğunda yürütülmüştür. Aile içinde de işbölümüne gidildi; erkeklerin gıda, giyim ve barınak için hammadde bulmakta ve kadınların da bu hammaddeleri kullanılabilir duruma getirmede daha etkili oldukları saptandı. Böylece iş bölümü ve uzmanlaşma başlamış oldu. Bazı ailelerin bakır işlerinde diğer bir kısmının da ağaç, metal ve benzeri alanlarda pratik beceriler geliştirttikleri gözlemlendi. İş bölümü, üretimin verimini ve kalitesini yükseltti; bu durum yeni üretim yöntemlerinin gelişmesini, belirli ilgi ve yeteneklere sahip bireylerin belirli meslekler için yetiştirilmesini zorunlu kıldı (Doğan, 1999:375).

Zamanla değişen toplumsal koşullar nedeniyle ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak amacıyla çıraklık sistemi kurulmuştur. Mesleki eğitim çıraklık sisteminin (lonca,ahilik) sorumluluğunda yürütülmüştür. Çıraklık sistemi mesleki eğitimde uzun yıllar etkili ve başarılı olmuş bir sistemdir. Daha sonraki aşamalarda değişen toplumsal ihtiyaçlar, üretim sistemindeki değişiklikler, bilim ve teknolojiye buluşlar karşısında çıraklık sistemide yetersiz kalınca, çıraklık sisteminin dışında okula dayalı mesleki ve teknik eğitim sistemi oluşturulmuştur (Doğan, 1999:376).

1571 Yılından bu yana Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak günümüze değin Kıbrıs Türk Eğitiminin gelişimi aşağıdaki sıralanan başlıklar altında guruplandırılabilir (Okumuş,2003:45).

- 1-Osmanlı Dönemi(1571-1878)
- 2-İngiliz Dönemi (1878-1960)
- 3- Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-1963)
- 4-Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi (1963 ve sonrası)
 - a-1963-1974 yıllarını kapsayan dönem
 - b-1974-1983 yıllarını kapsayan dönem
 - c-1983 den günümüze kadar olan dönem

2.2.1.OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE KIBRIS'TA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Osmanlı İmparatorluğu döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumları yöresel ihtiyaçlara göre kurulmuştur. Bu kurumların yönetim, programları, öğretmenleri ve finansmanı yerel olanaklarla karşılanmıştır. Doğal olarak bu dönemde mesleki ve teknik eğitim kurumları mevcut iş hayatı ile iç-içe yaşayarak iş yerleri ile bütünleşmişlerdi (Doğan, Hacıoğlu, Ulusoy, 1997; 25). Sanat öğrenmek isteyenler, usta kişilerin yanında çalışarak ustalığa yükseliyorlardı. Çıraklar, usta kişiler tarafından "Ahilik" kurallarına göre yetiştiriliyordu.

Kökü Orta Asya'ya kadar uzanan "ahilik", Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde yaygınlaşan, Türk'lere has özelliklere sahip bir esnaf ve sanatkâr teşkilâtıdır. Türk toplumunda 12. yüzyılda düzene kavuşan "ahilik" sistemiyle başlayan Çıraklık eğitimi, Osmanlı İmparatorluğu'nda, becerili işgücü yetiştirmede temel yaklaşım olmuş; 17. yüzyıldan sonra "lonca" ve "gedik" sisteminde varlığını sürdürmüştür ve bu sistemle yetişen pek çok sanatkâr ülkenin çeşitli sahalarına yayılarak aynı sistemle çıraklar yetiştirmeye devam etmişlerdir (members.fortunecity.com).

Kıbrıs fethi yapıldıktan sonra, Kıbrıs Beylerbeyi Sinan Paşa, Halife 2.Selim Han'a bir mektup yazarak Kıbrıs'ı imar edecek sanatkârların yerli halk arasında bulunmadığını bildirmiştir. Halife 2.Selim Han, bu mektup üzerine Kıbrıs'taki Müslüman Türk nüfusunu çoğaltmak, Ada'yı imar etmek, kalkındırmak amacıyla Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden sanatkârları ve ailelerini Kıbrıs'a göndermek için yeni bir sürgün hükmü çıkartmıştır. Bu sürgün hükmünde emrolunduğu şekilde, sürgün her on ev halkından bir ev halkının ayrılması ile oluşturulmuştu. Kıbrıs'a gönderilecek ailelerden ihtiyacı karşılamak üzere, ayakkabıcı, çizmeci, terzi, kumaş dokuyucusu, takyeci, yorgancı, ipikçi, ahçı, mumcu, nalbant, debbağ, dülgere, inşaat ustası, kuyumcu, kazancı, madenci vb. gibi sanatkârlar gönderilmiştir (Bahadır, 2001).

Osmanlı döneminin sonlarında, Kıbrıs'ı ziyaret ederek, bir süre adada ikâmet eden Arşidük Ferdinand'tan öğrendiğimize göre, Lefkoşa'nın 23 çarşısı bulunmaktaydı. Arşidük Ferdinand'ın anlatımından, Ahi gelenekleri ile Lonca sisteminin yaşamakta olduğunu anlamak, zor değildir (Beratlı, 1993). Bu da gösteriyor ki Anadolu'dan göç etmiş olan zenaatkârlar, Osmanlı devrinde Kıbrıs'ta "Ahilik" sistemine göre çıraklarını eğitmişlerdir. Ancak zaman içerisinde bu zenaatkârlar ihtiyaca göre yetersiz kalınca XVIII. asrın ortalarına doğru Halep'ten 200 hane çeşitli iş ve meslek sahipleri, Kıbrıs Kethüdası Hasan tarafından Kıbrıs'a gönderilmişlerdir (Bahadır, 2001; 21).

Kıbrıs'a geçen bütün bu zanaatkâr insanlar ve onların torunları, II. Dünya Savaşı ertelerine kadar zanaatkâr özelliklerini koruyarak geldiler. Elimizdeki bilgilerden, kimi zanaatların son yıllara kadar Türkler'e özgü bir yapı gösterdiğini biliyoruz. Bunların en önemlileri, basmacılık ve debbağlık idi. Bunlar gibi, kunduracılık, dülgelik, hallaçlık, nalbantlık, aşçılık, saraçlık da tamamen Türklerin yaptığı zanaat kolları olarak, yakın zamanlara kadar gelmiştir. Babuççuluk, ipekçilik, kazazlık (ipek boyacılığı), mutfaklık (keçi kılından torba dokuma) gibileri ise, İngiliz yönetiminde gelişen sanayi karşısında gerileyerek unutulmuştur (Beratlı, 1993).

Sonuç olarak Osmanlı yönetiminde mesleki eğitim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığı ile bir ilişkileri olmamıştır. Bu kurumlar Mithat Paşa gibi vali ve toplum liderlerinin öncülüğünde yerel düzeyde yönetilmiş ve yöresel olanaklarla finanse edilmişlerdir. Eğitim programları, öğretim süreleri, giriş koşulları ve öğretmenlerin nitelikleri yöreden yöreye farklılık göstermiştir. Osmanlı Döneminde ulusal düzeyde bir birlik sağlanamamıştır (Doğan,1999;376).

2.2.2. İNGİLİZ DÖNEMİNDE KIBRIS'TA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

İngilizler adanın kendisini değil, yönetimini devraldıklarından başlangıçta Türk yönetiminin mevcut düzenini aynen korudular. İngilizler, adaya Vali yerine Yüksek Komiser adıyla yönetici atamalarının nedeni, Kıbrıs'ın henüz bir Osmanlı ülkesi olmasından kaynaklanmaktaydı.1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile, Kıbrıs'ın İngilizlere ait olmasını Türkiye kabul edince, İngiliz Hükümeti, 10 Mart 1925'te adayı bir İngiliz sömürgesi ilan etti ve ancak o tarihten itibaren yöneticisine de Vali ünvanını verdi (Gazioğlu,1997:22). Bu nedenle İngiliz Dönemindeki Mesleki ve Teknik Eğitimi de 1878-1924 yılları arası ve 1924-1959 yılları arası başlıkları altında iki kısımda incelenebilir.

2.2.3. 1878-1924 YILLARI ARASINDA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

4 Haziran 1878 günü İstanbul'da Yıldız Sarayı'nda imzalanan Türk- İngiliz Savunma Anlaşması ile yönetimi İngilizlere devredilen Kıbrıs'la ilgili olarak 1 Temmuz 1878 günü 6 maddelik bir sözleşme daha imzalandı ve bu sözleşmenin ikinci maddesi "*Adadaki camilere, okullara, mezarlıklara ve diğer dini kurumlara ait mal, arazi ve bağışları, İngilizlerce atanacak bir delege ile birlikte yönetmek için Osmanlı Evkaf idaresince Kıbrıs'ta oturan bir müslüman kişi atanacaktır.*" şeklinde idi.

Kıbrıs Türk halkının, kendi okullarını yürütecek parasal gücü olmaması Kıbrıs Türk eğitiminin sürekli olarak gerilemesine yol açtı. Oysa Türklerin çok zengin Evkaf malları vardı ve bunların sadece din ve eğitim kurumlarının emrinde olması beklenirken, yeteneksiz ellerde hem okullar hem de camiler günden güne çökmekte idi. Evkaf yönetimine atanan müslüman kişinin de İngiliz yanlısı olması sonucu Evkaf İngiliz denetimine girmiş oldu. Dolayısıyla eğitimde Türk toplumunun istekleri yerine getirilemedi (Nesim,1987: 13).

Lefkoşa'ya ulaşp yönetimi devralmaya gelenlerden İstihbarat şefi Rawson'a göre, Lefkoşa'da yaşayan halk çoğunlukla Türklerden oluşuyordu ve Lefkoşa'da her an asker olabilecek 3 bin Türk erkeği yaşıyordu. Bu kişilerin çoğunluğu ticaret ve çeşitli sanatlarda çalışıyorlardı (Gazioğlu,1997).

Gazioğlu'na(1997) göre; 3 Haziran 1912 tarihli Vatan gazetesinde yayınlanan Leymosun çatışmaları ile ilgili yazılarda 5-6 bin Rum'un çarşıdaki bir kaç yüz Türk'e, Türklerin dükkanlarına ve Türk işyerlerine saldırdıkları belirtilmektedir.

Yine 1912 yılında Türklerin İngiliz yöneticilere verdikleri Muhtıraya göre 27 Mayıs'ta Leymasun'da Türk dükkanları yağma ve talan edildi. Berber Mustafa, Rumlar tarafından öldürüldü ve insanların iş yerlerine giderek sanatlarını yapamadıkları şeklinde bilgiler vermektedir.

1919 yılında Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesine karşı Türk kasaplar, ilk gösterileri düzeleyerek hayvan kesimi yapmadıkları için ada da et sıkıntısı oldu ve bunun üzerine kasapların lideri Hasan Karabardak, İngilizlerce Girne Kalesi'ne hapis edilmişti (Gazioğlu,1997).

Bu bilgilere dayanarak İngiliz yönetiminin ilk yıllarında ada da çıraklık sistemiyle yetişen pek çok Türk sanatkârın çeşitli işyerlerinde çalıştıkları söylenebilir.

Bunun yanı sıra, 1905 yılında Dr. Hafız Cemal tarafından özel Kıbrıs Sanayi Mektebi açıldı. Bu okulun Kunduracılık, Kilim dokuma, Demircilik, Kalaycılık, Şapkacılık, Marangozluk, Tenekecilik, Terzilik, Ciltçilik ve Şemsiye tamirciliği olmak üzere 10 bölümü vardı. Para almadan eğitim veren bu okulun öğrencileri özel uniformalar giyerek Cuma günleri namaza gider ve orada ürettikleri eşyaları satarlardı. Kışkananlar tarafından çıkarılan dedikodular üzerine Dr.Hafız Cemal okulu kapatır ve Kıbrıs'ı terk eder. Ancak bu okuldan yetişen sanatkarlar uzun süre Türk çarşısını oluşturdular. Ayrıca merkezi hapishanede 10 yıldan fazla hapse mahkum olanlara terzilik ve kunduracılık öğretilirdi (Behçet,1969).

Eğitim politikasının yanlışlığının İngiliz yöneticileri tarafından anlaşılması üzerine İngiltere'den getirilen bir uzmanlar komisyonu "Report on Education İn Cyprus-1913" adıyla bir rapor hazırlanmıştı. Bu raporun etkisiyle Kıbrıs Türk eğitimi yeniden yapılanmaya başlandı ve bazı yeni özellikler kazanır. Bunlardan biri de teknik okulların kurulması için yapı oluşturma sürecine girilmesidir (Aytekin,1993).

2.2.4. 1924-1959 YILLARI ARASINDA KIBRIS'TA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile, Kıbrıs'ın İngilizlere ait olmasını Türkiye kabul edince, İngiliz Hükümeti, 10 Mart 1925'te adayı bir İngiliz sömürgesi ilan etti ve ancak o tarihten itibaren yöneticisine de Vali ünvanını verdi. Daha önce Kıbrıs bir Osmanlı Ülkesi sayılıyordu (Gazioğlu,1997,22). Bu tarihe kadar İngilizler aynen devam ettikleri Osmanlı Eğitim sisteminden yavaş yavaş kendi sistemlerine geçmeye başlamışlar ve diğer yandan her alanda Atatürk inkılaplarına uymaya çalışan Kıbrıs Türkleri büyük zorluklarla eğitim alanında da yenilikleri uygulamaya çalışmışlardır.

1926 yılında Kıbrıs Türk kız öğrencilerinin devam ettiği Viktorya Kız Lisesi programına halı dokuma dersinin konularak bu okulda meslek eğitimi verilmeye başlandı.(Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı,1994).

1933-1935 Eğitim kanunlarının öngördüğü denetim Türk halkını Rum halkından daha da fazla etkilemiştir. Kıbrıs Türk eğitimindeki gerileme ve hükümet baskıları savaş yıllarında daha da arttı. İngilizler Türklerin bir meslek sahibi olmasını istemiyorlardı. Bunun nedenlerinden biri de işsiz kalacak gençlerin orduya yazılmaya mecbur kalmalarıdır (Nesim,1987: 13).

1931 isyanı sonrası bir yıkım dönemini yaşayan eğitim sürecini sona erdiren Türk İşleri Komisyonunun hazırladığı “Ara Rapor”da kolejin bazı sınıfları, öğrencilerini mesleki ve teknik eğitime yöneltecek şekilde yeniden kurulması istendi (Aytekin,1993).

1937 yılında “ERKEK SANAT OKULU” adı altında Lefkoşa’da, 1955 de Limasol’da, 1947’de “PRATİK SANAT OKULU” adı altında Lefke’de İngiliz dilinde eğitim yapan Meslek Okulları açılmıştır. Bu dönemde Erkek Sanat Okullarına her yıl 25’i Rum 5’i Türk olmak üzere sınavla öğrenci alınmaktaydı. İlk Çıraklık Eğitim Merkezi(Apprentices Training Centre) 1946’da Lefkoşa’da açıldı. 1951’de Lefke’de hükümet ve Kıbrıs Maden Şirketi’nin (CMC) işbirliğiyle Türk çocuklarına hizmet verecek bir sanat okulu açıldı. (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı,1994).

Aynı dönemi kapsayan zaman dilimi içerisinde Lefkoşa’da, Türk Lisesi ile Kız Lisesi bünyelerinde Ticaret(Commercial) bölümleri ve yine Türkiye’den gelen yardımlarla 1953-1954 ders yılında Lefkoşa’da Özerk Türk Akşam Okulu sonradan Atatürk Kız Sanat Okulu olarak Ticaret ve Kız Meslek Liselerine dönük eğitim çalışmaları yapılmaktaydı.

O tarihlerde İşyerlerine sanat öğrenmeye giden çıraklara para verilmezdi. Bir sene çırak olarak çalışılırdı. Ancak işi iyi kavrayanlar beş altı ayda çıraklığı bitirebilirlerdi. Daha sonra yarım kalfa olunurdu. Bundan sonra çalıştığı işyeri sanat

(bilirkişi) heyeti çalışmalarını izleyerek günde kaç lira alacağını kararlaştırırlardı. Yaklaşık bir buçuk- iki yıl süren bu yarım kalfalık döneminde ustalardan işbaşında işi iletmeyi öğrenirken genellikle akşamları toplanılan bir yerde hayat daha güzel olabilmesi için lazım olacak (iyi ahlak, güzel konuşma, hak yememe ve hak arama yolları, sendikacılık gibi) bilgiler verilmekteydi (Tuncel 2005).

Tuncel'e (2005) göre; bazı değerli mesleklerde, örneğin bir terzinin yanına giren bir genç kız, terzilik öğrenmek için ustalarına ayda 15 şilin veya bir lira gibi bir ücret ödemek mecburiyetindeydi. İki yıl çıraklık yaptıktan sonra az bir maaşla işe devam ederlerdi.

Genellikle okumak istemeyen veya çok fakir olan köylerden alınan çocuklar çırak olarak çalıştırılırdı. O zamanları en gözde meslekler kunduracılık, dülger-marangoz, yapıcı ve ekmekçilikti.

2.2.5. KIBRIS CUMHURİYETİ DÖNEMİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM (1960-1963)

1959-1960 ders yılı başlarında İngiliz sömürge idaresi sona ererken Lefkoşa'da Türk kesiminde bulunan ve şimdi Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi olarak eğitim öğretim veren okul ile Lefke Sanat Okulu(Şimdiki Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi) ve Beyarmudu Ziraat Koleji Türk Cemaatine devredilerek; eğitim Türk dilinde yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde meslek öğretmenlerinin büyük bir bölümü Türkiye'den sağlanmakta idi (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994).

1960 öğretim yılı başlarında Limasol'da Akşam Kız Sanat Okulu açıldı ve ilk olarak Köy Kadın Kursları açılarak eğitime başladılar (Behçet,1969:323).

1960-1961 öğretim yılında Türk Cemaat Meclisi, TCM Orta, Mesleki ve Teknik Öğretim Kuruluşları Öğretmenleri Yasası'nı çıkardı (Feridun,1571-1974).

Aynı dönemde genel liselerimizin ilgili bölümlerinde eğitim gören ticaret öğrencileri bir araya getirilerek “Haydarpaşa Ticaret Lisesi” adı altında kurulan müstakil bir meslek okulu eğitim öğretime başlamıştı (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994).

Türk Cemaati Maarif Müdürlüğü 1962-1967 yılları arasında uygulanmak üzere 5 yıllık bir plan hazırladı. Bu planda; “15-18 yaşındaki ortaokul mezunları 3 sınıflı lise, akademik kolej, ticaret koleji, teknik veya ziraat kolejlerinde 18 yaşına kadar tahsil edebilecekler” denilerek amacın kültürlü iş adamı, kültürlü tekniker ve kültürlü çiftçi yetiştirmek olduğu belirtilmişti (Behçet, 1969:276).

1962-1963 Öğretim yılı başında Mağusa’da Namık Kemal Lisesi, Limasol’da 19 Mayıs Lisesi, Baf’ta Kurtuluş Lisesi, Lefke’de Gazi Lisesi bünyelerinde ticaret bölümleri, Lernaka’da ise Bekirpaşa Ticaret Koleji açılmıştır. 1959-1960’da Mağusa’da Kız Meslek Lisesi öğretime açılmıştır. Bu yıllarda yaygın eğitim kapsamında Köy Kadın Kursları da yoğunlukla faaliyetlerini sürdürmüşlerdi (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994).

Teknik Öğretimin geliştirilmesi amacıyla 1962-1963 ders yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Lefke Sanat Enstitüsüne Radyo-Televizyon ve Döküm; Lefkoşa Yapı Enstitüsüne Sıhhi Tesisat ve Demircilik atölyeleri eklenmişti. Ayrıca her iki Teknik Enstitüde pratik usta yetiştirecek şubelerin birinci sınıfları açıldı (Feridun, 1971-1974).

2.2.6. KIBRIS TÜRK YÖNETİMİ DÖNEMİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM (1963 VE SONRASI)

Okumuş (2003:45) tarafından Kıbrıs Türk Yönetimi Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim üç kısma ayrılmıştır.

2.2.7. 1963-1974 YILLARINI KAPSAYAN DÖNEMDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Kıbrıs Türk El Sanatlarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla 1965 yılında Kıbrıs Türk El Sanatları Enstitüsünün açılışı yapıldı (Behçet, H1969: 324).

Rum baskılarının yoğun olduğu bu dönemde günlük yaşamının büyük zorluklarla sürdüren Kıbrıs Türk Cemaati maarifinin geleceği için 1968 yılında yeni bir planlamaya gitti (Behçet, 1969: 324).

1971 öğretim yılında UNİCEF ile işbirliği yapılarak, öğrencilere pratik el becerileri kazandırmak amacıyla 5 ortaokulda pratik el sanatları atölyeleri açılmıştı (Okumuş, 2003:45).

2.2.8. 1974-1983 YILLARINI KAPSAYAN DÖNEMDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

1974 Mutlu Barış Harekatı ile sağlanan olanaklara paralel olarak tüm meslek alanlarına ilgi artarak devam etmiştir. Güzelyut'da Ticaret ve Tarım Meslek Liseleri, Gazimağusa'da Ticaret ve Endüstri Meslek Liseleri ve son dönemde Kumyalıda bünyesinde Otelcilik Turizm bölümü de bulunan Karpaz Meslek Lisesi ile İskele Ticaret Lisesi açılarak bölgelerin gereksinimlerine dönük çalışmalar sürdürülmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994).

1975 Yılı Eylül ayında 1. Kıbrıs Türk Eğitim Şurası toplanmış ve kararlarında TC Milli eğitim Sistemi paralelinde eğitimin yapı ve kapsamı belirlenmiş ve kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için yaygın eğitim alanında alınması gerekli tedbirlere yönelik örgün eğitimle ilişkilerin saptanması, mesleki teknik eğitime verilecek ağırlığı ve yüksek öğretim kurumlarının açılmasını öngörmüştür (Okumuş, 2003:45).

Mesleki teknik öğretim faaliyetlerini 1979-1980 öğretim yılına kadar Maarif Müdürlüğü bünyesi içerisinde sürdürmekteydi. Bu tarihten sonra yapılan yeni

düzenlemelerle müstakil bir daire olarak (Mesleki Teknik Öğretim Dairesi) çalışmalarını sürdürmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı,1994).

2.2.9. 1983 DEN GÜNÜMÜZE KADAR OLAN DÖNEMDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

1983 yılında kabul edilen K.K.T.C. Anayasasının Öğretim ve Eğitim Hakkı olan Madde 59'u 1. maddesinde *"Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılamaz"* ve 4. maddesinde *"Hakın öğrenim ve eğitim gereksinimlerini sağlama Devletin başta gelen ödevlerindendir. Devlet bu ödevini, Atatürk ilkeleri ve devrimleri doğrultusunda, ulusal kültür ve manevi değerlerle bezenmiş bir muteva, çağın ve teknolojinin gelişmesine, kişinin ve toplumun istek ve gereksinimlerine yanıt verecek planlı bir şekilde yerine getirir."* denilerek mesleki eğitimin dayanakları oluşturuldu. Bu dayanağı destekleyici ve mesleki eğitimi geliştirici yasalar yıllar içerisinde çıkarılmaya başlandı. Öncelikle 1985 yılında "25/1985" sayılı Öğretmenler Yasası ile bütün öğretmenlerle birlikte mesleki ve teknik öğretim öğretmenlerinin görevleri, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra sosyal hakları da yasallaştı.

1986 yılında çıkarılan "K.K.T.C. Milli Eğitim Yasası" ile milli eğitimin genel yapısı düzenlendi. Yine 1988 yılında çıkarılan "28/1988" sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ile çırak,kalfa ve ustaların eğitimi ile okullara ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esaslar düzenlendi. Bu esaslar arasında "İşletmelerde Meslek Eğitimi" düzenlenmesi de bulunmaktadır.

Pratik Sanat Okullarının ilki, 1988 yılında önceleri Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde açıldı ve daha sonra Haspolat'ta Endüstri Pratik Sanat Okulu olarak eğitime devam etti. Bu okulların açılmasındaki amaç orta okullardan mezun olamayan öğrencilerin sanayi ile işbirliği içerisinde kısa zamanda bir meslek sahibi olmasını sağlamaktı. Bu okullar 1993 yılında 3 kız ve 3 erkek okulu olmak üzere 6'ya ulaşmıştı. Günümüzde hala bazı endüstri meslek lisesi bünyesinde

eğitimlerine devam etmektedirler. Ancak artık orta okul mezunlarını almaktadırlar (Yıllık, 2002).

Dünyada olduğu gibi KKTC için de mesleki eğitim önemlidir. 6 Ocak 1999 tarihinde KKTC Cumhuriyet Meclisinde okunarak Resmi gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren U.B.P.- T.K.P. hükümet programının 25. sayfasında mesleki eğitim için; *Kalkınma hedeflerine uygun olarak nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanmasına özen gösterilecek ve bu doğrultuda mesleki teknik eğitim yatırımlarına önem verilecektir. Zorunlu eğitimden sonra eğitim olanaklarından yararlanmamış gençlerin bir mesleğe yönelmeleri ve onların ağırlıklı ve dengeli olarak yetiştirilmeleri için Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Yasası kapsamındaki uygulamalarına hız verilecektir. Orta eğitimde, mesleki-teknik eğitime ağırlık verilecek ve bunu teşvik edecek uygulama ve yönlendirme etkinlikleriyle, bu alandaki okullaşma oranı yükseltilecektir. Böylece ekonomik ve sosyal yaşamımızın bu alanda ihtiyaç duyduğu insan gücü, öncelikle yetiştirilecektir.*

Öğrencilere gördükleri eğitimle ilgili olarak verilecek diploma/belge, iş bulmada öncülük taşıması için gerekli tedbirler alınacaktır (Resmi Gazete, 12 Ocak 1999, 25-Sayı 8) denilmektedir.

Ekim 2002'de Girne Amerikan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hıfzı Doğan öncülüğünde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Mesleki Teknik Öğretim Dairesi tarafından başlatılan METGE Projesi, Mesleki ve Teknik Eğitimi geliştirme amaçlı bir proje idi. Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi, proje okulları olarak kabul edilmişlerdi. METGE Projesinde izlenen yöntem AR-GE modeli araştırma yöntemi uygulanmıştı (Güler,2003).

2005-2006 Öğretim yılından itibaren METGE projesi ile başlatılan olumlu gelişmeleri yeni bir proje ile sürdürmek amacıyla K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Mesleki Eğitimi Yapılandırma Projesi'ni (MEYAP) başlattı. Bu proje kapsamında meslekler 13 modülde toplandı ve bütün liselerin 9. sınıflarının

okuyacağı “Tanıtım ve Yönlendirme” dersinde verilmesi kararlaştırıldı (MEYAK Tanıtım Dökümanı, 2005).

K.K.T.C Mesleki ve Teknik Eğitimi bu tarihi gelişimde de görüldüğü gibi pek çok aşamalardan geçmiştir. Öncelikle ahilik sistemi ile usta-çırak ilişkisi şeklinde gelişen meslek eğitimi bazı özel girişimcilerin okulda meslek öğretme çabaları kısa ömürlü olmuştur. 1940’lı yılların sonlarında devletin mesleki eğitim okullara taşıdığını görüyoruz. Ancak işletmelerle işbirliği halinde gelişmeyen bu meslek eğitimi işletmelere eleman yetiştirmekten gittikçe uzaklaştı ve bunun sonucunda mesleki teknik okul mezunlarının kendi alanlarında iş bulmaları zorlaştı. Fonksiyonlarını kayıp etmeye başlayan bu okulların işletmelerin istediği nitelikte eleman yetiştirebilmesi ve elemanlarının iş bulabilmesi için okulların işletmelerle işbirliği yapması zorunlu hale gelmiştir.

2.3. MESLEKİ EĞİTİMLE İLGİLİ ÖNEMLİ KANUN VE UYGULAMALAR

2.3.1. 17/1986 Sayılı Milli Eğitim Yasası

1986 tarih ve 17/1986 sayı ile yürürlüğe giren Milli Eğitim Yasası, okul öncesinden yüksek öğrenime kadar (yüksek öğrenim dahil) eğitim sistemini bir bütünlük içinde yasal bir yapıya kavuşturmuştur. Bu kanun eğitimi, Kıbrıs Türk Toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye’ye, Türk ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirecek bir yapıya kavuşturmuştur (KTOEÖS,1999.54).

Milli Eğitim Yasasının ikinci kısımda yer alan genel amaçlar içinde, yurttaşlara bir meslek kazandırılması işlevi açıkça belirtilmiştir. Bu işlev Yasanın beşinci maddesinde Milli Eğitimin dördüncü amacı olarak aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (17/1986 S.K.Md.5).

Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Kıbrıs Türk toplumunun tüm bireylerini,...

3-İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu artırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

Yasa Milli Eğitim Sistemini “Örgün Eğitim” ve “Yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşturmuştur. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, orta öğretim, yüksek öğretim ve özel öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise, örgün eğitimin yanında veya dışında verilen eğitimin tümünü içermektedir.

Milli Eğitim Yasası, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, sistemleştirilmesi için “planlılık” ilkesini getirmiştir. Bu ilke ile Kıbrıs Türk milli eğitiminin gelişmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanması ve gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

Aynı ilke ile; Mesleklerin basamakları ve her basamağın ünvan, yetki, ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak düzenleneceği hükmü getirilmiştir (17/1986 S.K.Md.15).

2.3.2. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası

22-27 Ekim 1994 tarihlerinde Lefkoşa Atatürk Kültür Merkezi'nde yapılan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı'nda o zaman ki K.K.T.C. Cumhurbaşkanı Rauf DENKTAŞ yaptığı konuşmalarında "...Cemaat Meclisinden başlamak üzere, hatta Federasyon başkanı iken, teknik adam yetiştirelim diye bir çok kurslar açtık. Bunun önemini yaymaya ve söylemeye çalıştık. Cemaat Meclisi zamanında sanat okulları açılsın, çıraklık eğitimi meselesi gündeme getirilsin, bütün bunlar söylenmişti, konuşulmuştu ama bir türlü istediğimiz şekilde yürütülememişti. Sebebi arandığında çocuklarımıza teknik ve sanat okullarına gidiniz diye teşvik yapıyoruz, gidiyorlar. Ancak pratik açıdan bir şey öğrendikleri yok, okulu bitiren çocuk, aletlerini çantasına koyup o mesleği icra edebilecek şekilde pratik anlamda yetiştirilemiyor. Okula giden o dalda okuyan çocuğa, yaz aylarında o dalda çalışan kimselerin yanında çalışıp pratik işleri öğrenecek imkan tanınması lazımdır. Çocuğun o işyerinde seve seve çalışması için orada çalışan insan veremiyorsa hükümet o çocuğa küçük bir cep harçlığı verebilmelidir. O çocukta orada seve seve çalışır, pratiğini artırır ve okul bittiği zaman kolaylıkla iş bulur.

....Sanat okullarında hangi dalların açılması konusu zaman zaman değişebilir. Bunlar ihtiyaca göre tanzim edilebilir. Eğer bazı düzenlemeler yapılmazsa çocuklar bu okulları bitirerek üniversiteye sıçrama tahtası olarak kullanacaklar ve istenilen netice alınmayacaktır.

.....Yetiştirdiğimiz insana, ekmek kapısını açacak imkanları vermezsek bütün meslek okulları, sanat okulları ve teknik okullar bir süs olarak kalmaya mahkumdur. Bu asır tekniker asrıdır. Ülkemizin kalkınması için teknikerlere ihtiyaç vardır.

....Her sanat sahibi insan, yanında çalışacak genç bulamamanın açısı içerisinde." diyerek ile ortaya koyduğu sorunların başlıcaları şunlardır (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994:27-29):

1. İşletmeler yeterince çırak bulamamakta ve yetiştirememektedir.
2. Sanayi-okul işbirliği yeterli şekilde sağlanamamıştır.
3. Sanat okullarındaki eğitim pratik uygulama açısından yetersiz kalmaktadır.
4. Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanamamıştır.
5. İşyerinde çırak çalıştıran kişilere ve çıraklara hükümetçe yeterince teşvik yapılamamıştır.
6. Günün şartlarına göre sanat okullarına istenilen bölümler açılamamıştır.
7. Meslek lisesi mezunlarının kendi dallarında iş bulmaları veya işyeri açmaları yeterince desteklenmemiştir.
8. Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin sanayide beceri eğitimini yapabilmesi için hatta yazın çalışabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmamıştır.

Söz konusu bu konularla birlikte düzeltilmesi ve iyileştirilmesi gereken bir çok eksikliğin yasal olarak düzenlenmesi gereğini doğurmuştur.

Mesleki teknik öğretimi gerçek iş ortamı içinde geliştirmek ve sanayinin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmek amacıyla hazırlanan ve genel gerekçesi yukarıda belirtilen “28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası” Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi tarafından yapılmıştır (www.mebnet.net/.doc. 2006:1).

2.3.3. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası Genel Gerekçesi

Eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazınan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan ve Erden, 1991 :12) Ancak eğitim, toplumsal bir süreç olduğuna ve toplumsal yaşamın ekonomik boyutu da olduğuna göre, eğitim sürecinin ekonomik amaçlarının da bulunması kaçınılmaz bir olgudur. Eğitimin ekonomik amaçlara dönük en çok görülebilen yönü, işgücü verimliliği artışına olan etkisidir. Eğitim bu yöndeki bir etki ile üretim sistemine,

toplumsal anlamda da kalkınmaya katkıda bulunmaktadır (Ünal 1996:97). Bütün bunlar göz önüne alındığında eğitimin;

1. Kişiyi ilgilendiren,
2. Toplumu ilgilendiren,
3. Vasıflı işgücü yetiştirmesi açısından ekonomik kalkınmayı ilgilendiren yönleri vardır.

Bir ülke eğitim hedeflerini koyarken bu üç faktörü dikkate almalı ve aralarında dengeli bir bütünlük sağlamalıdır.

İnsanın kişilik yapısı, içinde doğup büyüdüğü toplumun kültür yapısından etkilenir. Kişinin içinde bulunduğu çevre, yetiştiği ortam, okuduğu okullar ve bütün bir çevre onu etkiler. Bu etkileme, okullar bitip iş hayatına gelince de sürer (Taşkın, 1993:26). Bu etkilenmenin olumlu ve işgücüne dönük olabilmesi için, her ülke kendi ekonomik, toplumsal, kültürel koşullarına uygun bir biçimde eğitimi gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesi, hizmet ve endüstri alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlarda yüksek verimi gerçekleştirecek nitelikli insan gücüne olan talebi giderek artırmaktadır (Doğan, Hacıoğlu ve Ulusoy, 1997:83).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 15 Kasım 1983 yılında kurulmuş genç bir devlettir. Türkiye Cumhuriyeti dışında hiç bir devlet tarafından henüz tanınmamıştır. Bu yeni devletin yeniden yapılanması ve kalkınabilmesi için mal ve hizmet üretmede pek çok vasıflı işgücüne ihtiyaç olduğu aşıkardır. Seksenli yılların ortalarına doğru endüstrinin ihtiyaç duyduğu becerili ve nitelikli ara insangücü denilen vasıflı elemanların yetiştirilmesi ve gençlerin meslek sahibi olmalarını sağlamak için çalışmalar hızlandırılmıştır (Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, 1994:32).

Uluslararası düzeyde ekonomik organizasyonların artması, iletişim olanaklarının gelişmesi ve bilimsel araştırmalardan elde edilen bulgular; işletme ortamının sürekli değerlendirilmesi gereğini gündeme getirmektedir. Planlama,

organizasyon, tasarım, üretim, pazarlama vb. Süreçlerde yeni yaklaşımların benimsenmesi, iş ortamının teknolojik araç-gereç ve süreçlerle donatılıp yönetilmesini zorunlu kılmaktadır. Okul ise bu tempoya uyum için oldukça zorlanmaktadır (Doğan, Hacıoğlu ve Ulusoy, 1997:85).

Söz konusu gelişmelerin zaman zaman yasa hükümlerini geçersiz ve etkisiz hale getirdiği gözlenmektedir. Bunun için yapılan çalışmalarla yürürlükte olan yasalarda gelişmelere uyum için bazı maddeleri değiştirmeye, işlemeyen hükümlere işlerlik kazandırmaya ya da yeni yasal düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır (Doğan, Hacıoğlu ve Ulusoy, 1997:85).

2.3.4. 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasının Öngördüğü Çalışmalar

Mevzuat Çalışmaları: 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası uyarınca bir emirname ve on tüzük hazırlanmıştır. Bunlar:

- Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu Çalışma Esasları Tüzüğü
- Çıraklık Sözleşmesi Yapılacak İşyerlerinin Seçimi, Özellikleri ve Sözleşme Esasları Tüzüğü
- Çıraklık ve Kalfalık Eğitiminin Yapılacağı Meslek Dalları Emirnamesi.
- Sınav Esas ve Usulleri ve Kalfalık Sınav Komisyon Oluşumu Tüzüğü
- Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu Tüzüğü
- Çırakların Devam-Devamsızlık Tüzüğü
- Çıraklık Eğitimi Tüzüğü
- Meslek Kursları Tüzüğü
- Ustalık Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü
- Çıraklık ve İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitiminin Denetim Tüzüğü
- İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü

Bu emirname ve tüzükler ile ilgili çalışmalar Yasada belirtilen süre içinde tamamlanarak yürürlüğe girmiştir (K.T.O.E.Ö.S.1999).

Yasa Kapsamına Alma Çalışmaları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanı "Çıraklık Sözleşmesi Yapılacak İşyerlerinin Seçimi, Özellikleri ve Sözleşme Esasları" Tüzüğü'nün 5. maddesinin ikinci paragrafına uygun olarak 22.9.1989 tarihli Resmi Gazete'de bir Emirname ile yasa kapsamına alınan yerler ve meslek alanlarını duyurmuştur.

Bu duyuru ile işletmelerde meslek eğitimi uygulaması, Elektrik – Elektronik, Metal İşleri, Dülgerlik, Doğramacılık, Motorculuk, Konfeksiyon, Sıhhi Tesisatçı, Berberlik – Kuaförlük alanlarında ve Lefkoşa, Mağusa, Girne, Güzelyurt, Yeni İskele ve Lefke Belediye hudutları Yasa kapsamına alınmıştır (K.T.O.E.Ö.S.1999:95).

Meslek Kursları: 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına verdiği görevlerden biri de zorunlu eğitim yaşını tamamlayarak örgün eğitim sisteminden ayrılmış, istihdam için gerekli niteliklere sahip olmayan kişileri, iş hayatında istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak amacıyla, ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınmak suretiyle meslek kursları düzenlemektir (28/1988 S.K.Md.39).

Araştırmacı, başta Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi olmak üzere K.K.T.C.'de çeşitli meslek okulları ve üniversiteler tarafından meslek kazandırma ve mesleki bilgileri güncelleştirme kursları düzenlediğini gözlemlemiştir. Meslek liseleri tarafından yetişkinlere, Ağaç İşleri, Yapı, Oto-Cad, Bilgisayar gibi mesleki kurslar düzenlenmektedir. Üniversiteler ise daha çok kamu personelinin mesleki bilgilerini takviye amacıyla Bilgisayar ve İngilizce gibi kurslar düzenlediği araştırmacı tarafından gözetlenmiştir.

2.3.5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasına İlişkin Temel Hükümler

Mesleki ve teknik eğitimin en önemli sorunu olan, işyerlerinin ihtiyaçlarından kopuk ve uygulama olanağından yoksun mesleki eğitim uygulamaları yerine, okul-işyeri işbirliği içinde, gerçek ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir anlayışla mesleki eğitim gören orta öğretim kurumları öğrencilerinin, işyerlerinde pratik eğitimlerini gerçekleştirmek için gerekli olan yasal düzenlemeleri içeren 28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası 1988 yılında yürürlüğe girmiştir.

Çıraklık ve Meslek Eğitiminin amacı, çırak kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esasları düzenlemektir (28/1988 S.K.Md.4).

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, çırak, kalfa ve ustaların eğitimine ilişkin hükümleri de kapsamakla birlikte, bu araştırmanın amacı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerinin işletmelerde yapmaları öngörülen meslek eğitimine ilişkin olduğundan, Yasa ve Yasa çerçevesinde yayınlanarak yürürlüğe giren "*İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü*"nın mesleki ve teknik orta öğretim kurumları öğrencilerinin meslek eğitimleri konusundaki hükümleri ve getirilen düzenlemeler üzerinde durulmuştur.

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasında hangi kuruluşların işletmelerde meslek eğitimi kapsamına alındığı belirtilmiştir. Buna göre devlette aktif durumda bulunan gerçek ve tüzel kişilere ait işyerlerini, bakanlıklara ait kuruluşlar ile döner sermayeli kuruluşları ve diğer işyerleri ile bu kuruluşlarda çalışan çırak, kalfa, ustaları ve işyerlerinde eğitim gören öğrencileri bu Yasanın kapsamına girmektedir (28/1988 S.K.Md.3).

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasında, İşletmelerde yapılması öngörülen meslek eğitimi ile ilgili bir takım yasal düzenlemeler de yer almaktadır.

Yasada, çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konularında tavsiye kararı almak ve görüş bildirmek üzere bir “Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kurulu” kurulması ve bu kurulun kararlarının Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının onayı ile uygulanacağı belirtilmiştir (28/1988 S.K.Md.5/2).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerinin işletmelerdeki meslek eğitimi ile ilgili hükümler ilgili yasanın üçüncü kısmının ikinci bölümünde yer almaktadır.

Yasada, Yirmi ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler çalıştırdıkları işçi sayısının yüzde onu kadar öğrenciye beceri eğitimi yaptırmakla yükümlü kılınmıştır (28/1988 S.K.Md.15/1).

Yasa kapsamına giren işletmelerdeki işçi sayısının saptanmasında her yılın Ocak ayının esas alınması ve beceri eğitimi uygulamasına da öğretim yılı başında başlanacağı ve hangi iş kollarının ve hangi işletmelerin mesleki eğitim uygulaması kapsamına alınacağının Bakanlıkça saptanacağı, öğrenciye beceri eğitimi yaptıracak işletmeler, ustalık yeterliğine sahip kişileri beceri eğitimi için görevlendireceği yasada açıkça belirtilmiştir (28/1988 S.K.Md.15).

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasında, işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin teorik eğitimi, Bakanlığa bağlı Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarında veya işletmelerin eğitim merkezlerinde yapılması öngörülmüştür (28/1988 S.K.Md.17).

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler, işyerlerinin koşullarına ve çalışma düzenine uymak zorunda oldukları da yasa da hüküm altına alınmıştır (28/1988 S.K.Md.18).

İşletmelerde grev uygulamaları halinde eğitimin devamı için gerekli önlemleri alma görevi işverene verilmiş olup, işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin toplu iş sözleşmesi ve grev kapsamı dışında kalacakları belirtilerek,

beceri eğitimi başladıktan sonra, işçi sayısında azalma olması halinde de eğitime başlayanlar mezun oluncaya kadar eğitimi devam etmeleri zorunluluğu getirilmiştir (28/1988 S.K.Md.19).

Bakanlıkça, bu Yasa kuralları çerçevesinde, meslek eğitimi kapsamına alınıp alınmadığına bakılmaksızın, yirmiden az işçi çalıştıran işletmelerde, teknik lise ve meslek lisesi öğrencilerine bu Yasanın ilgili kurallarına göre beceri eğitimi yaptırabilmektedir (28/1988 S.K.Md.20).

Yirmi ve daha fazla işçi çalıştıran ve Bakanlıkça, bu Yasa kuralları çerçevesinde mesleki eğitim kapsamına alınan, ancak beceri eğitimi yaptırmayan işletmeler beceri eğitimi yaptırması gereken her öğrenci için, eğitim süresince her ay, Devlette uygulanan cari asgari ücretin 2/3'ü oranında Fon hesabına para yatırmakla yükümlü kılınmıştır. Ancak mesleki eğitim yaptırma koşullarına sahip olan işletmelere, Bakanlıkça öğrenci gönderilmemesi halinde bu işletmeler, Fona katılmada muaf bırakılmışlardır (28/1988 S.K.Md.21).

İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışlar, okul müdürlüğü ile işveren arasında Bakanlıkça belirlenen esaslara göre düzenlenecek sözleşme ile saptanacağı belirtilerek, ancak işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere, Devlette uygulanan cari ücretin yüzde otuzundan daha az ücret ödenemeyeceği hükme bağlanmıştır. Öğrencilere ödenen bu ücretlerin, her türlü vergiden muaf olacağı belirtilmektedir (28/1988 S.K.Md.22).

İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin sosyal güvenliklerinin sağlanması açısından önem taşıyan bir hüküm olarak Yasada "işletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere, sözleşmenin akdedilmesi ile, Sosyal Sigortalar Yasasının iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık ve analık sigortaları kuralları uygulanır" ibaresi yer almaktadır (28/1988 S.K.Md.23).

Yasayla, işletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere, işletmelerce her yıl tatil aylarında öğrencilik döneminin birinci yılında onbeş gün, ikinci yılında yirmi gün, üçüncü yılında otuz gün ücretli izin verilmesi ve ayrıca özürleri kabul

edilenlere, okul müdürlüğünün görüşü alınarak, bir aya kadar ücretsiz izin verilebileceği hükme bağlanmıştır (28/1988 S.K.Md.24).

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasasına dayanılarak hazırlanan 18.09.1989 tarih ve 86 sayılı Resmi Gazete’de yayınlarak yürürlüğe giren “İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü”nün 10.maddesinde uygulama kapsamına alınan okul ve meslek alanlarındaki öğrencilerin bu uygulamaya 10. sınıftan itibaren uygulamalı derslerin öğretim programlarında belirtilen koşullara göre başlayacağını ve öğrencilerin bu eğitimlerini mezun oluncaya kadar başladıkları iş yerinde tamamlamalarının esas olacağı ve ancak, işletmelerde programlananların bir kısmını yapılamaması halinde eksik kalan bu uygulamalar başka işletmelerde veya okul atelyelerinde tamamlanacağı hükme bağlanmış ve her öğrenci, Meslek alanının öğretim programındaki temrin, iş, proje, deney veya hizmetin asgari %80’ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorunda olduğu belirtilmiştir (K.T.O.E.Ö.S.1999:118)

Aynı tüzüğün 11. maddesinde işletmelerde yapılması öngörülen meslek eğitiminin okullardaki haftalık ders programları düzenlenirken teorik ve pratik derslerin eğitiminin yoğunlaştırılmak suretiyle de yapılabileceğinin dikkate alınacağı ve bu uygulamanın esas ve usulleri okul müdürlüğü ile işletme yetkilileri arasında istişare edilerek bir protokol ile belirleneceği, eğer yoğunlaştırılmış programlar uygulanması halinde; teorik ve uygulamalı (beceri kazandırıcı) derslerin öğretim süresi o dersin ders yılı içinde okutulması gereken ders saati sayısından az olamayacağı, bu programların zamanlaması ile ilgili hususlar Bakanlıkça hazırlanan yıllık çalışma takvimlerinde belirtileceğini hükme bağlamıştır.

“İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü”nün 12.maddesinde işletmelerde beceri eğitimi yapacak öğrencilerin eğitimini yaptıracak kişilerde aranılacak niteliklerin;ustalık yeteneğine sahip iş pedagojisi eğitimi görmüş usta öğreticiler, emekli veya serbest çalışan meslek dersleri öğretmenleri, mühendis veya teknisyenler, okulda ilgili meslek alanında görev yapan atelye ve meslek dersi öğretmenleri tarafından yaptırılabilceği ve yukarıda belirtilen nitelikte eğitim

personelinin işletmelerde temin edilmemesi halinde, işletmelerde görevli ustalık yeterliğine sahip olanlar arasından okul müdürlüğünce uygun görülenler geçici olarak görevlendirileceği ve işletmeler bunların en geç bir yıl içinde Bakanlıkça düzenlenecek iş pedagojisi kursuna katılmalarını sağlamakla yükümlü olacağını belirtmektedir.

İşletmelerde meslek eğitimi yaptıran eğitim personelinin görevleri, beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin sorumlulukları, işletmelerde meslek eğitimi yapacak öğrenciler ile teknik lise ve meslek lisesi öğrencilerini beceri eğitimi için işletmelere gönderilen okul müdürlerinin görev ve sorumlulukları ve okul müdürlüğünce görevlendirilen "Koordinatörün" görevleri ilgili tüzüğün 13,14,15 ve 16. maddelerinde belirlenerek hükme bağlanmıştır.

Beceri eğitimini işletmelerde gören öğrencilere öğretim programlarına uygun olarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme çizelgelerini ihtiva eden beceri eğitimi ile ilgili bir iş dosyası tutturulacağı ve dosyadaki her resim, proje veya değerlendirme çizelgesi, eğitim personeli ve öğretici tarafından imzalanacağı ve ayrıca işletmeler yönünden gizlilik arzeden işlerin resim ve projeleri, iş dosyasına konulamayacağı ve bu resim ve projeler işletmece tutulacak ayrı bir dosyada muhafaza edileceği "İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü'nün 18. maddesinde belirtilmektedir.

İşletmelerde meslek eğitimi yapan öğrencilerin değerlendirilmesi konusunda sözkonusu Tüzüğün 19. maddesinde şu hükümler yer almaktadır.

"İşletmelerde yapılan beceri eğitiminde öğrencilerin değerlendirilmesi; ilgili okulun müdürü veya görevlendireceği müdür muavini veya bölüm şefi, ilgili okulun alan öğretmeni, ilgili işletmenin öğrenciden, sorumlu eğitim personelinin oluşmasıyla yapılır. Komisyon Başkanı okul müdürü veya görevlendireceği müdür muavinidir. İşletmelerdeki beceri eğitimi için her dönemin sonunda, bir döneme yoğunlaştırılan beceri eğitimi için uygulama döneminin sonunda değerlendirme komisyonu toplanarak uygulamalı sınav niteliğinde değerlendirme yapılır. Yapılacak

uygulamalı sınavın içeriği öğretim programlarındaki konuların asgari %80'ini kapsayacak şekilde olmalı. Uygulamalı sınavlar 10 not üzerinden değerlendirilir. Komisyon üyeleri notları, kişisel olarak verir. Verilen notların aritmetik ortalaması öğrencinin aldığı notu teşkil eder. Değerlendirmede yarım ve daha yukarı kesirler tam nota yükseltilir. Yarımdan küçük kesirler dikkate alınmaz. Öğrencinin yapılan sınavda başarılı sayılabilmesi için asgari 6 not almış olması gerekir.”

Tüzüğün 19/6 maddesinde ise teorik derslerden öğrencilerin sınıf ve sınav geçme işleri Sınıf ve Sınav Geçme Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Tüzüğün 20. maddesinde, işletmelerde yapılan beceri eğitiminde, eğitimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularındaki gerekli tedbirlerin okul müdürü ve işletme yetkilisi tarafından alınacağı ve işletmelerde yapılan eğitimin öğretim programlarına uygun olarak yürütülmesinden kendi görev ve yetki alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla okul müdürü ve işletme yetkilisi müştereken sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır.

Öğrencilerin işletmelerde görecekları beceri eğitimini gündüz yapacaklarına ilişkin hüküm ise aynı tüzüğün 21.maddesinde yer almaktadır.

2.3.6. METGE PROJESİ (Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi)

K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesine yönelik METGE çatısı altında araştırma ve projeler yapılarak Mesleki ve Teknik Eğitime ivme kazandırmaya ve yapılan doğru ve yanlışların tespit edilmesine çalışılmaktadır (Güler,2003:14).

METGE Projesi Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Mesleki Teknik Öğretim Dairesi tarafından Ekim 2002'de Girne Amerikan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hıfzı Doğan öncülüğünde başlatılan bir projedir. Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi, proje okulları olarak kabul

edilmişlerdir. METGE Projesinde izlenen yöntem AR-GE modeli araştırma yöntemidir.

Projenin bu şekilde tanıtıldığı Atatürk Meslek Lisesi web sayfasında amaçları şöyle sıralanmıştır:

“Temel amaç, okulun aşağıda belirtilen niteliklere sahip olmasını sağlamaktır.

Okul ile iş hayatı arasında genç ve yetişkinlerin yetiştirilmesi konusunda işbirliği sağlamak ve bir iş ortağı gibi çalışabilecek bir yapı oluşturmak.

Uluslararası kurumlarla ve yerel düzeydeki işletmelerle ortak çalışarak insan kaynaklarında mesleki standartları belirleme,

Belirlenen meslek standartlarında eleman yetiştirecek şekilde modüler eğitim programları hazırlama,

Belirlenen meslek standartlarına uygun olarak öğretim yöntemleri ve sınav sistemini güncelleştirme,

Öğrenciler için modüler yazılı materyal hazırlama,

Mezunları izleme ve elde edilen bulgulara göre okulun kendini yenilemesi” olarak açıklanmıştır.

Bu web sayfasına göre, METGE Projesinde 2002-2003 öğretim yılında projenin tanıtılması çalışmaları öngörülmüştür. Bu amaçla; ‘Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Merkez Örgüt, Proje Okulları Yönetici ve Öğretmenleri , Küçük Esnaf Ve Sanatkarlar Birliği , Ortaöğretim Öğretmenler Sendikası ve Sivil Toplum Örgütlerine’ tanıtıcı çalışmalar yapılmış ve ‘Proje Okullarından katılan 25 öğretmen yıl boyunca seminerlere’ alınarak yetiştirilmişlerdir.

Var olan durumu betimlemeye yönelik araştırmaların tamamlanması sonucunda projenin uygulandığı Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi’nde 1992-2002 yılları arasında mezunlarının % 49’ u çalışmakta ve % 54’ünün aldığı eğitim ve iş arasında oldukça iyi bir ilişki var.

Mezunlar, okuldan kendilerine iş bulmada daha fazla destek sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

2002-2003 öğretim yılında, METGE projesi kapsamında, Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesinde, tüm bölümlerin 2003-2004 öğretim yılında, haftada 2 gün, işyerlerine giderek meslek eğitimi görmeleri kararı alınmış ve bu uygulamaya konmuştur (Hocanın,2004:93).

Atatürk Meslek Lisesinin web sayfasının '2003 - 2004 Yılında Yapılan Çalışmalar' başlığı altında ise okul ile işhayatı arasında kalıcı bir yapı oluşturma amacı ile okul ve program kurulları toplandı. Öğrencilerin işletmelerde meslek eğitimi görmesi sağlandı ve meslek standartlarını geliştirme çalışmaları yapıldı. Meslek seviyeleri; Yarı vasıflı yani Dar kapsamlı beceri, Vasıflı yani Becerili, Yüksek vasıflı veya Kaliteli işçilik ve nezaretçilik, Orta kademe yöneticilik yani Nezaretçi-Usta başı, Deneyimli yöneticilik (Teknisyen) olarak 5 seviyeye ayrıldığı ifade ediliyor.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve teknikleri, verilerin toplanması ve analizi konuları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan işletmelerde meslek eğitimi uygulamaları yapan teknik ve meslek liselerindeki koordinatör öğretmenlerin ve öğrencilerin uygulama ile ilgili olarak, görüş ve değerlendirmeleri anket yoluyla alınarak var olan ve olması gereken durum betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, işletmelerde meslek eğitimi ile ilgili yazılı belgeler taranmıştır. Bu yönleriyle araştırma model bakımından belgesel tarama ve betimsel nitelikte bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı 12 teknik ve meslek lisesi ile bunlara bağlı endüstri pratik sanat okullarından işletmeye giden 3. sınıf öğrencileri ile onlara koordinatörlük yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan, Mesleki Orta Öğretim Dairesi'ne bağlı 12 meslek lisesinin içerisinde bulunan 4 ticaret lisesinin işletmelerdeki mesleki eğitimleri yıllık çalışma takvimine göre Nisan 2006 tarihinden sonra başladığı belirlenmiştir (Ek: 3). Ayrıca Dr. Fazıl Küçük Endüstri Meslek Lisesi, Gazi Mağusa Meslek Lisesi ve Karpaz Meslek Lisesi'nde işletmelerde meslek eğitimi uygulaması olmadığı araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Bunların dışında kalan 5 meslek lisesi ve bu meslek liselerine bağlı bir teknik lise ve 2 endüstri pratik sanat okulunun işletmedeki öğrencilerinden ve koordinatör öğretmenlerden meslek

eğitimi uygulamasına ilişkin sorunlarını tespit edebilmek için evrenden örneklem alma yoluna gidilmemiş evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Uygulanması

Veri toplama aracı olarak, işletmelerdeki meslek eğitimine ilişkin sorunlara dönük görüşlerini belirlemek üzere koordinatör öğretmenler ve öğrenciler için iki ayrı anket geliştirilmiştir.

Bu araştırma için ihtiyaç duyulan veriler çeşitli kaynaklardan elde edilmiştir. İlk olarak KKTC'nin özellikle kalifiye eleman gönderdiği çeşitli ülkelerdeki işletmelerdeki meslek eğitimi ile ilgili Türkçe ve İngilizce yayınlar taranarak bu ülkelerdeki işletmelerde meslek eğitiminin uygulanma şekilleri belirlenmiştir.. Daha sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde işletmelerde meslek eğitimi ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, emirname v.b. mevzuat incelenmiştir. Konu ile ilgili çeşitli yayınlar incelenmiş, istatistik veriler, dökümanlar, raporlar, bildiriler, araştırmalar, şura kararları v.b. kaynaklar taranmış ve araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Oluşturulan kuramsal temellere dayalı olarak iki denek grubu için geliştirilen anket taslakları, kapsam, soruların içeriği ve ifade biçimi bakımından, amaca uygunlukları yönünden uzmanların (Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN, Doç.Dr. Halil AYTEKİN, Yard.Doç.Dr. Fatoş SILMAN) incelemesine sunulmuş, uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda ön denemeleri için son şekilleri verilmiştir.

Uzman görüşleri ve önerileri doğrultusunda geliştirilen iki ankette yer alan soruların işleyip işlemediğinin belirlenmesi için işletmede meslek eğitimi gören 20 öğrenci ve onların koordinatörleri olan 5 öğretmene anketler uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Bu ön denemede soruların anlaşıldığı ve cevaplandırılmasında bir sorunla karşılaşmadığı için anketler evrene uygulanmak üzere çoğaltılmıştır.

Öğrencilere uygulanan anket, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde deneklerin kişisel özelliklerini ortaya koymak amacıyla, kapalı uçlu 8 soru sorulmuştur. İkinci bölümde deneklerin mesleki eğitim uygulanmasına ilişkin görüşleri, sorunları ve önerilerine ilişkin 30 kapalı uçlu soruya yer verilmiştir. Öğrencilere üçüncü bölümde işletmelerde eğitimin daha iyi olabilmesi için görüş ve önerilerini açıklamaları için açık uçlu bir soru yöneltilmiştir.

Öğretmenler için hazırlanan anket yine üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel özellikleri ortaya koymak amacıyla 6 kapalı uçlu soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise işletmeler, okullar ve öğrencilerle ilgili 35 kapalı uçlu soru soru yer almıştır. Öğrencilere olduğu gibi öğretmenlerede üçüncü bölümde işletmelerde eğitimin daha iyi olabilmesi için görüş ve önerilerini açıklamaları için açık uçlu bir soru yöneltilmiştir.

Anketlerde yer alan soruların madde analizi yapılmamış onun yerine uzman görüşü ve ön uygulamaya gidilmiştir. Araştırmacı tarafından bütün okullardaki öğretmen ve öğrencilerle bire bir görüşülerek anketlerin doldurulmaları sağlanmış ve verilen bütün anketler eksiksiz geri alınmıştır. Araştırmacı yakın ilgilerinden dolayı anket yapılan okulların başta yöneticileri olmak üzere ilgili öğretmen ve öğrencilere teşekkür eder.

Okulun Adı	Son Sınıf Öğrenci Sayısı	İşletmeye giden Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Koordinatör Öğretmen Sayısı
Haspolat Meslek Lisesi Pratik Kısmı	3	3	23	2
Güzelyurt Pratik Sanat Okulu	4	4	4	3
Atatürk Meslek Lisesi	60	23	58	4
Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi	200	42	86	6
Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi Teknik Lise Kısmı	21	21	8	4
Cengiz Topel Endüstri Meslek Lisesi	36	12	29	1
Toplam	324	105	208	20

Tablo 3.1 Kapsama Alınan Meslek Liselerindeki Öğrenci, Öğretmen Dağılımı

Tablo 3.1’de araştırma kapsamına alınan okulların 2005-2006 öğretim yılında son sınıfta okuyan öğrenci, işletmeye giden öğrenci ve bu okullardaki görevli öğretmenler ve koordinatör olan öğretmenlerin sayısı verilmiştir. Anket, bu okullardaki bütün işletmeye giden öğrencilere ve koordinatör öğretmenlerine eksiksiz uygulanmıştır ve anket uygulanması Şubat 2006’da başlayıp Mart 2006’da sona ermiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Anketlerle toplanan veriler, bir düzen çerçevesinde analiz edilmek üzere bilgisayara yüklenerek bir veri tabanı oluşturulmuştur. Veri tabanının analizi SPSS 11 paket programı ile yapılmıştır. Toplanan verilerin analizinde, frekans(f), yüzde (%), aritmetik ortalama (x), standart Sapma(ss), varyans analizi (F) değerleri kullanılmıştır.

İşletmelere giden öğrencilere ve onların koordinatör öğretmenlerinin kişisel niteliklerine ilişkin veriler yüzde ile çözümlenerek tablolar yapılmış ve yorumlanmıştır.

İşletmelerdeki meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesini sağlamak amacıyla her bir soru için ortalama değerler elde edilmiştir. Bunun için kullanılan anketlerde belirtilen ifadelerle ilişkin katılma düzeyleri “katılmıyorum, az katılıyorum, orta derecede katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum” olmak üzere beşli Likert tipi dereceleme ölçeği ile saptanmaya çalışılmıştır. Çözümlemek için söz konusu seçenekler aynı sırayla 1’den 5’e kadar puanlandırılmış ve her ifadeye ilişkin katılma düzeylerini belirleyebilmek için puan sınırları kullanılmıştır.

Likert Ölçeğinin ağırlık ve sınırları aşağıda belirtildiği şekilde sayısallaştırılmıştır:

<u>Seçenekler</u>	<u>Ağırlık</u>	<u>Sınırlar</u>
Katılmıyorum	1	1.00-1.79
Az Katılıyorum	2	1.80-2.59
Orta Derecede Katılıyorum	3	2.60-3.39
Katılıyorum	4	3.40-4.19
Tamamen Katılıyorum	5	4.20-5.00

Belirtilen ifadelere ilişkin hesaplanan aritmetik ortalamalar bu sınır değerlere göre yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde işletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan işletmelerdeki öğrencilere ve onların koordinatör öğretmenlerine uygulanan anket aracılığıyla toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumları yer almaktadır.

4.1 Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin ve onlara koordinatörlük yapan meslek dersi öğretmenlerinin kişisel bilgilerine yer verilmiştir.

Öğrenciler

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, okulları, işletmeyi belirleme şekli, çalışma süreleri, sağlanan imkanlar, becerileri öğrenme durumu, yükseköğrenime devam etme isteği ve çalıştıkları işyerindeki personel sayısı konuları irdelenmiştir.

Öğrencilerin Cinsiyetleri ve Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Dağılımı:

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 27.6'sı kız, % 72.4 erkeklerden oluşmaktadır. (Tablo 4.1)

TABLO 4.1

ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyet	f	%
Kız	29	27,6
Erkek	76	72,4
Toplam	105	100

Araştırmaya katılan öğrencilerden % 51.4'ü Endüstri meslek lisesi, % 21.9'u Kız meslek lisesi, % 20'si Teknik lise, %6.7'si Endüstri pratik sanat okulu öğrencisi olduklarını belirtmişlerdir (Tablo4.2).

TABLO 4.2

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETİM GÖRDÜKLERİ OKULLARA GÖRE DAĞILIMI

Öğretim gördükleri okullar	f	%
Endüstri meslek lisesi	54	51,4
Kız meslek lisesi	23	21,9
Endüstri pratik sanat okulu	7	6,7
Teknik Lise	21	20
Toplam	105	100

İşletmelerin Belirlenme Şekli:Tablo 4.3 'de öğrencilerin eğitim gördüğü işletmeyi hangi yollarla bulduklarını göstermektedir.

İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü'nün 9.maddesinde göre oluşturulacak bir komisyon ile kazalardaki işletmelerin eğitime uygun olup olmadığı ve hangi işletmeye hangi okuldan ne kadar öğrenci gidebileceğini Haziran ayında bir raporla Bakanlığa bildirmesi gerekir. Buna göre öğrencilerin veya velilerin meslek eğitimi için işletme aramalarının önüne geçilir.

TABLO 4.3

**ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM YAPTIĞI İŞLETMEYİ BELİRLEME
ŞEKLİ**

İşyerini belirleyenler	f	%
Okul yönetimi belirledi	38	36,2
Öğrencinin kendisi belirledi	50	47,6
Öğrenci ailesi ve yakınları belirledi	12	11,4
Öğrencinin arkadaşları belirledi	3	2,9
Başkaları belirledi	2	1,9
Toplam	105	100

Öğrencilerin %63.8'i meslek eğitimi yaptıkları işletmeyi kendi imkanlarıyla bulduklarını belirtmişlerdir. Buna göre, bu tüzükle kurulan komisyonlarla ilgili sistemin tam olarak işlemediği ve bazı sorunlarla karşılaşıldığı anlaşılmaktadır. Sisteme işlerlik getirecek çözümler üretilmelidir.

İşletmelerde Öğrencilerin Çalışma Süreleri:

İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Sınavları Tüzüğü'nün 10.maddesinde göre kapsamına alınan okul ve meslek alanlarındaki öğrencilerin bu uygulamaya 10. sınıftan itibaren uygulamalı derslerin öğretim programlarında belirtilen koşullara göre başlayacağını belirtir. Ancak araştırmacının gözlemlerine göre uygulama 11. sınıfta başlamaktadır. Bunu öğrencilerin işletmelerde çalışma süresi olarakta tablo 4.4'de görmekteyiz.

TABLO 4.4

ÖĞRENCİLERİN İŞYERİNDE ÇALIŞMA SÜRELERİ

İşyerinde çalışma süresi	f	%
2 hafta-1 ay	23	21,9
1-3 ay arası	48	45,7
3-5 ay arası	19	18,1
5-7 ay arası	5	4,8
7 ay ve daha yukarı	10	9,5
Toplam	105	100

Öğrencilerin % 45.7'si 1-3 aydır, % 21.9'u işyerinde 2 hafta-1 aydır, %18.1'i 3-5 aydır, % 9.5'i 7 ay ve daha yukarı, %4.8'i 5-7 aydır çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğrencilerin çoğunluğu 2 hafta-3ay süreyle işyerinde çalışmaktadırlar.

Öğrenciye İşyerlerinde Sağlanan İmkanlar: Tablo 4.5'de işletmelerce öğrencilere ücret dışında sağlanan ilave imkanları göstermektedir.

TABLO 4.5

ÖĞRENCİYE İŞYERİNDE SAĞLANAN OLANAKLAR

Öğrenciye işyerinde sağlanan olanaklar	F	%
Yemek	16	15.2
Servis	12	11.5
İş elbisesi	14	13.3
Hiçbiri	57	54.3
Başka	6	5.7
Toplam	105	100

Öğrencilerin % 54.3'ü ücret dışında hiç bir sosyal imkandan yararlanmadıklarını, % 15.2'si ücretsiz yemek, %13.3'ü iş elbisesi %11.2 si işyerine gidiş gelişlerde servislerden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. %5.7'si ise daha fazla ücret, mesleği ile ilgili aletler, kitap ve cd'lerin işyerlerinden kendilerine verildiklerini ifade etmişlerdir. Bu imkanlar daha fazla artırılırsa öğrenciler için olumlu ve özendirici nitelikteki unsurlar olarak görülmektedir.

İşletmelerde Çalışırken Meslekle İlgili Becerilerin Tümünü Öğrenme Durumu:

Tablo 4.6'da işletmelerde öğrenciler çalışırken meslekleri ile ilgili becerilerin tümünü öğrenme durumunu göstermektedir.

TABLO 4.6

ÖĞRENCİLERİN BECERİLERİ ÖĞRENME DURUMU

Becerileri öğrenme durumu	f	%
Evet	71	67.6
Hayır	34	32.4
Toplam	105	100

Öğrencilerin % 67.6'sı işletmelerde kendilerine öğretilen becerilerin tümünü öğrendiklerini % 32.4'ü ise öğrenemediklerini ifade etmişlerdir. İşyerlerinin mesleki ve teknik lise atelyelerine oranla daha fazla malzemeye sahip olması, teknolojisi yeni cihazların bulunması ve öğrencilerin ücret alması gibi nedenlerle iş yapabilmek için gerekli becerileri iş yerlerinde daha kısa zamanda öğrendiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Yükseköğretime Devam Etme İstek Durumları: Tablo 4.7'de işletmelerdeki öğrencilerin yükseköğretime devam etme istek durumlarını göstermektedir.

TABLO 4.7

ÖĞRENCİLERİN YÜKSEK ÖĞRETİME DEVAM ETME İSTEĞİ

Yüksek öğretime devam etme isteği	f	%
Evet	79	75.2
Kararsızım	24	22.9
Hayır	2	1.9
Toplam	105	100

Öğrencilerin % 75.2'si yükseköğrenim görmek istediklerini, %22.9'u ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Yükseköğrenime gitmek istemeyenlerin sayısı son derece azdır. KKTC'de varolan yüksek oranda üniversiteye devam etme durumunun ara eleman yetiştiren meslek liselerinde de fazla olması araştırılıp çözülmesi gerekir.

İşyerlerindeki Personel Sayısının Durumu: Tablo 4.8'de öğrencilerin eğitim gördüğü işletmelerdeki personel sayısının durumu göstermektedir.

TABLO 4.8

MESLEK EĞİTİMİ ALINAN İŞYERLERİNDEKİ PERSONEL SAYISININ DURUMU

Öğrencilerin çalıştıkları işyerindeki personel sayısı	f	%
1-10 arası	83	79,1
11-20 arası	18	17
31-40 arası	1	1
41-50 arası	2	1,9
51 ve daha yukarı	1	1
Toplam	105	100

Anketi cevaplandıran öğrenciler en çok 1-10 kişinin çalıştığı işyerlerinde %79.1 oranında çalışmaktadır. Öğrencilerin 11-20 kişinin çalıştığı işletmelerin oranı ise %17 dir. 20 kişiden fazla çalıştıran işyerlerinin oranı ise çok azdır (Tablo 4.8). KKTC’de daha çoğunlukla küçük ölçekli işletmeler var olduğu için işçi sayıları da az olmaktadır. Ayrıca, yasada, yirmi ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler çalıştırdıkları işçi sayısının yüzde onu kadar öğrenciye beceri eğitimi yaptırmakla yükümlü kılınmıştır (28/1988 S.K.Md.15/1) denildiği için büyük işletmelerin bu yükümlülük altına girmek istemedikleri için öğrencilere meslek eğitimi yaptırmadıkları düşünülebilir.

Koordinatör Öğretmenler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri, çalıştıkları okullar, öğrenim düzeyleri, mesleki kıdemleri, koordinatör olarak çalıştıkları yıl sayısı, koordinatörlük konusunda kurs alıp almadıkları incelenmiştir.

Öğretmenlerin Cinsiyetleri ve Çalıştıkları Okullara Göre Dağılımları:

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin % 25’i kadın, % 75 erkeklerden oluşmaktadır (Tablo 4.9).

TABLO 4.9

ÖĞRETMENLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

CİNSİYET	f	%
Kadın	5	25
Erkek	15	75
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin % 35’i Endüstri meslek lisesi, % 20’si Kız meslek lisesi, % 20’si Teknik lise, %25’i Endüstri pratik sanat okulu öğretmeni olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.10).

TABLO 4.10

**KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKULLARA
GÖRE DAĞILIMI**

ÇALIŞTIĞI OKUL	f	%
Endüstri Meslek Lisesi	7	35
Kız Meslek Lisesi	4	20
Endüstri Pratik Sanat Okulu	5	25
Teknik Lise	4	20
Toplam	20	100

Koordinatör Öğretmenlerin Öğrenim Düzey Durumu: Tablo 4.11’de işletmelerde meslek eğitiminde görevli öğretmenlerin eğitim düzeyi verilmiştir.

TABLO 4.11

KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENİM DÜZEYİ DURUMU

Koordinatör öğretmenlerin öğrenim düzeyi	f	%
Meslek Lisesi Mezunu	1	5
Ön Lisans	1	5
Lisans	14	70
Yüksek Lisans	4	20
Toplam	20	100

Anketleri yanıtlayan koordinatör öğretmenlerinin % 70’i lisans, %20’si yüksek lisans % 5’i meslek lisesi, %5’i ön lisans mezunudur. Bulgularda da görüldüğü gibi koordinatör öğretmenlerin çoğunluğu lisans mezunudur.

Meslek Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Dağılımı: Koordinatör öğretmenlerin meslek kıdemlerine göre dağılımı Tablo 4.12’de verilmiştir.

TABLO 4.12

KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN MESLEK KIDEMİNE GÖRE DAĞILIMI

Mesleki Kıdem Durumları	f	%
5 yıl ve daha az	1	5
6-10 yıl	3	15
11-15 yıl	6	30
16-20 yıl	5	25
21-25 yıl	5	25
Toplam	20	100

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin meslek kıdemleri en yüksek oran ile 11-15 yıl olanların % 30’luk orandır. 16-20 yıl arası ile 20-25 yıl arası eşit oranlarda % 25’lik kesimleri oluşturmaktadır. Meslek kıdemi 6-10 Yıl arasında bulunanlar %15’i oluşturmaktadır. 5 yıla kadar olanların sayısı 1 kişi ve % 5’i oluşturmaktadır (Tablo 4.12).

Meslek Dersi Öğretmeninin Koordinatör Olarak Çalıştığı Yıl Sayısı Durumu:

Meslek dersi öğretmenleri koordinatör öğretmen olarak çalıştıkları yıllara göre en yüksek oran olarak 5 ve daha fazla yıllarla % 45 civarındadır. Daha sonra 3 yıl çalışanlar % 35 oranında olmakta ve 1 yıl çalışanlar % 10 oranında bulunmuş, 2 ve 4 yıl koordinatör öğretmen olanların oranları ise %5 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgularda gösteriyor ki daha önceki yıllarda koordinatör olarak çalışan öğretmenler sonraki yıllarda da görevlendirilmektedirler (Tablo 4.13).

TABLO 4.13

**MESLEK ÖĞRETMENLERİNİN KOORDİNATÖR OLARAK
ÇALIŞTIKLARI YIL SAYISININ DURUMU**

Koordinatör Öğretmen Olarak Çalıştığı Yıl Sayısı	f	%
1	2	10
2	1	5
3	7	35
4	1	5
5 ve daha fazla	9	45
Toplam	20	100

Öğretmenlerin Koordinatörlük Konusunda Kurs alma Durumu: İşletmelerde meslek eğitimi konusunda kurs veya seminer alan öğretmenlerin oranı Tablo 4.14 verilmiştir.

TABLO 4.14

**KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN KOORDİNATÖR
KONUSUNDA SEMİNER VEYA KURS ALMA DURUMU**

Koordinatörlük konusunda Seminer veya Kurs Alma Durumu	f	%
Evet	5	25
Hayır	15	75
Toplam	20	100

Koordinatörlükle ilgili eğitim görenlerin oranı % 25'dir (Tablo 4.14). Bu oran gösteriyor ki bütün mesleki ve teknik öğretmenler işletmelerde meslek eğitimi bakımından eğitim programına alınmadır.

4.2.ÖĞRENCİLERE İŞLETMEYE GİTMEDEN ÖNCE FARKLI KONULARDA ÖN EĞİTİM VERİLMESİ İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

Veri toplama araçlarındaki öğrencilere işletmeye gitmeden önce farklı konularda ön eğitim verilmesi ile ilgili maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde 1) İşletmeler, okulda öğrenilen teorik bilgilerin uygulama olanağı vermesi bakımından yararlıdır.

2. (Madde 6) İşletmelerde işe başlarken mesleki becerilerimiz ve bilgilerimiz yeterlidir.

3. (Madde 28) İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon (alıştırma) eğitimi verilmelidir.

4. (Madde 4) Öğrenci ve velilerin, okul sanayi işbirliğine ilgisi vardır.

5. (Madde 6) Öğrencilerin, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin durumu yeterlidir.

6. (Madde 33) İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon eğitimi verilir.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.15’de yer almaktadır.

TABLO 4.15

**ÖĞRENCİLERE İŞLETMEYE GİTMEDEN ÖNCE FARKLI KONULARDA
ÖN EĞİTİM VERİLMESİNE İLİŞKİN CEVAPLARIN DAĞILIM VE
ORTALAMA PUANLARI**

Öğrencilerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
1.İşletmeler,okulda öğrenilen teorik bilgilerin uygulama olanağı vermesi bakımından yararlıdır	F	6	8	11	42	38	3.93	1.13	2
	%	5.7	7.6	10.5	40	36.2			
6. İşletmelerde işe başlarken mesleki becerilerimiz ve bilgilerimiz yeterlidir	F	18	27	25	21	14	2.85	1.29	4
	%	17.1	25.7	23.8	20	13.3			
28. İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon (alıştırma) eğitimi verilmelidir.	F	6	9	9	30	51	4.06	1.19	1
	%	5.7	8.6	8.6	28.6	48.6			
Koordinator Öğretmenlerin Görüşleri									
4.Öğrenci ve velilerin, okul sanayi işbirliğine ilgisi vardır.	F	2	4	6	7	1	3.05	1.09	3
	%	10	20	30	35	5			
6. Öğrencilerin, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin durumu yeterlidir	F	3	6	5	6	--	2.70	1.08	5
	%	15	30	25	30	--			
33.İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon eğitimi verilir.	F	3	7	6	3	1	2.60	1.10	6
	%	15	35	30	15	5			
TOPLAM						$\bar{X} =$	3.19		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo4.15’de görüldüğü gibi koordinator öğretmenler ve öğrenciler, öğrencilerin işletmelere gitmeden önce farklı konularda ön eğitim almasına ($\bar{X} = 3.19$) “orta derecede katılıyorum” görüşündedirler. Bu boyutta öğrenciler en çok “işletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon (alıştırma) eğitimi

verilmelidir” (M.28, $\bar{X} = 4.06$) görüşünü belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla öğrencilerin “İşletmeler, okulda öğrenilen teorik bilgilerin uygulama olanağı vermesi bakımından yararlıdır” (M.1, $\bar{X} = 3.93$) ve koordinatör öğretmenlerin “öğrenci ve velilerin, okul sanayi işbirliğine ilgisi vardır” (M 4, $\bar{X} = 3.05$) görüşleri izlemektedir.

Anketleri cevaplandıranların, öğrencilerin işletmeye gitmeden önce ön eğitim almasına ilişkin maddelerden en az katıldıkları, koordinatör öğretmenlere göre “işletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon eğitimi verilir” (M. 33, $\bar{X} = 2.60$) ve “öğrencilerin, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin durumu yeterlidir” (M.6, $\bar{X} = 2.70$) görüşleridir. Öğrenciler ise en az “işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerimiz ve bilgilerimiz yeterlidir”e (M. 6, $\bar{X} = 2.85$) katılmaktadırlar.

1. İşletmeler,Okulda Öğrenilen Teorik Bilgilerin Uygulama Olanağı Bulması Bakımından Yararı:

Tablo 4.15’den anlaşılabacağı gibi meslek eğitiminin okulda öğrenilen bilgilerin uygulama olanağı bulması bakımından yararına öğrenciler ($\bar{X} = 3.93$) katılmaktadırlar. Diğer bir deyişle öğrencilerin % 80’i okulda öğretilen bilgilerin uygulama olanağı bakımından işletmelerin yararına “katılıyorum veya tamamen katılıyorum”şeklinde ifade etmişlerdir.

Teknolojik gelişmelerin daha kolay takip edilebildiği, mal ve hizmet üretiminin yoğun olarak yapıldığı işletmelerde teorik bilgiler üretim yapanların en büyük kaynağıdır. Okulda bu kaynağa ulaşan öğrencilerin işletmelerde bu bilgileri kullandıkları söylenebilir.

II. Öğrencilerin, İşletmelerde İşe Başlarken Mesleki Becerilerinin Durumu:

Öğrenciler, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin yeterli olduğuna koordinatör öğretmenler ($\bar{X} = 2.70$) orta derecede katılmakta, öğrenciler ise (M. 6, $\bar{X} = 2.85$) yine orta derecede katılmaktadırlar. Diğer bir deyişle öğretmenlerin %

45'i , öğrencilerin %43'ü mesleki becerilerinin yeterli olduğuna “az katılmakta veya katılmamaktadır.

Meslek liselerinde uygulama yapma olanaklarının kısıtlı olması ve üretilen mal ve hizmetin pazarlanamaması nedeniyle öğrencilerin beceri yerine daha çok bilgiye yönelmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla işletmeye giden öğrenciler beceri yönünden yeterli olmadığı düşünülmektedir.

III. İşletmelerde Gidecek Öğrencilere Yeterli Oryantasyon (Alıştırma) Eğitimi Verilmesi:

Meslek eğitimine gitmeden önce öğrencilere bir alıştırma eğitiminin verilmesine öğrenciler ($\bar{X} = 4.06$) katılmaktadırlar. Fakat koordinatör öğretmenler bu uygulamanın yeterince yapıldığına ($\bar{X} = 2.60$) orta derecede katılmaktadırlar.

Öğrencilerin, öğrenci statüsü altında iş yaşamını tanımalarını sağlayan bu tür eğitim programları iş yaşamına geçişlerini kolaylaştıracaktır. Bulgularda öğrenci ve koordinatör öğretmenlerin bu görüşü benimsediklerini destekler niteliktedir.

IV. Öğrenci ve Velilerin, Okul Sanayi İşbirliğine İlgisi Durumu:

Koordinatör öğretmenler, öğrenci ve velilerin işletmelerde meslek eğitime ilgisi olduğuna ($\bar{X} = 3.05$) orta derecede katılmışlardır. Diğer bir görüşle koordinatör öğretmenlerin %65'i öğrenci ve velilerde bu ilginin var olduğuna “orta derecede katılmakta veya katılmaktadırlar.”

Öğrencileri doğrudan iş hayatına hazırlayan ve okurken belirli bir ücret kazanmasını sağlayan işletmede meslek eğitimi öğrenciler ve velileri tarafından tercih edilmektedirler. Ancak bulgular bu öğretim sisteminin öğrenci ve velilere yeterince tanıtılmadığını düşündürmektedir.

4.3.İŞLETMELERDE YAPILAN MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

4.3.1.Öğrencilerin İşletmedeki Meslek Eğitimi İle İlgili Bulguları:

Veri toplama araçlarındaki işletmelerde yapılan mesleki eğitimi uygulamalarına yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde 2). İşletmelerde meslek eğitimi iş hayatını tanıma olanağı sağlaması bakımından yararlıdır.

2. (Madde 7) İşletmede meslek eğitimi, iş hayatında karşılaşılabilecek bazı sorunları yaşayarak çözüm yollarını öğrenerek iş hayatına hazırlanmak bakımından yararlıdır.

3. (Madde 10) İşletmede meslek eğitimi, başkaları ile çalışma alışkanlıklarının gelişmesini sağlar.

4. (Madde 16) İşyerinde,mesleğimizin dışında işler yaptırılmaktadır.

5. (Madde 17) İşyerinin özelliği tam olarak meslek alanımızla ilgili değildir.

6. (Madde 22) Okulun tatile girdiği dönemlerde meslek eğitimi, öğrencilerin isteğine bağlı olarak devam etmelidir.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.16 yer almaktadır.

TABLO 4.16

**ÖĞRENCİLERİN İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ
UYGULAMALARINA İLİŞKİN CEVAPLARININ DAĞILIMI VE
ORTALAMA PUANLARI**

Öğrencilerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
2. İşletmelerde meslek eğitimi iş hayatını tanıma olanağı sağlaması bakımından yararlıdır.	F %	3 2.9	8 7.6	4 3.8	41 39	49 46.7	4.19	1.02	1
7.İşletmede meslek eğitimi, iş hayatında karşılaşılabilecek bazı sorunları yaşayarak çözüm yollarını öğrenerek iş hayatına hazırlanmak bakımından yararlıdır	F %	6 5.7	9 8.6	8 7.6	36 34.3	46 43.8	4.01	1.17	3
10.İşletmede meslek eğitimi, başkaları ile çalışma alışkanlıklarının gelişmesini sağlar	F %	2 1.9	11 10.5	9 8.6	42 40	41 39	4.03	1.03	2
16.İşyerinde,mesleğimizin dışında işler yaptırılmaktadır	F %	58 55.2	7 6.7	8 7.6	14 13.3	18 17.1	2.30	1.62	5
17.İşyerinin özelliği tam olarak meslek alanımızla ilgili değildir.	F %	70 66.7	11 10.5	2 1.9	12 11.4	10 9.5	1.87	1.41	6
22. Okulun tatile girdiği dönemlerde meslek eğitimi,öğrencilerin isteğine bağlı olarak devam etmelidir.	F %	2 1.9	14 13.3	11 10.5	34 32.4	44 41.9	3.99	1.11	4
TOPLAM						$\bar{X} =$	3.40		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.16'da işletmede yapılan meslek eğitimini uygulamalarına öğrenciler ($\bar{X}=3.40$) katılmaktadırlar. Bu boyutta en çok öğrenciler "işletmelerde meslek

eğitimi iş hayatını tanıma olanağı sağlaması bakımından yararlıdır”a (M.2, $\bar{X} = 4.19$) katılmaktadırlar. Bunu sırasıyla “işletmede meslek eğitimi, başkaları ile çalışma alışkanlıklarının gelişmesini sağlar” (M.10, $\bar{X} = 4.03$) ve “işletmede meslek eğitimi, iş hayatında karşılaşılabilecek bazı sorunları yaşayarak çözüm yollarını öğrenerek iş hayatına hazırlanmak bakımından yararlıdır” (M. 7, $\bar{X} = 4.01$) izlemektedir.

İşletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamalarına öğrenciler en az “işyerinin özelliği tam olarak meslek alanımızla ilgili değildir” (M. 16, $\bar{X} = 1.87$) görüşüdür. Bunu sırasıyla “işyerinde, mesleğimizin dışında işler yaptırılmaktadır” (M. 16, $\bar{X} = 2.30$) ve “okulun tatile girdiği dönemlerde meslek eğitimi, öğrencilerin isteğine bağlı olarak devam etmelidir” (M. 22, $\bar{X} = 3.99$) izlemektedir.

4.3.2. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Bulguları

Koordinatör öğretmenlerin anketlerindeki işletmelerde yapılan mesleki eğitimi uygulamalarına yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

- 1.(Madde 2) İşletmelerde meslek eğitimi istenilen amaçlara ulaşmada uygundur.
- 2.(Madde 5) Öğrenciler, işyeri çalışma kurallarına uyarlar.
- 3.(Madde 8) İşyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler.
- 4.(Madde 9) İşyerlerinde öğrenciler işyeri kurallarına uygun kıyafet giyerler.
5. (Madde 10) İşyerindeki işi öğrenciler benimser.
- 6.(Madde 11) Gevşek Koşullarda kendilerini denerler.
7. (Madde 21) İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırılırlar.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.17’de yer almaktadır.

TABLO 4.17

**KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN İŞLETMELERDE MESLEK
EĞİTİMİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN CEVAPLARININ DAĞILIMI VE
ORTALAMA PUANLARI**

Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
2.İşletmelerde meslek eğitimi istenilen amaçlara ulaşmada uygundur.	F	2	4	4	7	3	3.25	1.25	3
	%	10	20	20	35	15			
5. Öğrenciler, işyeri çalışma kurallarına uyarlar.	F	2	2	5	9	2	3.35	1.13	2
	%	10	10	25	45	10			
8.İşyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler.	F	1	9	3	6	1	2.85	1.08	6
	%	5	45	15	30	5			
9. İşyerlerinde öğrenciler işyeri kurallarına uygun kıyafet giyerler.	F	3	1	4	8	4	3.45	1.32	1
	%	15	5	20	40	20			
10. İşyerindeki işi öğrenciler benimser.	F	2	3	7	6	2	3.15	1.14	4
	%	10	15	35	30	10			
11. Gevşek Koşullarda kendilerini denerler.	F	2	8	4	5	1	2.75	1.11	7
	%	10	40	20	25	5			
21.İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırılırlar.	F	4	2	6	8	--	2.90	1.16	5
	%	20	10	30	40	--			
TOPLAM						$\bar{X} =$	3.10		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo4.17’de işletmede yapılan meslek eğitimini uygulamalarına koordinatör öğretmenler($\bar{X} = 3.10$) orta derecede katılmaktadırlar. Bu boyutta en çok koordinatör öğretmenler “işyerlerinde öğrenciler işyeri kurallarına uygun kıyafet giyerler”e

(M.9, $\bar{X} = 3.45$) katılmaktadırlar. Bunu sırasıyla “öğrenciler, işyeri çalışma kurallarına uyarlar” (M.5, $\bar{X} = 3.35$) ve “İşletmelerde meslek eğitimi istenilen amaçlara ulaşmada uygundur.” (M. 2, $\bar{X} = 3.25$) izlemektedir.

İşletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamalarına koordinatör öğretmenler en az “gevşek koşullarda kendilerini denerler.”e (M. 11, $\bar{X} = 2.75$) katılmaktadırlar. Bunu sırasıyla “ işyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler ” (M.8, $\bar{X} = 2.85$) ve “İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırılırlar.” (M. 21, $\bar{X} = 2.90$) izlemektedir.

I. İşletmelerde Meslek Eğitimi İş Hayatını Tanıma Olanağı Sağlamasının Yararı:

Meslek eğitiminin öğrencilerin iş hayatını tanımlarını sağlaması bakımından yararına öğrenciler ($\bar{X} = 4.19$) katılmakta ve koordinatör öğretmenlerde, öğrencilerin işletmede meslek eğitimi sonucunda işi benimseyeceğine ($\bar{X} = 3.15$) orta derecede katılmaktadırlar.

Öğrenciler işletmede meslek eğitimi sayesinde iş hayatını tanıyarak kariyer amaçlarının açığa çıkmasını sağlar. Bulgular bu görüşü desteklemektedir.

II. İşletmede Meslek Eğitimi, İş Hayatında Karşılaşılabilecek Bazı Sorunları Yaşayarak Çözüm Yollarını Öğrenerek İş Hayatına Hazırlanmak Bakımından Yararı:

Öğrenciler, işletmede meslek eğitimi sayesinde iş hayatında karşılaşılabilecek bazı sorunları yaşayarak çözüm yollarını öğrenerek iş hayatına hazırlanmasına ($\bar{X} = 4.01$) katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler ise işletmelerdeki meslek eğitimi sırasında “işyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler” görüşüne ($\bar{X} = 2.85$) orta derecede katılmaktadırlar.

Öğrenciler, işletmelerdeki teknolojik ilerlemeleri ve uygulama yöntemlerini yerinde ve anında görmesini sağlayarak, mezuniyetten sonra çalışma hayatına uyum

süresini kısaltır. Öğrencilerden elde edilen bulgular bu fikri desteklerken koordinatör öğretmenler sistemin daha iyi olabileceğini düşünmektedirler.

III. İşletmede Meslek Eğitimi, Başkaları ile Çalışma Alışkanlıklarının Gelişmesi Bakımından Yararı:

Öğrenciler, işletmede meslek eğitiminin başkaları ile birlikte çalışma alışkanlıklarının gelişmesine ($\bar{X} = 4.03$) katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler ise öğrencilerin başkaları ile birlikte çalışırken kurallara uymasına ($\bar{X} = 3.35$) orta derecede katılmaktadırlar.

İşletmelerde meslek eğitiminin genel amaçlarından biri öğrencilerin işbirliği içinde ve ekip halinde çalışmayı öğrenerek insanlarla ilişkilerini geliştirmesidir. Bulgular bu görüşü doğrulamaktadır.

IV. Öğrencilere İşyerinde Mesleğinin Dışında İşler Yaptırılması Durumu:

Öğrenciler kendilerine meslek dışında işler yaptırıldığına ($\bar{X} = 2.30$) az katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler ise işletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırıldığına ($\bar{X} = 2.90$) orta derecede katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin kendi meslek alanında çalıştırılması hem okulda öğrendiği bilgileri kullanmasını sağlar hem de mesleğin iyi öğrenmesini sağlar. Bulgular işletmelerde öğrencilere azda olsa meslek dışında da iş yaptırıldığını göstermektedir. Bu durum daha detaylı araştırılabilir.

V. İşyerinin Özelliği Tam Olarak Meslek Alanıyla İlgili Olmaması Durumu:

İşyerinin özelliği tam olarak meslek alanımızla ilgili değildir fikrine öğrenciler ($\bar{X} = 1.87$) az katılmaktadırlar.

İşyerlerinin bulunmasında öğrenciler etkili oldukları için kendi mesleklerine uygun tanıdıkları işyerlerini bulmaktadırlar.

VI. Okulun Tatile Girdiği Dönemlerde Meslek Eğitimi, Öğrencilerin İsteğine Bağlı Olarak Devam Etmesi Durumu:

Okulun tatil olduğu dönemlerde meslek eğitimin öğrencilerin isteğine bağlı olarak devam etmesine öğrenciler ($\bar{X} = 3.99$) katılmaktadır. Koordinatör öğretmenler ise tatil zamanlarında öğrencilerin gevşek koşullarda kendilerini denemelerine ($\bar{X} = 2.75$) orta derecede katılmaktadırlar.

İşletmelerde meslek eğitimi koordinatör öğretmenlerin gözetiminde ve denetimi altında istenilen amaçlara ulaşacaktır. Tatillerde çalışan öğrenci için koordinatör öğretmenlerin bulunması gereklidir. Bulgular bu görüşü desteklemektedir.

4.4. İŞLETMELERDE YAPILAN MESLEKİ EĞİTİMİN OKULDAKİ ÖĞRETİME YAPTIĞI ETKİLERLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR:

Veri toplama araçlarındaki işletmelerde yapılan mesleki eğitimin okuldaki öğretime yaptığı etkilere yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1.(Madde14)Meslek eğitimi nedeniyle okul yaşamına karşı ilgimde azalma oldu.

2.(Maade 15) İşletmede meslek eğitimi, okul başarıyı olumsuz yönde etkiliyor.

3.(Madde 24) Okulda mesleki bilgileri içermeyen dersler azaltılmalıdır.

4.(Madde25) Okulda verilen ödevler azaltılmalıdır.

5.(Madde 14) Öğrenciler, okul ile işyerlerini karşılaştırabilirler.

6.(Madde 34) Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.18 yer almaktadır.

TABLO 4.18

**İŞLETMELERDEKİ EĞİTİMİN OKUL ÖĞRETİMİNE YAPTIĞI
ETKİLERLE İLGİLİ ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Öğrencilerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
14. Meslek eğitimi nedeniyle okul yaşamına karşı ilginde azalma oldu	F	49	16	12	12	16	2.33	1.52	5
	%	46.2	15.2	11.4	11.4	15.2			
15. İşletmede meslek eğitimi, okul başarımlı olumsuz yönde etkiliyor.	F	66	5	15	8	11	1.98	1.43	6
	%	62.9	4.8	14.3	7.6	10.5			
24. Okulda mesleki bilgileri içermeyen dersler azaltılmalıdır.	F	23	7	13	25	37	3.44	1.55	2
	%	21.9	6.7	12.4	23.8	35.2			
25. Okulda verilen ödevler azaltılmalıdır.	F	28	10	11	27	29	3.18	1.58	3
	%	26.7	9.5	10.5	25.7	27.6			
Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri									
14. Okul ile işyerlerini karşılaştırabilirler	F	2	1	5	7	5	3.60	1.23	1
	%	10	5	25	35	25			
34. Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir	F	4	6	7	3	--	2.45	0.99	4
	%	20	30	35	15	--			
Toplam						$\bar{X} =$	2.83		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi işletmelerdeki eğitimin okul öğretimine yaptığı etkilere koordinatör öğretmenler ve öğrenciler ($\bar{X} = 2.83$) orta derecede katılmaktadırlar. Bu boyutta koordinatör öğretmenler en çok katıldıkları “öğrenciler, okul ile işyerlerini karşılaştırabilirler” (M.14, $\bar{X} = 3.60$) görüşü olduğunu

belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla öğrencilerin “Okulda mesleki bilgileri içermeyen dersler azaltılmalıdır” (M.24, $\bar{X}=3.44$) ve “Okulda verilen ödevler azaltılmalıdır” (M.25, $\bar{X}=3.18$) izlemektedir.

Deneklerin, işletmede meslek eğitimi alan öğrencilerin okul yaşantısına etkilerinden en az tercih ettikleri öğrencilerin “işletmede meslek eğitimi, okul başarımlı olumsuz yönde etkiliyor” (M. 15, $\bar{X} = 1.98$), “meslek eğitimi nedeniyle okul yaşamına karşı ilginde azalma oldu” (M .14, $\bar{X} = 2.33$) ve koordinatör öğretmenlerin “yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir” (M.34, $\bar{X} = 2.45$) şeklinde katılım olmaktadır.

1.İşletmelerde Meslek Eğitime Katılan Öğrencilerin Okul Yaşamına İlgilerinin Azalması:

Meslek eğitimi uygulamasına katılan öğrencilerin okul yaşamına ilgilerinin azaltığına, öğrenciler ($\bar{X} = 2.33$) az katıldıklarını belirtmişlerdir.

Yoğun bir iş ortamı içerisinde bulunan ve mal ve hizmet üretmeye iş güçleri ile katılan öğrencilerden iş yeri yetkilileri üretici rolü beklemektedirler. Bu arada işçilerle birlikte olan ve onlardan etkilenen öğrenciler öğrencilik yaşamına yabancılaşabilecekleri söylenebilir. Öğrenciler bu görüşe az da olsa katılmaktadırlar.

II. İşletmede Meslek Eğitimi, Öğrencinin Okul Başarısını Olumsuz Yönde Etkilemesi:

İşletmede meslek eğitimi alan öğrenciler, işletmede eğitim görmeleri nedeniyle okul başarılarının olumsuz yönde etkilendiğine ($\bar{X} = 1.98$) az katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine koordinatör öğretmenler, okulda verilen bilgilerin iş yaşamında gerekli olduğunu gören işletmelerdeki öğrencilerin okul ile işletmeleri karşılaştırmalarına ($\bar{X} = 3.60$) katıldıklarını belirtmişlerdir.

Diğer bir anlatımla, öğrencilerin % 61'i işletme eğitiminden okul başarısının olumsuz etkilendiğine katılmamakta ve az katılmaktadırlar. Yine koordinatör

öğretmenlerin % 60'ının "katılıyorum, tamamen katılıyorum" diyerek desteklediği iş yeri eğitimi ile okul eğitimini, öğrencilerin karşılaştırması ile öğrencilerin başarılarının daha fazla olacağını desteklemektedirler.

Öğrencilerin iş yerlerinde gerçek üretim yaparak çalışma hayatını tanınması ve bu hayata daha erken hazırlanabilmesi için okuldan aldığı bilgilerin ne kadar yararlı olduğunu anlayabilmesi nedeniyle okul başarısının olumsuz yönde etkilenmediği düşünülmektedir.

III. Okulda Mesleki Bilgileri İçermeyen Derslerin Azaltılması:

Öğrenciler okuldaki mesleki bilgileri içermeyen derslerin azaltılması konusuna ($\bar{X}=3.44$) katılmaktadırlar.

Öğrencilerin üniversiteye sınavsız olarak girmesi nedeniyle üniversitelere girişte yardımcı olacak mesleki bilgi içermeyen derslerin azaltılmasına katılmaktadırlar ve böylece işletmelerde kendilerine gerekli olacak dersleri alabileceklerine inanmaktadırlar.

IV. Okulda Verilen Ödevler Azaltılması:

Öğrenciler okulda verilen ödevlerin azaltılmasına ($\bar{X}=3.18$) orta derecede katılmaktadırlar.

Öğrencilerin teorik eğitimlerinin gerektiği gibi sürdürebilmesi için okul tarafından okul dışındaki boş zamanlarda yapılmak üzere ödevler verilmektedir. Ancak yoğun bir şekilde işyerlerinde çalışan öğrenciler bedenen yoruldukları için ödev yapmaya yeterince zaman ayıramamaktadırlar.

V. Yıl Sonunda İşletmelerde İşlenmeyen Konularla İlgili Okulda Yapılan Beceri Eğitiminin Seviyesinin Yeterli Olması:

Koordinatör öğretmenler yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir görüşüne ($\bar{X} = 2.45$) az katılmaktadırlar.

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası'na göre, işletmelerde programlananların bir kısmını yapılamaması halinde eksik kalan bu uygulamalar başka işletmelerde veya okul atelyelerinde tamamlanacağı hükme bağlanmış ve her öğrenci, Meslek alanının öğretim programundaki temrin, iş, proje, deney veya hizmetin asgari %80'ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Ancak koordinatör öğretmenler bu eğitimin yeterince yapıldığına az katılmaktadır. Dolayısıyla yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi üzerinde durulması gereken bir sorun olduğunu düşündürmektedir.

4.5.KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERİN VE İŞLETMEYE ÖĞRENCİ GÖNDEREN OKULLARIN YETERLİLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

4.5.1.Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevini Yapması İle İlgili Bulgular:

Veri toplama araçlarındaki öğretmenlerin koordinatörlük görevini yapmasına yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde 18) İşletmelerde öğrencilerin devamlılığına dikkat edilir.
2. (Madde26)Koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesi öğretim kalitesini artırır.
3. (Madde 27) Öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okul uygun önlemleri alır
4. (Madde 28) Koordinatör öğretmen olarak okul yönetimi ile iyi ilişkileri vardır.
5. (Madde 32) Okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler.
6. (Madde 21)Koordinatör öğretmenlerin işyerlerimize gelmesi öğretim kalitesini artıracaktır.
7. (Madde 30) Okul işyeri ilişkileri geliştirilerek eğitimin daha kaliteli yapılması sağlanmalıdır.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.19'da yer almaktadır.

TABLO 4.19

**ÖĞRETMENLERİN KOORDİNATÖRLÜK GÖREVİNİ YAPMA
DÜZEYİNE İLİŞKİN CEVAPLARIN DAĞILIM VE ORTALAMA
PUANLARI**

Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
18. İşletmelerde öğrencilerin devamlılığına dikkat edilir	f	3	2	7	5	3	3.15	1.27	6
	%	15	10	35	25	15			
26. Koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesi öğretim kalitesini artırır.	f	2	--	2	9	7	3.95	1.19	2
	%	10	--	10	45	35			
27. Öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okul uygun önlemleri alır.	f	2	7	7	2	2	2.75	1.12	7
	%	10	35	35	10	10			
28. Koordinatör öğretmen olarak okul yönetimi ile iyi ilişkileri vardır	f	1	4	4	8	3	3.40	1.14	5
	%	5	20	20	40	15			
32. Okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler.	f	1	2	4	9	4	3.65	1.09	3
	%	5	10	20	45	20			
Öğrencilerin Görüşleri									
21. Koordinatör öğretmenlerin işyerlerimize gelmesi öğretim kalitesini artıracaktır.	f	15	13	18	27	32	3.46	1.40	4
	%	14.3	12.4	17.1	25.7	30.5			
30. Okul işyeri ilişkileri geliştirilerek eğitimin daha kaliteli yapılması sağlanmalıdır.	f	3	11	13	38	40	3.96	1.09	1
	%	2.9	10.5	12.4	36.2	36.2			
TOPLAM						$\bar{X} =$	3.47		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.19'da görüldüğü gibi öğretmenlerin koordinatörlük görevini yapma düzeyine öğretmen ve öğrenciler ($\bar{X} = 3.47$) katılmaktadırlar. Bu alanda en çok öğrenciler “okul işyeri ilişkileri geliştirilerek eğitimin daha kaliteli yapılması sağlanmalıdır” (M. 30, $\bar{X} = 3.96$) görüşünü ortaya koymuşlardır. Bunu sırasıyla koordinatör öğretmenlerin “koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesi öğretim kalitesini artırır” (M.26, $\bar{X} = 3.95$) ve “okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler” (M.32, $\bar{X} = 3.65$) görüşüne katılımları izlemektedir.

Koordinatör öğretmenlerin, öğretmenlerin koordinatörlük görevini yapma düzeyinde en az katıldıkları “Öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okul uygun önlemleri alır ” (M 27, $\bar{X} = 2.75$), “İşletmelerde öğrencilerin devamlılığına dikkat edilir. ” (M 18, $\bar{X} = 3.15$) ve “Koordinatör öğretmen olarak okul yönetimi ile iyi ilişkileri vardır.” (M 28, $\bar{X} = 3.40$) düşünceleridir.

I. Koordinatör Öğretmenlerin İşyerlerine Gitmesinin Öğretim Kalitesine Etkisi:

Koordinatör öğretmenler, öğretmenlerin işyerlerine koordinasyon amacıyla gitmesinin öğretim kalitesini artıracığı görüşüne ($\bar{X} = 3.95$) katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ise koordinatör öğretmenlerin çalıştıkları işyerlerine gelmelerinin öğretim kalitesini artıracığı görüşüne ($\bar{X} = 3.46$) yine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Koordinatör öğretmenler, okul ile işyerleri arasındaki koordinasyonu sağlayıp eğitim uygulamalarını planlayarak işyerine rehberlik ederek bu eğitimin uygulanmasını sağlar. Ayrıca öğrencilerin işyerindeki problemlerini, devamsızlığını, başarısını takip eder ve gerekli önlemleri alır. Dolayısıyla işletmedeki eğitimin düzenli ve başarılı olabilmesi için koordinatör öğretmenlerin öğrencileri takip etmesi gerekir. Bulgularda bunu desteklemektedir.

II. Öğrencilerin İşyerinde Yaptıkları Beceri Eğitimini Geliştirmek Üzere Okulun Önlem Alması:

Öğrenciler, okul işyeri ilişkileri geliştirilerek eğitimin daha kaliteli yapılmasına ($\bar{X} = 3.96$) katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler ise öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okulun uygun önlemleri aldığına ($\bar{X} = 2.75$) orta derecede katılmaktadırlar.

İşletmelerdeki mesleki eğitimin yerel yöneticisi durumundaki okul tarafından görevlendirilen koordinatör öğretmenler, işletme ile okul arasında bir köprü vazifesi yapmaktadır. Elde edilen bulgular koordinatör öğretmenlerin işletme ile okul ilişkilerinde istenilen şekilde olmadığını düşündürmektedir.

III. İşletmelerde Öğrencilerin Devamsızlığına Dikkat Edilmesi Durumu:

Koordinatör öğretmenler, işletmeye giden öğrencilerin devamsızlığına dikkat edildiği görüşüne ($\bar{X} = 3.15$) katılmaktadırlar. Diğer bir anlatımla Koordinatör öğretmenlerin % 60'ı öğrencilerin devam devamsızlığına dikkat edildiğine katılmaktadırlar.

Koordinatör öğretmenlerin görevlerinden olan öğrencilerin devam ve disiplin durumlarını kontrol ederek işletme kayıtlarındaki bilgilerin süratle okul müdürlüğüne ulaşmasını sağlama görevinin yerine getirildiğini bulgular desteklemektedir.

IV. Okul ve Koordinatör Öğretmenler Öğrencilerin İşyeri Bulmasına Yardım Etme Durumu:

Koordinatör öğretmenler, "okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler" görüşüne ($\bar{X} = 3.65$) katılmaktadırlar. Diğer bir deyişle, koordinatör öğretmenlerin %55'i katılmakta veya tamamen katılmaktadır.

Yasaya göre Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulu'nca belirlenecek işyerlerine öğrenciler okul ve koordinatör öğretmenlerce yerleştirilecektir. Bulgular sistemin yeterince çalışmadığını düşündürmektedir.

4.5.2. Okulların İşletmelerdeki Eğitime Bakışı Ve Katkıları İle İlgili Bulgular

Veri toplama araçlarındaki okulların işletmelerdeki eğitime bakışı ve katkılarına yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde 29) Okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir.
2. (Madde 30) İşyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır.
3. (Madde 31) Koordinatör öğretmen olabilmemiz için okul hizmetiçi kurslara gönderir
4. (Madde 35) Okul yönetiminin işyerinde ki eğitime ilgisi vardır.
5. (Madde 8) Meslek eğitimimi okulda yapmam daha yararlı olurdu.
6. (Madde 29) Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda beceri eğitimi yapılmalıdır.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.20'de yer almaktadır.

TABLO 4.20

**KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE GÖRE
OKULLARIN İŞLETMELERDEKİ EĞİTİME BAKIŞI VE KATKILARININ
YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN CEVAPLARIN DAĞILIM VE ORTALAMA
PUANLARI**

Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
29. Okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir.	F	8	6	5	1	--	1.95	0.95	4
	%	40	30	25	5	--			
30. İşyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır.	F	11	7	1	--	1	1.65	0.98	6
	%	55	35	5	--	5			
31. Koordinatör öğretmen olabilmeniz için okul hizmetiçi kurslara gönderir	F	13	3	3	--	1	1.65	1.09	5
	%	65	15	15	--	5			
35. Okul yönetiminin işyerinde ki eğitime ilgisi vardır	F	6	5	1	6	2	2.65	1.46	2
	%	30	25	5	30	10			
Öğrencilerin Görüşleri									
8. Meslek eğitimimi okulda yapmam daha yararlı olurdu	F	49	20	16	13	7	2.18	1.42	3
	%	46.7	19	15.2	12.4	6.7			
29. Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda beceri eğitimi yapılmalıdır.	F	18	14	12	36	25	3.34	1.42	1
	%	17.1	13.3	11.4	34.3	23.8			
TOPLAM						$\bar{X} =$	2.24		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 'de görüldüğü gibi okulların işletmedeki eğitime bakışı ve katkılarına öğretmen ve öğrenciler ($\bar{X} = 2.24$) az katılmaktadırlar. Bu alanda en çok öğrenciler “yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda beceri eğitimi yapılmalıdır” (M. 29, $\bar{X} = 3.34$) görüşünü ortaya koymuşlardır. Bunu sırasıyla koordinatör öğretmenlerin “Okul yönetiminin işyerinde ki eğitime ilgisi vardır.”

(M.35, $\bar{X}=2.65$) ve “Meslek eğitimimi okulda yapmam daha yararlı olurdu.” (M.8, $\bar{X} = 2.18$) görüşüne katılımları izlemektedir.

Koordinatör öğretmenlerin, okulun işletmelerdeki eğitime katkısı ve ilgisinde en az katıldıkları “İşyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır.” (M 30, $\bar{X} = 1.65$), “Koordinatör öğretmen olabilmeniz için okul hizmetiçi kurslara gönderir” (M 31, $\bar{X} = 1.65$) ve “okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir” (M.29, $\bar{X} = 1.95$) düşünceleridir.

I. Okulun İşletmelere Yaptığı Teknolojik Destek Durumu:

Okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir görüşüne koordinatör öğretmenler ($\bar{X} = 1.95$) az katılmaktadırlar. Diğer bir anlatımla koordinatör öğretmenlerin % 70'i bu görüşe az katılmakta veya katılmamaktadır.

Günümüzde işletmeler teknolojik olarak okulları geçmiş durumdadır. Bu görüş bulgularlada desteklenmektedir.

II. Koordinatör Öğretmenlerin İşyerlerine Ulaşmasında Okulun Gerekli Önlemleri alması:

Koordinatör öğretmenler, “işyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır” görüşüne ($\bar{X} = 1.65$) katılmamaktadırlar. Diğer bir deyişle koordinatör öğretmenlerin iş yerlerine ulaşımında okul gerekli önlemleri alır görüşüne öğretmenlerin % 90'ı az katılmakta veya katılmamaktadırlar.

Yerel alanda, işletmelerdeki meslek eğitiminin düzenlenmesinden sorumlu olan okul yönetimi koordinatör öğretmenlerin ulaşımında önlemleri yeterli almadığı bulgularla ortaya çıkmaktadır.

III. Koordinatör Öğretmenlerin Okul Tarafından Hizmetiçi Kurslara Gönderilmesi:

Koordinatör Öğretmenler “koordinatör öğretmen olabilmemiz için okul hizmetiçi kurslara gönderir” görüşüne ($\bar{X} = 1.65$) katılmamaktadırlar. Diğer bir ifade ile Koordinatör öğretmenlerin % 80’i okul tarafından hizmetiçi bir kursa gönderilmediklerini belirtmişlerdir. Tablo 4.14’de de koordinatör öğretmenlerin % 75’i koordinatörlük konusunda hizmetiçi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

Koordinatör öğretmenler, genellikle mesleki ve teknik öğretmenlerden seçilmektedir. Bu öğretmenlerin koordinatörlük görevini daha iyi yapabilmeleri için hizmetiçi kurslara gönderilmeleri gerekir. Bulgular bu konuda araştırılması gereken bir durum olduğunu göstermektedir.

IV. Öğrencilerin Meslek Eğitimini Okulda Yapma İsteği:

Öğrenciler meslek eğitimlerini işyerleri yerine okullarında yapmalarının daha yararlı olacağına ($\bar{X} = 2.18$) az katılmaktadırlar.

Bu bulgudan ortaya çıkan sonuçlara göre meslek eğitimi gören öğrenciler konunun öneminin bilinci içinde, kendilerine kazandırılmaya çalışılan bilgi ve becerileri öğrenme çabası içindedirler. Öğrencilerin bir bölümünün meslek eğitimini okulda yapmayı tercih etmeleri, iş hayatının problemlerine alışamamalarının bir sonucu olabilir.

V. Okul Yönetiminin İşyerinde ki Eğitime İlgisi:

Koordinatör öğretmenler, okul yönetiminin işyerinde ki eğitime ilgisi vardır fikrine ($\bar{X} = 2.65$) orta derecede katılmaktadırlar.

Koordinatörlük kursuna giden ve gitmeyen öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri arasında .05 güven düzeyinde manidar bir fark bulunmamıştır.

4.6.MESLEK EĞİTİMİ VEREN İŞLETMELERLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

4.6.1. İşyeri Eğitim Ortamlarının İşgüvenliği, Çevre, Fiziki Mekan, Donanım, Araç-Gereç Bakımından Yeterlilik Durumuna İlişkin Bulgular:

Veri toplama araçlarındaki işyeri ortamlarının işgüvenliği, çevre, fiziki mekan, donanım ve araç, gerece yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde15) Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumu uygundur.
2. (Madde 19) Çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir.
3. (Madde 20) Öğrencilerin devam ettiği işyerleri fiziksel ortam olarak uygundur.
4. (Madde 22) Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinin iş güvenliğine dikkat edilir.
5. (Madde 11) İşverenler, işyerlerindeki makine, araç ve gereçleri bozacağımızı düşünerek kullanmamıza izin vermiyor.
6. (Madde 18) İşyerlerinde iş güvenliği ve insan sağlığı için gerekli önlemler alınır.
- 7.(Madde 19) Bazı işletmelerdeki araç ve gereçler okul atelyesinden farklı ve daha sınırlıdır.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.21’de yer almaktadır.

TABLO 4.21

**İŞYERİ EĞİTİM ORTAMLARININ İŞGÜVENLİĞİ, ÇEVRE, FİZİKİ
MEKAN,DONANIM,ARAÇ-GEREÇLE İLGİLİ CEVAPLARIN DAĞILIMI
VE ORTALAMA PUANLARI**

Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
15.Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumu uygundur	F %	1 5	3 15	5 25	5 25	6 30	3.60	1.23	1
19. Çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir.	F %	3 15	6 30	6 30	4 20	1 5	2.70	1.13	6
20. Öğrencilerin devam ettiği işyerleri fiziksel ortam olarak uygundur	F %	1 5	6 30	4 20	7 35	2 10	3.15	1.14	3
22. Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinin iş güvenliğine dikkat edilir.	F %	1 5	5 25	7 35	6 30	1 5	3.05	0.99	4
Öğrencilerin Görüşleri									
11.İşverenler, işyerlerindeki makine, araç ve gereçleri bozacağımızı düşünerek kullanmamıza izin vermiyor	F %	58 55.2	14 13.3	8 7.6	12 11.4	13 12.4	2.12	1.49	7
18. İşyerlerinde iş güvenliği ve insan sağlığı için gerekli önlemler alınır.	F %	10 9.5	20 19	12 11.4	27 25.7	36 34.3	3.56	1.38	2
19. Bazı işletmelerdeki araç ve gereçler okul atelyesinden farklı ve daha sınırlıdır	F %	34 32.4	18 17.1	9 8.6	26 24.8	18 17.1	2.77	1.54	5
TOPLAM						$\bar{X} =$ 2.99			

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi işyeri ortamlarının işgüvenliği, çevre, fiziki mekan, donanım ve araç, gereç yönünden koordinatör öğretmenler ve öğrencilerin katılım düzeyleri ($\bar{X}=2.99$) “Orta Derecede Katılıyorum.” aralığına karşılık gelmektedir.

I-Öğrencilerin Çalıştıkları İşyerlerindeki Makine, Araç Ve Gereç Durumu:

Koordinatör öğretmenler, “öğrencilerin çalıştıkları işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumu uygundur.” (M. 15, $\bar{X} = 3.60$) “katılıyorum” şeklinde belirtmişlerdir. Öğrenciler ise “Bazı işletmelerdeki araç ve gereçler okul atelyesinden farklı ve daha sınırlıdır.” (M. 19 $\bar{X}=2.77$) “orta derecede katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin meslek eğitimi aldıkları işletmelerin küçük olması nedeniyle işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumunun yeterli ve okullardan daha sınırlı görülmemesi öğrencinin eğitiminde önemli bir etkidir.

II-Öğrencilerin Çalıştıkları İşyerlerinin İş Güvenliği Ve İnsan Sağlığı Yönünden Durumu:

Koordinatör öğretmenler, “öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinin iş güvenliğine dikkat edilir.” cümlesine (M 22, $\bar{X} = 3.05$) “katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ise “işyerlerinde iş güvenliği ve insan sağlığı için gerekli önlemler alınır” tezine (M.18, $\bar{X}=3.56$) katıldıklarını ortaya koymuşlardır.

Değişik işletmelerdeki farklı cihaz ve aletleri yeni yeni kullanmaya başlayan bir öğrencinin iş güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması önemli bir faktördür.

III.İşyerlerinin Sayıca Yeterliliği Ve Fiziksel Ortamlarının Durumu:

Koordinatör öğretmenler “çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir”e (M 19, $\bar{X}$ =2.70) ve “öğrencilerin devam ettiği işyerleri fiziksel ortam olarak uygundur”a (M.20, $\bar{X}$ =3.15) orta derecede katılmaktadırlar.

Diğer bir deyişle çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir görüşüne koordinatör öğretmenlerin %60'ı az ve orta derecede katılmaktadırlar. İş yeri sayısının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Ancak iş yerlerinin sayıca fazla olması işletmelerde meslek eğitimi yapacak öğrenciler için alternatiflerin çoğalmasını sağlayacaktır.

IV-İşverenlerin Bozacağını Düşünerek, İş Yerlerindeki Makine, Araç Ve Gereçleri Öğrencilerin Kullanmasına İzin Vermemesi:

İşletmelerde İşverenler, işyerlerindeki makine, araç ve gereçleri bozacağını düşünerek öğrencilerin kullanmasına izin vermemesine öğrenciler (M 11, $\bar{X}$ =1.49) katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin üretimde kullanılan malzemeyi bozabileceği düşüncesiyle usta öğreticilerce tezgahları kullanmamalarına yeterince izin verilmemesi, öğrencilerin yeterince uygulama yapmasını önleyen bir faktördür. Ancak bulgular meslek eğitimi veren işletmelerde bu konuda önemli bir sorun olmadığını düşündürmektedir.

4.6.2. İşletme Yöneticilerinin Veya Eğitimcilerinin Öğrencilerin Eğitimine Yaptıkları Katkılarla İlgili Bulgular ve Yorumlar:

Veri toplama araçlarındaki işletme yöneticilerinin veya eğitimcilerinin öğrencilerin eğitimine yaptıkları katkılara yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde12) İşletme yöneticileri veya eğitimcileri bizlere gerekli bilgi ve becerileri öğretmiyor
2. (Madde 21) İşyerlerindeki personel, öğrencilere daha fazla iş yapma olanağı sağlamalıdır.
3. (Madde 1) İşletmeler, öğrencilerin tavır ve tutumlarını etkiler.
4. (Madde 3)İşyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler.
5. (Madde 16) İşletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar.
6. (Madde 23)Öğrencilerin mesleki çalışma yaptığı işyerlerindeki personeli eğitimi yeterlidir
- 7.(Madde24) İşletmelerden öğrenciler hakkında düzenli bilgi verirler.
8. (Madde 25) İşletmelerde eğitici usta vardır.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.22'de yer almaktadır.

TABLO 4.22

**İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE
YAPTIKLARI KATKILARIN YETERLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN
CEVAPLARIN DAĞILIM VE ORTALAMA PUANLARI**

Öğrencilerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
12. İşletme yöneticileri veya eğitimcileri bizlere gerekli bilgi ve becerileri öğretmiyor	F %	62 59	13 12.4	12 11.4	11 10.5	7 6.7	1.93	1.32	8
23. İşyerlerindeki personel, öğrencilere daha fazla iş yapma olanağı sağlamalıdır.	F %	6 5.7	10 9.5	14 13.3	41 39	34 32.4	3.83	1.15	2
Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri									
1-İşletmeler, öğrencilerin tavır ve tutumlarını etkiler.	F %	2 10	1 5	1 5	9 45	7 35	3.90	1.25	1
3. İşyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler.	F %	4 20	5 25	9 45	2 10	-- --	2.45	0.94	6
16. İşletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar.	F %	3 15	7 35	3 15	5 25	2 10	2.80	1.28	3
23. Öğrencilerin mesleki çalışma yaptığı işyerlerindeki personeli eğitimi yeterlidir	F %	1 5	6 30	11 55	2 10	-- --	2.70	0.73	4
24. İşletmelerden öğrenciler hakkında düzenli bilgi verirler.	F %	3 15	5 25	8 40	4 20	-- --	2.65	0.98	5
25. İşletmelerde eğitici usta vardır.	F %	6 30	5 25	7 35	2 10	-- --	2.25	1.02	7
TOPLAM						$\bar{X} =$	2.81		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.22’de yer aldığı gibi koordinatör öğretmenler ve öğrenciler, işletme yöneticilerinin veya eğitimcilerinin öğrencilerin eğitimine yaptıkları katkılara ($\bar{X} = 2.81$) orta derecede katılmaktadırlar. Bu boyutta koordinatör öğretmenler en çok “İşletmeler, öğrencilerin tavır ve tutumlarını etkiler”e (M.1, $\bar{X} = 3.90$) katılmaktadır. Bunu sırasıyla öğrencilerin “işyerlerindeki personel, öğrencilere daha fazla iş yapma olanağı sağlamalıdır” (M. 23, $\bar{X} = 3.83$) ve Koordinatör öğretmenlerin “işletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar” (M. 16, $\bar{X} = 2.80$) izlemektedir.

Öğrenciler en az “işletme yöneticileri veya eğitimcileri bizlere gerekli bilgi ve becerileri öğretmiyor” (M. 12, $\bar{X} = 1.93$) katılmaktadır. Koordinatör öğretmenler ise “işletmelerde eğitici usta vardır” (M. 25, $\bar{X} = 2.25$) ve “işyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler” (M. 3, $\bar{X} = 2.45$) izlemektedir.

I- İşletme Yöneticileri Veya Eğitimcilerinin Öğrencilere Gerekli Bilgi Ve Becerileri Öğretmemesi Durumu:

Usta öğreticilerin öğrencilere gerekli bilgi ve becerileri öğretmemeleri konusuna öğrenciler ($\bar{X} = 1.93$) az katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler de işyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler görüşüne ($\bar{X} = 2.45$) az katılmaktadırlar.

Usta öğreticilerin öğrencilerin bilgi ve becerileri kazanmalarına yeterince yardımcı olmamaları eğitimin amacına uygun olarak gerçekleşmesini engelleyen önemli bir faktördür. Bulgulardan da anlaşılacağı gibi işletme yöneticileri ve eğitimcileri bu konuda gerekli çabayı yeterince gösterdiği söylenememektedir.

II- İşyerlerindeki Personelin Öğrencilere Daha Fazla İş Yapma Olanağı Sağlaması:

Öğrenciler, “işyerlerindeki personel, öğrencilere daha fazla iş yapma olanağı sağlamalıdır” görüşüne ($\bar{X} = 3.83$) katılmaktadırlar.

Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kazanmalarında daha fazla uygulama yapmaları mesleki eğitimin amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Usta eğiticiler bu durumu göz önüne almalıdırlar.

III- İşletmelerde Eğitici Usta Durumu:

Koordinatör öğretmenler işletmelerde eğitici usta vardır fikrine ($\bar{X} = 2.25$) az katılmaktadırlar. Yine koordinatör öğretmenler var olan eğitici ustaların eğitimlerinin yeterli olduğu görüşüne ($\bar{X} = 2.70$) orta derecede katılmaktadırlar.

Öğrencilerin eğitimini yaptıracak kişilerde aranılacak niteliklerin;ustalık yeteneğine sahip iş pedagojisi eğitimi görmüş usta öğreticiler, emekli veya serbest çalışan meslek dersleri öğretmenleri, mühendis veya teknisyenler, yukarıda belirtilen nitelikte eğitim personelinin işletmelerde temin edilmemesi halinde, işletmelerde görevli ustalık yeterliğine sahip olanlar bakanlıkça düzenlenecek iş pedagojisi kursuna katılarak eğitim vereceği belirtilmektedir. Bulgular istenilen şartların yeterince yerine getirilmediğini göstermektedir.

IV- İşletme Yöneticileri Veya Eğitimcileri Okulla İşbirliği Yapma Durumu:

Koordinatör öğretmenler, işletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar görüşüne ($\bar{X} = 2.80$) orta derecede katılmaktadırlar. Yine koordinatör öğretmenler işletmelerin okul ile ilişki kurarak devamlı düzenli bilgi vermesine ($\bar{X} = 2.65$) yine orta derecede katılmaktadırlar.

İşletmede meslek eğitiminin başarılı olabilmesi okul ile işletmelerin koordineli çalışmasına bağlıdır. Bunun için işletmelerin öğrenciler hakkında daha fazla bilgi vermesi ve okul ile ilişkilerini geliştirmesi idealdir. Bulgular bu ilişkinin yeterli olmadığını göstermektedir.

4.7.İŞLETMELERDEN ÖĞRENCİNİN MADDİ KATKI SAĞLAMASI İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR:

Veri toplama araçlarındaki öğrencinin maddi katkı sağlamasına yönelik maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde:5) İşyerleri, Öğrencilere belirli bir ücret ödendiğinden okul masraflarına katkıda bulunması bakımından yararlıdır.
2. (Madde: 13) İşyerleri tarafından bizlere yaptığımız işe göre uygun ücret ödeniyor.
3. (Madde: 20) İşletmelerde çalışırken öğle yemeği ve işyerine servis sorunumuz oluyor.
4. (Madde: 27) İşyerlerinin öğrencilere verdiği ücret yetersiz olduğu için arttırılmalıdır.
5. (Madde: 12) Öğrenciler, para kazanırlar.
6. (Madde: 17) İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.23'de yer almaktadır.

TABLO 4.23

**İŞLETMELERDEN ÖĞRENCİLERİN MADDİ KATKI SAĞLAMAYA
İLİŞKİN CEVAPLARIN DAĞILIMI VE ORTALAMA PUANLARI**

Öğrenci Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
5. İşyerleri, Öğrencilere belirli bir ücret ödendiğinden okul masraflarına katkıda bulunması bakımından yararlıdır	F %	31 29.9	11 10.5	9 8.6	19 18.1	35 33.3	3.15	1.67	3
13. İşyerleri tarafından bizlere yaptığımız işe göre uygun ücret ödeniyor.	F %	58 55.2	14 13.3	12 11.4	8 7.6	13 12.4	2.09	1.45	6
20. İşletmelerde çalışırken öğle yemeği ve işyerine servis sorunumuz oluyor	F %	51 48.6	5 4.8	11 10.5	12 11.4	26 24.8	2.59	1.72	4
27. İşyerlerinin öğrencilere verdiği ücret yetersiz olduğu için artırılmalıdır.	F %	15 14.3	8 7.6	17 16.2	19 18.1	46 43.8	3.69	1.45	1
Koordinator Öğretmen Görüşleri									
12. Öğrenciler, para kazanırlar.	F %	-- --	5 25	5 25	8 40	2 10	3.35	0.98	2
17. İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir	F %	3 15	10 50	3 15	4 20	-- --	2.40	0.99	5
Toplam						$\bar{X} =$	2.87		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.23’de görüldüğü gibi işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin işletmelerden aldıkları maddi katkıya öğrencilerin ve koordinator öğretmenler ($\bar{X} = 2.87$) “orta derecede katılıyorum” aralığına karşılık gelmektedir. Burada en çok öğrenciler “İşyerlerinin öğrencilere verdiği ücret yetersiz olduğu için artırılmalıdır.”

(M.27, $\bar{X}=3.69$) görüşünü belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla Koordinatör öğretmenlerin “Öğrenciler, para kazanırlar.”(M. 12 $\bar{X}=3.35$), Öğrencilerin “İşyerleri, Öğrencilere belirli bir ücret ödendiğinden okul masraflarına katkıda bulunması bakımından yararlıdır.” (M. 5, $\bar{X}=3.15$) maddeleri izlemektedir.

Öğrencilerin işletmeden sağlanan maddi katkı boyutunda en az katıldıkları ise “İşletmelerde çalışırken öğle yemeği ve işyerine servis sorunuz oluyor.” (M.20, $\bar{X}=2.59$), “İşyerleri tarafından bizlere yaptığımız işe göre uygun ücret ödeniyor.” (M.13, $\bar{X}=2.09$), koordinatör öğretmenlerin ise en az katıldıkları “İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir” (M 17, $\bar{X}=2.40$) şeklindedir.

Diğer bir anlatımla öğrencilerin yaklaşık olarak % 69'u “İşyerleri tarafından bizlere yaptığımız işe göre uygun ücret ödeniyor.” maddesine (M, 13) “ katılmıyorum- az katılıyorum” boyutunda görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu işletmelerin öğrencilere yaptıkları işin karşılığı yeterli ücret verme eğiliminin çok düşük olduğunu göstermektedir.

Bu görüşü koordinatör öğretmenlerin yaklaşık % 65'i “İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir.” maddesine (M. 17) “az katılıyorum -katılmıyorum” görüşü ile destek verilmektedir.

4.8.İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERE İLERİDE SAĞLAYACAĞI YARARLARLA İLGİLİ BULGULAR

Veri toplama araçlarındaki işletmelerde meslek eğitiminin öğrencilere ileride sağlayacağı yararlarla ilgili maddeler aşağıda verilmiştir:

1. (Madde 7) İşletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir.
2. (Madde 13) İş bulma imkanları artar.
3. (Madde 3) İşyerinde kazandığım bilgi ve becerilerin ilerideki meslek yaşamımda gerekli olduğunu düşünüyorum.
4. (Madde 4) Meslek eğitimi yaptığım işletmelerde bana öğretilen becerileri kazandım.
5. (Madde 9) İşyerlerindeki öğrencilerin mezuniyet sonrası daha kolay iş bulacağına inanıyorum .
6. (Madde 26) İşyerleri, başarılı öğrencileri öncelikle işe almalıdırlar.

Bu maddelere ilişkin istatistiki bilgiler tablo 4.24’de yer almaktadır.

TABLO 4.24

**İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERE İLERİDE
SAĞLAYACAĞI YARARLARA İLİŞKİN CEVAPLARIN DAĞILIMI VE
ORTALAMA PUANLARI**

Koordinatör Öğretmenlerin Görüşleri		Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	$\bar{X}$	St.Sap.	*D
7. İşletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir.	F	--	5	4	8	3	3.45	1.05	5
	%	--	25	20	40	15			
13. İş bulma imkanları artar.	F	--	3	2	7	8	4.00	1.07	2
	%	--	15	10	35	40			
Öğrencilerin Görüşleri									
3. İşyerinde kazandığım bilgi ve becerilerin İlerideki meslek yaşamımda gerekli olduğunu düşünüyorum.	F	5	7	15	32	46	4.02	1.13	1
	%	4.8	6.7	14.3	30.5	43.8			
4. Meslek eğitimi yaptığım işletmelerde bana öğretilen becerileri kazandım.	F	3	11	10	41	40	3.99	1.08	3
	%	2.9	10.5	9.5	39	38.1			
9. İşyerlerindeki öğrencilerin mezuniyet sonrası daha kolay iş bulacağına inanıyorum .	F	17	11	12	29	36	3.53	1.46	4
	%	16.2	10.5	11.4	27.6	34.3			
26. İşyerleri, başarılı öğrencileri öncelikle işe almalıdırlar.	F	26	5	13	20	41	3.43	1.62	6
	%	24.8	4.8	12.4	19	39			
TOPLAM						$\bar{X} =$	3.74		

*D:Sıralama Derecesi

Tablo 4.24'de görüldüğü gibi denekler, işletmelerde meslek eğitiminin ileride sağlayacağı yararlara ($\bar{X} = 3.74$) katılmaktadırlar. Bu boyutta öğrenciler en çok "işyerinde kazandığım bilgi ve becerilerin ilerideki meslek yaşamımda gerekli

olduğunu düşünüyorum” (M. 3, $\bar{X} = 4.02$) görüşüne katılmışlardır. Bunu sırasıyla koordinatör öğretmenlerin “ iş bulma imkanları artar” (M.13, $\bar{X} = 4.00$) ve öğrencilerin “meslek eğitimi yaptığım işletmelerde bana öğretilen becerileri kazandım” (M. 4, $\bar{X} = 3.99$) görüşleri izlemektedir.

Öğrencilerin en az katıldıkları “İşyerleri, başarılı öğrencileri öncelikle işe almalıdırlar.” (M. 26, $\bar{X} = 3.43$) ve “işyerlerindeki öğrencilerin mezuniyet sonrası daha kolay iş bulacağına inanıyorum” (M.9, $\bar{X} = 3.53$) görüşleridir. Koordinatör öğretmenler ise “işletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir” (M. 7, $\bar{X} = 3.45$) görüşüdür.

I. İşletmede Mesleki Eğitimi Bitiren Öğrencinin Mesleki Becerilerinin Durumu:

Koordinatör öğretmenler işletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir görüşüne ($\bar{X} = 3.45$) katılmaktadırlar. Öğrenciler ise meslek eğitimi yaptığım işletmelerde bana öğretilen becerileri kazandım fikrine ($\bar{X} = 3.99$) katılmaktadırlar.

İşletmeler teknolojik yönden daha gelişmiş ve kullanılacak mal ve hizmet üretimi yaptığı için yapılan işlerde hata payının az olması gerekir. Bu da öğrencinin becerileri yaparken daha dikkatli olmasını gerektirir. Aynı zamanda işletmelerde iş tekrarı sık sık yapıldığı için becerilerin kazanılması daha kolaylaşmaktadır. Bulgularla aynı sonuca ulaşmaktayız.

II. İşyerlerindeki Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Daha Kolay İş Bulması:

“İşyerlerinde meslek eğitimi alan öğrencilerin mezuniyet sonrası daha kolay iş bulacağına inanıyorum” görüşüne öğrenciler ($\bar{X} = 3.53$) katılmaktadırlar. Koordinatör öğretmenler ise “ iş bulma imkanları artar” görüşüne ($\bar{X} = 4.00$) katılmaktadırlar.

Öğrenciler, mezuniyetten sonra çalışabileceği potansiyel işverenlerle bu eğitim sırasında bağlantı kurar ve piyasayı tanır. Yine iş piyasasında öğrenciyi tanır. Dolayısıyla diğer öğrencilere göre mezuniyet sonrası daha kolay iş bulabileceği aşıkardır. Elde edilen bulgular bu görüşleri desteklemektedir.

III. İşyerleri, Başarılı Öğrencileri Öncelikle İşe Alınması:

Öğrenciler “işyerleri, başarılı öğrencileri öncelikle işe almalıdırlar” fikrine ($\bar{X}=3.43$) katılmaktadırlar. Diğer bir ifade ile öğrencilerin % 61'i işletmelerde başarılı olan öğrencilerin işletmeciler tarafından işe alınmasına tamamen katılmakta veya katılmaktadırlar.

İşletmede mesleki eğitim sırasında bütün becerileri kazandımı evet ve hayır olarak cevaplandıranlar arasındaki görüşler arasında .05 manidar bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır.

İş piyasasında ön inceleme yaparak gerçek üretim şartlarında çalışma becerileri ve pazarlanabilir iş becerileri kazanan bireylerin işe öncelikle alınması düşünülmektedir.

IV. İşyerinde Kazanılan Bilgi Ve Becerilerin İlerideki Meslek Yaşamında Yeri:

İşyerinde kazandığım bilgi ve becerilerin ilerideki meslek yaşamımda gerekli olduğunu düşünüyorum görüşüne öğrenciler ($\bar{X} = 4.02$) katılmaktadırlar. Diğer bir deyişle öğrencilerin yaklaşık % 75'i işletmelerde kazanılan becerilerin ileride kendilerine gerekli olacağına tamamen katılmakta veya katılmaktadırlar.

İşletmelerde öğrenciler teori ile pratiği bütünleştirerek pratik yapma rol modellerini ortaya çıkararak kazandıkları becerilerin kalıcı olacağı düşünülmektedir.

4.9.GENEL GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Öğrenciler ve koordinatör öğretmenlere uygulanan anketlerin son sorusuyla ankette yer almayan ancak uygulamalara ilişkin belirtmek istedikleri hususları (varsa) yazmaları istenmiştir. Bildirilen görüşler frekanslarına göre sıralanarak aşağıda verilmiştir.

4.9.1.KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

- KKTC Öğretmenler Yasasında “Koordinatör Öğretmen” ayrı bir özellik olarak belirtilmelidir ve burada koordinatör öğretmenlerin görevi, yol ücreti v.b. gibi durumlar yer almalıdır.

- Öğrenci gönderilecek işletmelerin öğretici ustalarına kurslar açılıp belge verilmeli ve daha sonra bu işletmelere öğrenciler gönderilmelidir.

- İşletmelerde öğrencinin yaptıklarını gösteren dosyalar daha özenli tutulmalı ve koordinatör öğretmenler tarafından denetlenmelidir.

- Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı işletmelerde meslek eğitiminde daha aktif olmalıdır.

- Seçilecek işletmeler belirli kıstaslara göre seçilmelidir.

- İşletmelerde meslek eğitimi için gerekli kaynağın aktarılabilmesi için yasal düzenleme yapılmalıdır.

- Koordinasyon günlerinde ilgili öğretmenlerin başka derse girmeyecek şekilde haftalık ders programları hazırlanmalıdır.

- İşverenler, okul idaresi ve koordinatör öğretmenler birlikte sürekli değerlendirme yaparak öğrencilerin gelişimi ile ilgili birer gelişim tablosu hazırlamalıdır.

- Her okula işletme okul işbirliğini sağlayacak koordinatör müdür muavini atanmalıdır. Bu sayede öğrenci profillerinin belirlenmesi daha kolaylaşacak ve işletmelerin istedikleri daha hızlı bir şekilde okul programlarına aktarılacaktır.

- Okullarda modüler eğitime geçilmeli ve işverenlerden mezun olan öğrencilerden istedikleri özellikleri belirtmeleri istenmeli ve bu modüllere yansıtılmalıdır.

4.9.2. İŞLETMEDE MESLEK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ

-Özellikle işletmede meslek eğitimi alma uğruna öğrencilerin yaptığı masrafları karşılayacak maddi imkanlar sağlanmalıdır.

-İşletmelere gitmeden önce ve işletmelerde çalışırken öğretmenler daha çok hazırlayıcı bilgiler vermelidirler.

-İşletmelerde çalışan öğrencilerin yapabilecekleri belirlenerek günlük derecesi zor işler verilmemelidir.

-İşletmelerde meslek eğitimi için verilen günler yetersiz olmaktadır, bu günler arttırılmalıdır.

-İşletmelerde öğrencilere daha fazla güven duyulup işletmelere ait bütün malzeme ve cihazları kullanmalarına izin verilmelidir.

-İşletmelerde meslek eğitimi sırasında öğrencilere daha fazla hareket imkanı tanınmalı ve daha fazla iş verilmelidir.

-İşletmelerin sayı olarak artırılması için çalışmalar yapılmalı ve belirli bir süre sonra öğrenciler istiyorsa başka yerlerde geçiş imkanı tanınmalıdır.

-Haftanın belirli günleri okulda ve belirli günleri işletmeye öğrencilerin gitmesi yerine bir dönemin yarısını işletmede diğer yarısını okulda geçirmek öğrencinin bir bütün şeklinde eğitim almasını sağlayacağı için daha yararlı olacaktır.

-Bazı işletmelerdeki malzemeler ve cihazlar öğrencinin meslek alanına uygun olmadığı için öğrencilerin hem zorlanmasına hem de isteksizliğine yol açmaktadır. Bunu önlemek için işletmeler komisyon tarafından belirli kriterlere göre seçilmelidir.

-İşletmelere giden öğrencilerin daha iyi iş yapabilmesi için okullarda pratik eğitime daha çok önem verilmelidir.

-İş yerlerinde iş bitmediği zaman geç saatlere kadar çalışmak öğrencinin ertesi gün okuldaki verimini düşürmektedir. İş verenler bu durumu göz önünde bulundurmalıdırlar.

-İşyerlerindeki eğiticiler, öğrencilere karşı daha anlayışlı olmalıdır.

-İşyerlerindeki eğitimciler öğrencilere gereken ilgiyi göstermeli ve bütün bilgileri vermeye çalışmalıdır.

-İş yerlerinde iyi iş çıkaran öğrencilere belirli ödüller verilerek öğrenme azmını ve hevesi artırılmalıdır.

-Öğrencilerin servis, iş önlüğü, öğle yemeği gibi sorunlarına acil çözümler üretilmelidir. Okullar işletmelerle bu konularda anlaşma yapmalıdırlar.

-İşyerindeki eğitimciler, öğrencileri sigara gibi kötü alışkanlıklara sevk edici durumlardan kaçınmalıdırlar.

-Öğrenciler mesai saatleri dışında çalıştırılmamalı ve eğer isteği ile çalışıyorsa belirli bir ücretle teşvik edilmelidir.

-Öğrenciler sosyal sorunlarından dolayı işletmelerden daha kolay izin alabilmelidirler.

-Bazı işletmeler öğrencinin iş yapmasını engelliyor sadece yapılan işleri görmesini sağlıyor. Bu işletmeler belirlenip öğrencilerinde iş yapabilmesi için konuşulup ikna edilmesi gerekir.

-Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmelerdeki öğrencileri kontrol etmesini okul yönetimleri sağlamalıdır. Bu durumda işletme ile öğrenci arasında olabilecek sorunlar daha kolay çözülür ve öğrenciler de iş disiplini daha iyi olur.

-İşletmeler seçilirken meslek alanına uygunluğu ve uygun alet ve cihazların olup olmadığı araştırılmalıdır.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar açıklanarak öneriler getirilmiştir.

5.1 Sonuçlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki meslek liselerinden işletmede meslek eğitimi alan öğrencilerinin ve onlara koordinatörlük yapan öğretmenlerin anket sorularına verdiği cevaplardan hareketle, işletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamasının yararına inanmakta, işletmelerdeki mesleki eğitimin okuldaki öğretimi olumlu yönde etkilediği belirtilmekte ve işletmelerde meslek eğitiminin amacına ulaşılmasında en büyük görevin koordinatör öğretmenlerde olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak işletmeye gitmeden önce öğrencilere yeterli oryantasyon (öğrenciyi iş yerine alıştırma) eğitiminin verilmediği, işletmelerde istenilen niteliklerdeki usta eğitimcilerinin yeterli olmadığı ve var olanlarında eğitim yönünden yeterli katkıyı sağlamadıkları ve öğrencilere verilen ücretlerin yetersiz olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere işletmeye gitmeden önce yeterli ön eğitim verilmesi gerekir. Ancak şu anda verilen bilgiler yeterli olmamaktadır. Öğrenciler, okulda öğretilen bilgilerin işletmelerde uygulabileceğine inanılmaktadır. Öğrenciler oryantasyon eğitim ile iş yerlerinde daha başarılı olacaklarına inanmaktadırlar. Öğrenci velilerinin işletmelerde meslek eğitimine yeterli ilgisi yoktur. Bunun nedeni de bu eğitim sisteminin yeterince tanıtılmadığından ileri geldiği düşünülmektedir. Sistemin çeşitli yollarla öğrencilere ve velilerine tanıtılması gerekir.

İşletmelerde yapılan meslek eğitimi uygulamasının yararına koordinatör öğretmenler ve öğrenciler inanmaktadırlar. Öğrenciler, işletmedeki meslek eğitimi sayesinde iş hayatını tanıyacaklarını, iş hayatında karşılaşılabilecek bazı sorunları yaşayarak çözüm yollarını öğrenebileceklerini ve başkaları ile birlikte çalışma alışkanlıklarının gelişeceğine inanmaktadırlar. Öğrenciler çalıştıkları iş yerlerinin kendi meslek alanları ile ilgili olduğunu ve meslek dışı işler yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu da işletmede meslek eğitiminin amacına ulaşmasında önemlidir. Ayrıca öğrenciler, işletmelerde meslek eğitiminin okul tatil olduğu zamanlarda da devam etmesini istemektedirler. Ancak bakanlık tarafından işletmelerdeki öğrencilerin sigortaları okul açık olduğu zamanı kapsayacak şekilde yapıldığı için bu istek şimdilik uygulanamamaktadır.

Koordinatör öğretmenler, meslek eğitimi sırasında öğrencilerin yaptıkları işleri yeterince benimsemediklerini ve buna bağlı olarak ta iş yeri olanaklarını kendilerine yararlı hale getiremediklerini ifade etmektedirler. Burada bazı öğrencilerin kendi mesleklerini sevmedikleri ve yeterli oryantasyon eğitimi almadıkları düşünülmektedir. İşyerlerinde genellikle meslekle ilgili işler yapıldığına koordinatör öğretmenlerde katılmaktadırlar.

İşletmelerde yapılan mesleki eğitim okuldaki öğretimi olumlu yönde etkilemektedir. Öğrenciler işletmeye gittikten sonra okula karşı ilgilerinin azalmadığını ve okul başarılarının düşmediğini ifade etmişlerdir. Ancak mesleki bilgi vermeyen bazı derslerin kaldırılmasını ve verilen bazı ödevlerin azaltılmasını istemektedirler. Koordinatör öğretmenler, işletmelerdeki öğrencilerin okul ile işletmeleri karşılaştırarak okulun yararını daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. İşletmelerdeki eğitim sırasında öğrencinin görmesi gereken konularının bazılarının işletmelerde yapılamadığı ve okuldaki telafi eğitiminde yeterli olmadığı görüşü vardır.

İşletmelerde meslek eğitiminin amacına ulaşılmasında en büyük görev koordinatör öğretmenlere düşmektedir. Koordinatör öğretmenlerin işletmedeki öğrenciyi her zaman kontrol etmesi eğitimin kalitesini artıracığına bütün taraflar

inanmaktadır. Koordinatör öğretmenler, okul idaresinin işletmelerdeki eğitimi daha başarılı olması için yeterli önlemleri almadığını belirtmektedirler. Bunu ortadan kaldırmak için okul ile işyerleri ilişkilerinin geliştirilmesi ve okul idaresinin gerekli tedbirleri alması istenmektedir. Öncelikle okul idarelerinin öğrencilere uygun iş yerleri bulmasında daha aktif olması düşünülmektedir. Koordinatör öğretmenler işletmelerdeki öğrencilerin devam devamsızlığına dikkat etmektedirler.

Okulların işletmedeki eğitime katkısı yeterli görülmemektedir. Öncelikle görevlendirilen koordinatör öğretmenlerin dörtte üçü bu konuda bir hizmetiçi eğitim almadıklarını ve okullarında kendilerine hizmetiçi eğitim imkanları yaratmadıklarını ifade etmektedirler. Koordinatör öğretmenler işyerlerine ulaşımında okulların gerekli önlemleri almadığını ve okulların işletmede mesleki eğitime fazla ilgi duymadıklarını ifade etmişlerdir. İşletme ile okul arasında teknoloji alışverişi yeterli değildir. Herşeye rağmen öğrenciler meslek eğitiminin işletmelerde yapılmasının daha yararlı olduğuna inanmaktadırlar.

Kıbrıs'taki işyeri eğitim ortamlarının işgüvenliği, çevre, fiziki mekan, donanım, araç-gereç bakımından yeterliliği orta derecededir. Çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterli değildir. Ancak fiziki mekan, donanım ve araç gereç yönünden iyi durumdadırlar. Öğrenciler çalışırken iş güvenliğine dikkat edilmekte ve işverenler makina, alet ve gereçleri bozulacağı düşüncesi ile öğrencilere araçları kullandırmaktan çekinmemektedirler.

İşletmelerdeki usta eğiticiler istenilen bütün şartları karşılayacak nitelikte değildir. Koordinatör öğretmenler, işletmelerde yeterli sayıda eğitici eleman olmadığını ve eğitim yönünden varolanlarında eksikleri olduğunu belirtmektedirler. Öğrenci ve koordinatör öğretmenlere göre işletme eğitimcileri, öğrencilere gerekli bilgi ve becerilerin tümünü öğretmemektedirler. Okul idareleri ile gerekli işbirliğini yeterince yerine getirmemekte ve düzenli bilgi vermemektedirler.

İşletmelerin öğrencilere yapmış olduğu maddi katkılar yeterli değildir. Öğrenci ve koordinatör öğretmenler, işletmelerin öğrencilere yeterli ücret

ödemediğini ve iş yerleri arasında farklar bulunduğunu, bazı iş yerleri hiç bir ücret ödemezken diğerlerinde verdiği ücretler yeterli olmamaktadır. Bu konuya yasal olarak taraf olması gereken okul idareleri ilgisiz kalmaktadır. Eğer işletmelerde akşama kadar çalışma durumu olursa işletmeler öğle yemeklerini vermektedirler.

İşletmelerde meslek eğitiminin ilerki meslek yaşamında yararları olacağına bütün denekler katılmaktadır. İşletmede meslek eğitimi alan öğrencilerin okuldakilere oranla daha fazla beceri kazandıklarını ve ileride bu becerilerin işlerine yarayacağı düşünülmektedir. Koordinatör öğretmenler, işletmedeki öğrencilerin ileride daha kolay iş bulabileceğine inanmaktadırlar. Öğrenciler ise iş yerlerinde başarılı olan öğrencilerin işverenler tarafından öncelikle işe alınmasını istemektedirler.

Sisteme genel olarak bakıldığında, sorunların bir bölümünün alınabilecek bazı tedbirlerle giderilebileceği, sistemin yapısından kaynaklanan bazı sorunların ise daha uzun süreli çabalar gerektirdiği söylenebilir. Mesleki ve teknik eğitimin gelecekteki ihtiyaçlara cevap verebilmesi bakımından okul-işletme işbirliğinin esas olduğu, teknoloji alanındaki hızlı değişimlere uyum sağlanabilmesi bakımından bu sistemin güçlendirilmesi ve gelişmelere açık bulundurulması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

5.2 Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Okul- işyeri ilişkileri geliştirilerek işletmelerdeki meslek eğitiminin daha kaliteli olması için gerekli önlemler alınmalıdır. Avustralya'da olduğu gibi asıl işi işletmecilik olan kişiler çeşitli kurslardan geçirilerek öğrencilere ders verebilecek duruma getirilmelidir.

2. Meslek eğitimi öncesi öğrenciler, okul ve işletme yetkilileri tarafından düzenlenecek bir ön eğitime alınarak, iş hayatı, iş disiplini, atelyelerde yapılan işler ve kurum içi ilişkiler konularında ön eğitim verilmelidir.

3. İşletmelerde meslek eğitimi yapan öğrencilere verilen ücret tatmin edici bir seviyeye çıkarılmalıdır.

4. İşletmelerde meslek eğitimi başarı ile bitiren öğrencileri işletmeler öncelikle işe almalıdırlar. Çocuğunun öncelikle işe alınacağını bilen ve sistemin iyi tanıtılıp yararlarını bilen velilerin işletmelerde meslek eğitime ilgileri atracaktır.

5. Mesleki eğitim yaptırılabilir işletmeler okul tarafından belirlenmeli, asgari şartları yeterli görülmeyen işletmelere öğrenci verilmemelidir. Belirlenen işletmelere öğrenci ayrımı, belirli kıstaslara göre yapılmalıdır. Öğrenci göndermek için yeterli şartları taşımayan işyerleri Almanya'da olduğu gibi işletmeler üstü bir eğitim kuruluşu tarafından desteklenmelidir.

6. İşyerlerindeki eğitimin başarı derecesini yükseltmek için basılı malzemeleri (iş ve işlem yaprakları gibi) geliştirilerek öğrencilerin kullanımına sunulmalıdır. Fransa 'da olduğu gibi mesleki eğitim büyük işletmeler tarafında desteklenmelidir.

7. Koordinatör öğretmenler öncelikle hizmet içi eğitim kurslarına gönderilmeli, görev, yetki ve sorumlulukları açıkça ortaya konulmalı, kendilerine okul tarafından destek sağlanmalıdır. İşletmelerde eğitim titizlikle takip edilmeli,

ortaya çıkabilecek sorunlar değerlendirilmeli, zamanında gerekli önlemler alınarak sistemin etkin ve verimli olması sağlanmalıdır.

8. Koordinatörlük ve usta eğiticilik görevi üstlenmiş kişilerin esas mesleklerine eklenmiş bir uzmanlık alanı olarak Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından görülmeli, ilgililere kapsamlı ve kademeli hizmetiçi eğitim verilmesi sağlanmalıdır. Yol gösterici kitaplar hazırlanmalıdır.

9. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı işletmelerde meslek eğitimi standartları geliştirmelidir. Bu standartlar hazırlanırken Avrupa Birliği standartları göz önüne alınmalıdır.

10. Bakanlık okul sanayi iş birliğinin gelişmesi için gerekli önlemleri almalı. Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulu'na işlerlik kazandırmalı ve işletmelerde meslek eğitimi için gerekli yasal düzenlemeler için çaba harcamalıdır.

11. İşletmeler öğrencilere planlı bir eğitim verecek usta eğiticiler görevlendirmeli ve bu eğiticiler okul yönetimi ile işbirliği yaparak öğrenci hakkında bilgi vermelidir. Öğrencilerin yaptıkları bütün işler dosyalarına çizdirilmeli ve not ile değerlendirilmelidir.

12. İşletmeler koordinatör öğretmenleri kendilerine bir yardımcı olarak görmeli ve kendilerine gerekli kolaylığı sağlamalıdır.

13. Her okula işletme okul işbirliğini sağlayacak koordinatör müdür muavini atanmalıdır. Bu kişiler tarafından öğrenci profilleri belirlenmeli ve işletmelerin istedikleri değişiklikleri daha hızlı bir şekilde okul programlarına aktarılmalıdır.

14. Telafi eğitiminin yarattığı sorunları kaldırmak ve uygulamayı geliştirmek üzere yeni yaklaşımlar getirilmeli ve uygulamaya aktarılmalıdır.

15. Okullarda modüler eğitime geçilmeli ve işverenlerden mezun olan öğrencilerden istedikleri özellikleri belirtmeleri istenmeli ve bu modüllere yansıtılmalıdır.

16. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bu konuda ilk olarak yapılan bu araştırma da dikkate alınarak, işletmelerde meslek eğitimi uygulaması yeni araştırmalarla desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

Almanya’da İşletmelerde Meslek Eğitimi. (http://www.ekdil.com/Ekdil_/ekdil_2001.htm) 2006

ASCHER, Carol. (1994). **Cooperative Education as a Strategy for School-to-Work Transition** <http://vocserve.berkeley.edu/CenterFocus/CF.html> 2006:1 (Çeviri: Sabiha Alemdar)

Avusturalya’da İşletmelerde Meslek Eğitimi (www.eğitimplas.com) 2006

Avusturya’da İşletmelerde Meslek Eğitimi (<http://www.sg.k12.tr/index.php?id=136&L=1>) 2006: 4

AYAN, Feray.(1998). **Organizasyon Ve İş Etüdü.** İzmir: Ercan Kitabevi

AYTEKİN, Halil.(1993). **K.K.T.C. Eğitim Sisteminde Yapısal Dönüşüm.** Lefkoşa

BAHADIR, Mehmet.(2001). **Kıbrıs’ta Türkler.** İstanbul: Akdeniz Haber Ajansı Yayınları

BEHÇET, Hasan. (1969). **Kıbrıs Türk Maarif Tarihi.** Lefkoşa: Halkın Sesi Yayınları

BERATLI, Nazım. (1993). **Kıbrıslı Türklerin Tarihi.** Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2003). **Veri Analizi El Kitabı.** Ankara: PegemA yayınları

“Çıracılıkta Ahilik.” www.members.fortunecity.com 2004.

DOĞAN, Hıfzı, HACIOĞLU, F ve ULUSOY, A. (1997). **Okul Sanayi İlişkileri**. Ankara: Önder Matbaacılık

DOĞAN, Hıfzı. (1999). **Cumhuriyet Döneminde Eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi

DOĞAN, Hıfzı. (2003). **Ortaöğretimin Yeniden Yapılanması**, 21. Yüzyılda Nasıl Bir Ortaöğretim ve Eğitim Lefkoşa: Yakınoğu Koleji Yayınları

DOĞAN, Hıfzı. (1997). **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı** Ankara: Önder Matbaacılık

DOĞAN, Hıfzı, C.ALKAN ve İ. SEZGİN. (2001). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**. Ankara: Nobel Yayınları

ERDEN, Münire.(1995). **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ERDEN, Münire ve N.FİDAN.(1998). **Eğitime Giriş**. Ankara: Alkım Yayınları

FERİDUN, Hüsnü. **Kıbrıs Türk Eğitiminin Tarihçesi(1571-1974)**.

Gazioğlu, Ahmet. (1997) **Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi (1878-1960)**. Lefkoşa: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi

GÜLER, Gökhan.(2003). **Meslek Lisesi Sonrası Üniversite Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Durumları**. Girne: Girne Amerikan Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yüksek Lisans Bitirme Projesi)

GÜROL, Mehmet. (1997) **Okul Sanayi İşbirliği**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

HACIOĞLU, Fatma. (1993). **Mesleki ve Teknik Eğitimde Okul-İşletme Sürecinde Görevli Koordinatör Öğretmenlerin Eğitimi**. Ankara G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi

HOCANIN, Gülşen.(2004) **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim'in Karşılaştırılması**. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

İtalya'da İşletmelerde Meslek Eğitimi. (<http://www.ekdil.com/Ekdil/ekdil> 2001.) 2006

JONG, A.S.J., WIERSTRA AND HERMANUSSEN. (2006). **An exploration of the relationship between academic and experiential learning approaches in vocational education**. London: The British psychological Society Copyright.

KARATAŞ, Birgül. (1984). **Araştırma Teknikleri**. İstanbul Çağlayan Basımevi

KERKA, Sandra .(1999). **New Directions for Cooperative Education**
<http://www.ericdigests.org/2000-2/new.htm> (Çeviri: Mehmet KOÇ) 2006

Kıbrıs Rum Kesimi. (2005). **The Cyprus Educational System**. Nicosia (Çeviren :Sabiha ALEMDAR)

Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi. Lefkoşa: Devlet Basımevi.(Eylül 2005)

K.T.O.E.Ö.S. (2003). **Avrupa Birliği Eğitim Programları** Lefkoşa: K.T.Ö.E.Ö.S.Yayını

KULAKOĞLU, Mustafa.(1991). **İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulaması EGO Genel Müdürlüğü Örneği**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

MAYS, B.Arthur. (1960). **Mesleki Eğitimin Prensipleri ve Tatbikatı**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları

MEYAP Tanıtım Dökümanı. (2005). Lefkoşa: Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı yayını

Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı Kitapçığı, Atatürk Kültür Merkezi 22-27 Ekim 1994 Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı yayını Lefkoşa KKTC

Metge Projesi, <http://aml.mebnet.net/metge.htm> 2006:1

NESİM, Ali. (1987). **Batmayan Eğitim Güneşlerimiz**. Lefkoşa: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları

NOĞAY, Sami.(1997). **İşletme Bilgisi**. Ankara: Reyhan Yayınları

OESER,O.A. (1960). **Teacher, Pupil and Task**. London: Tavistock Publications

OKUMUŞ, Adem.(2003). **Toplam Kalite Yönetiminin KKTC’de Mesleki Teknik Orta Öğretimde Uygulanabilirliği ve Bir Model Çalışması Sedat Simavi Lisesi Örneği** Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Öğretmenler Yasası Milli Eğitim Yasası Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası Tüzükler Yönetmelikler, Talimatnameler Lefkoşa: K.T.O.E.Ö.S. Yayınları (1999)

Öğretmen ve Öğrenci Sayılaması. (2005-2006) Lefkoşa: Mesleki Teknik Öğretim Dairesi Müdürlüğü Yayını

ÖNAL, Sami. (!997). 3308 Sayılı Yasa Kapsamında İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi Endüstri Meslek Lisesi Örneği.(Yayınlanmamış Yüksek Liasns Tezi)

PRESSEY, Sindey ve Francis ROBINSON. (1991). **Psikoloji ve Yeni Eğitim.**(Çev. Hasan Tan) İstanbul. Milli Eğitim Yayınları

Resmi Gazete, 12Ocak 1999, 25-Sayı 8.

28/1988 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, www.mebnet.net/.doc. 2006:1

SEZGİN, İlhan. (2000). **Mesleki Ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SİDAL, Cavit (1971). **Mesleki Eğitim** Ankara: Milli Eğitim Yayınları

ŞİMŞEK, Şerif.(1999). **Yönetim Ve Organizasyon.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

TAŞKIN, Erdoğan. (1993). **İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme.** İstanbul: Der Yayınları

TUNA, Orhan. (1973). **Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim.** Ankara: Ayyıldız Matbaa.

TUNCEL K. (2005). **Düşmana İnat Bir gün Daha Yaşamak.** KTÖS Yayınları, Lefkoşa.

Türkiye’de İşletmelerde Meslek Eğitimi. (http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=359&id=21 6 12 2005 işveren Dergisi ağustos 2005)

TÜRKDOĞAN, Orhan. (1998). **İşçi Kültürünün Yükselişi** İstanbul: Timaş Yayınları

ULUKAN, Emire. (1998). **Türkiye’de Uygulanan Meslek Eğitimi Modellerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi.** Ankara: Tes-ar Yayınları

ULUSOY, Ayten (1993). **Okul- Sanayi Ortaklaşa Eğitiminin Değerlendirilmesi.** Ankara: G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi.

ÜNNER, Sezai. (1986). **Çankırı Meslek Yüksek Okulunda Okul-Sanayi Uygulanabilirliği.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

VENN, Grant.(1968). **İnsan Eğitim ve İş.**(Çev. Haydar Taymaz) Ankara: Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları

WARREN,Hugh. (1971). **10 Avrupa Ülkesinde Mesleki ve Teknik Öğretim.** (Çev.Yusuf Önertoy) İstanbul: Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları

İçerik: Bu kitap, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren, Atatürk'ün önderliğinde, milletimizin birliği ve bütünlüğü için yapılan çalışmaların, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu alandaki faaliyetlerinin, bir özetidir. Bu kitap, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Atatürk'ün önderliğinde, milletimizin birliği ve bütünlüğü için yaptığı çalışmaların, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu alandaki faaliyetlerinin, bir özetidir.

Bu kitap, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Atatürk'ün önderliğinde, milletimizin birliği ve bütünlüğü için yaptığı çalışmaların, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu alandaki faaliyetlerinin, bir özetidir.

EKLER

Ek 1

Ek 2

Ek 3

Ek 1

KUZEY KIBRIS CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
LEFKOŞA

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yaptığım “ **K.K.T.C.’de İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi**” konulu “**Yüksek Lisans Tezi**” çalışması için gerekli verilerden bazılarını toplamak için ekte sunulan anket formlarını, İşletmelerde öğrencisi olan (Staj yapan) Meslek Liselerinin Koordinatör (Atelye) öğretmenleri ile İşletmelerde Meslek eğitiminde olan öğrencilere uygulanması planlanmıştır.

Belirtilen anketlerin uygulanabilmesi için gerekli iznin verilmesini arz ederim.

Mehmet KOÇ

ADRES:

Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi
Motor Bölümü Öğretmeni

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: MTÖ.0.00-13-06/

23 Ocak 2006

**Sayın Mehmet Koç
Öğretmen
Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi
Lefkoşa.**

Müdürlüğümüze yaptığınız başvuruda, müdürlüğümüze bağlı Meslek Liselerinin atölye öğretmenleri ile işletmelerde staj yapan öğrencilere yönelik "**KKTC'de İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi**" konulu anket uygulaması yapma istemiyle izin talebinde bulundunuz.

Talebinizle ilgili olarak Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nce yapılan incelemede, anket uygulamanız uygun görülmüştür. Ancak, anket uygulanmadan önce anketin uygulanacağı okulların müdürlükleri ile istişarede bulunup anketin ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır. Keza, anket uygulandıktan sonra da sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne de ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgi edinmenizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

**Taner Akcan
Müdür**

Dağıtım:
-Teftiş Dairesi Müdürlüğü
MT/NK

Tel (90) (392) 228 3136-22 82257
Fax (90) (392) 227 8727
E-mail meb@mebnet.net
Lefkoşa-KıBRIS

K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
Genel Ortaöğretim Dairesi ve Mesleki Teknik Öğretim Dairesi'ne
Bağlı Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumlarının
2005 - 2006 ÖĞRETİM YILI, Yıllık Çalışma Takvimi ve Resmi Tatil Günüleri

TARİH	KONU
16 Eylül 2005 Cuma	Öğretmenler Kurulu Toplantısı ve Haftalık Ders Dağıtım Çizelgelerinin Öğretmenlere Dağıtılması
19 Eylül 2005 Pazartesi	2005-2006 Ders Yılı'nın Başlaması
3 Ekim 2005 Pazartesi	İşletmelerde Mesleki Teknik Eğitim Uygulamalarının Başlatılması
5 Ekim 2005 Çarşamba	Dünya Öğretmen Gününün Kutlanması
29 Ekim 2005 Cumartesi	T.C. Cumhuriyet Bayramı
2-5 Kasım 2005 Çarşamba - Cumartesi	Ramazan Bayramı (Arife dahil 4 gün tatil)
7-17 Kasım 2005 Pazartesi - Perşembe	I. Dönem Ara Sınavları (8 gün)
10 Kasım 2005 Perşembe	Atatürk'ü Anma Günü
15 Kasım 2005 Salı	K.K.T.C.'nin Kuruluşu ve Cumhuriyet Bayramı (1 gün tatil)
24 Kasım 2005 Perşembe	Öğretmenler Günü
21-25 Aralık 2005 Çarşamba - Pazar	Milli Mücadele, Şehitleri Anma ve Kıbrıs Türklerin Soykırım Günü ve Haftası
1 Ocak 2006 Pazar	Yılbaşı (1 gün tatil)
9-13 Ocak 2006 Pazartesi-Cuma	Kurban Bayramı (Arife dahil 5 gün tatil)
15 Ocak 2006 Pazar	Dr. Fazıl Küçük'ün Ölüm Yıldönümü
16-24 Ocak 2006 Pazartesi-Salı	I. Dönem Sonu Sınavları (7gün)
25-26 Ocak 2006 Çarşamba-Perşembe	Engel Sınavları
27 Ocak 2006 Cuma	Sınav Kağıtlarının Öğrencilere Gösterilmesi
30 Ocak 2006 Pazartesi	Karne Yazını
31 Ocak 2006 Salı	I. Dönem Sonu Karne Dağıtımı
1-15 Şubat 2006 Çarşamba-Çarşamba	Yarı Yıl Tatili
16 Şubat 2006 Perşembe	II. Dönemin Başlaması
20 Şubat-20 Mart 2006 Pazartesi-Pazartesi	İşletmelerde Meslek Eğitimi Yapacak Öğrencilerin İşyeri Planlaması
3-12 Nisan 2006 Pazartesi-Çarşamba	II. Dönem Ara Sınavları (8 gün)
10 Nisan 2006 Pazartesi	Mevlüt Kandili (1 gün tatil)
13-14 Nisan 2006 Perşembe-Cuma	Ticaret Liseleri ve Turizm Bölümü Öğrencileri ile Ağırlama Gıda Teknolojisi Öğrencilerinin Engel Sınavları
17 Nisan 2006 Pazartesi	Meslek Liseleri Bilgi ve Beceri Yarışması
17-21 Nisan 2006 Pazartesi-Cuma	Ortaokullar Arası Bilgi Yarışması
18 Nisan 2006 Salı	Ortaokullar Arası Fen Bilgi Yarışması
19 Nisan - 9 Haziran 2006 Çarşamba-Cuma	Ticaret Liseleri ve Turizm Koleji ile Ağırlama Gıda Teknolojisi Öğrencilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi
23 Nisan 2006 Pazar	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (1 gün tatil)
24 Nisan 2006 Pazartesi	Ortaokullar Arası Matematik Yarışması
24 Nisan-5 Mayıs 2006 Pazartesi-Cuma	Resim El İşi Sergisi
1 Mayıs 2006 Pazartesi	İşçi ve Bahar Bayramı (1 gün tatil)
8-12 Mayıs 2006 Pazartesi-Cuma	Mesleki ve Teknik Eğitim Fuarının Açılması ve Tanıtım Etkinlikleri
18 Mayıs 2006 Perşembe	Öğrenci, Disiplin, Davranış ve Devam-Devamsızlıkla İlgili Öğretmen Kurul Toplantısı
19-20 Mayıs 2006 Cuma-Cumartesi	Gençlik ve Spor Bayramı (1 gün tatil)
22-30 Mayıs 2006 Pazartesi-Salı	II. Dönem Sonu Sınavları (7 gün)
31 Mayıs - 1 Haziran 2006 Çarşamba - Perşembe	Engel Sınavları

2 Haziran 2006 Cuma	Sınav Kağıtlarının Öğrencilere Gösterilmesi ve Karne Yazımı
5-9 Haziran 2006 Pazartesi-Cuma	İşletmelerde Meslek Eğitimi Gören Öğrencilerin Yıl Sonu Beceri Sınavı
6 Haziran 2006 Salı	Karne Dağıtımı ve Bütünleme Sınavları ile İlgili Öğretmenler Kurul Toplantısı
8-14 Haziran 2006 Perşembe-Çarşamba	Bütünleme Sınavları (5 gün)
18 Haziran 2006 Pazar	ÖSS
19-21 Haziran 2006 Pazartesi- Çarşamba	I. Sorumluluk Sınavları
21-26 Haziran 2006 Çarşamba-Pazartesi	Öğrenci Kayıt İşlemleri
22-23 Haziran 2006 Perşembe-Cuma	Anadolu ve Fen Liseleri Başvuruları
24 Haziran 2006 Cumartesi	Anadolu ve Fen Liseleri Giriş Sınavları
26-30 Haziran 2006 Pazartesi-Cuma	Diploma Törenleri
1 Temmuz 2006 Cumartesi	Yaz Tatilinin Başlaması
20 Temmuz 2006 Perşembe	Barış ve Özgürlük Bayramı (1 gün tatil)
1 Ağustos 2006 Salı	Toplumsal Direniş Bayramı (1 gün tatil)
30 Ağustos 2006 Çarşamba	T.C. Zafer Bayramı (1 gün tatil)
1 Eylül 2006 Cuma	Dünya Barış Günü
1 Eylül 2006 Cuma	II. Sorumluluk Sınavları ile İlgili Öğretmenler Kurul Toplantısı
4-8 Eylül 2006 Pazartesi-Cuma	II. Sorumluluk Sınavları
4-14 Eylül 2006 Pazartesi-Perşembe	Hizmetiçi Eğitim Çalışmalarının Yapılması
11-14 Eylül 2006 Pazartesi-Perşembe	Alan Bölüm Zümre Toplantılarının Yapılması
18 Eylül 2006 Pazartesi	2006-2007 Öğretim Yılı Öğretmenler Kurul Toplantısı ve Haftalık Ders Dağıtım Çizelgelerinin Öğretmenlere Dağıtılması
19 Eylül 2006 Salı	2006-2007 Ders Yılına Başlaması

Açıklamalar:

1. Sınav programları günde en çok iki sınav olacak şekilde düzenlenir.
2. Ara sınav tarihlerinin yetersiz olması halinde Beden Eğitimi, Müzik ve Uygulamalı derslerin sınavları sınav tarihinden önce veya sonra normal ders saatleri içinde yapılabilir.
3. İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin beceri sınavları iş yerlerinde yapılacaktır.
4. Beklemeli durumdaki öğrencilerin sınavları II. Dönem Sonu Sınavları ile Bütünleme Sınavları döneminde yapılır.
5. Sorumluluk sınavları yılda iki kez bu çizelgede belirtilen tarihlerde bütünleme sınavlarındaki kurallara uygun olarak yapılır.
6. Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü'ne bağlı okullar II. Dönem içerisinde orta III. Sınıf öğrencilerine yönelik, Mesleki Teknik Öğretim Dairesi'ne bağlı okullara inceleme gezisi düzenler. Okul yöneticileri bu gezileri karşılıklı istişare yaparak programlar ve ilgili daire müdürlüklerine bilgi verir.
7. Diploma Törenlerine velilerin de katılımlarını sağlamak için törenler saat 14.00'dan sonraya da alınabilir.
8. Sınavlar 08.30 ile 13.00 saatleri arasında düzenlenir. Aynı gündeki iki sınav arasında en az 30 dakika ara bulunması esastır.

Ek 4

GENEL AÇIKLAMA

Sayın Koordinatör Öğretmen,

Bugün bir ulusun yaşamını sürdürebilmesi, ekonominin başlıca öğelerinden biri olan teknolojiyi üretmesine ve kullanmasına bağlıdır. Uluslar daha rahat bir yaşam için teknolojiyi kullanarak mal ve hizmet üretimini arttırmak zorundadır. Ayrıca bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler eğitim sistemlerini etkilemiştir. Bu durum okul işletme işbirliğini zorunlu hale getirmektedir. Okul işletme işbirliği programı okul dışında farklı bir ortamda uygulanmaktadır. Bu değişiklik meslek dersi öğretmenlerine koordinatörlük statüsü kazandırmaktadır. İşletmelerde meslek eğitimi değerlendirmek ve bu süreçte görevli koordinatör öğretmenlerle sistemin yapı ve işleyişi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

“KKTC’de İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi”ni ilgilendiren bu çalışma, sizlerin görüş ve önerilerinizle doğrultusunda yapılacaktır. Bu çalışmaya ait görüş ve önerileriniz yalnız bilimsel araştırma amacı ile kullanılacak, kişiselleştirilebilecek bilgiler hiçbir şekilde ya da kuruma açık tutulmayacaktır.

Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altına isabet eden () işaretinin içine X işareti koymanız yeterlidir.

Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Gösterdiğiniz ilgi ve değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Mehmet KOÇ
Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET FORMU

BÖLÜM I

KİŞİLER HAKKINDA BİLGİLER:

Bu bölümdeki soruları, sizin durumunuza uyan seçeneğin önündeki parantezin içine işareti koyarak cevaplandırınız.

1. Cinsiyetiniz
☐ 1. K
☐ 2. E
2. Çalıştığınız Okul
☐ 1. Endüstri Meslek Lisesi
☐ 2. Kız Meslek Lisesi
☐ 3. Ticaret Turizm Meslek Lisesi
☐ 4. Endüstri Pratik Sanat Okulu
☐ 5. Teknik Lise
3. Öğrenim Düzeyiniz
☐ 1. Meslek Lisesi Mezunu
☐ 2. Ön Lisans
☐ 3. Lisans
☐ 4. Yüksek Lisans
☐ 5. Doktora
4. Meslekte Hizmetiniz
☐ 1. 5 yıl ve daha az
☐ 2. 6-10 yıl
☐ 3. 11-15 yıl
☐ 4. 16-20 yıl
☐ 5. 21-25 yıl
☐ 6. 26 yıl ve daha yukarısı
5. Kaç kez Koordinatör öğretmenlik yaptınız.
☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 ve daha fazla
6. Koordinatör Öğretmen olarak koordinatör konusunda bir seminer veya kursa katıldınız mı?
☐ 1. Evet
☐ 2. Hayır

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında İŞLETMEDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLER ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

1. İşletmeler, öğrencilerin tavır ve tutumlarını etkiler.

() () () () ()

2. İşletmelerde meslek eğitimi istenilen amaçlara ulaşmada uygundur.

() () () () ()

3. İşyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler.

() () () () ()

4. Öğrenci ve velilerin, okul sanayi işbirliğine ilgisi vardır.

() () () () ()

5. Öğrenciler, işyeri çalışma kurallarına uyarlar.

() () () () ()

6. Öğrencilerin, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin durumu yeterlidir.

() () () () ()

7. İşletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir.

() () () () ()

8. İşyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler.

() () () () ()

9. İşyerlerinde öğrenciler işyeri kurallarına uygun kıyafet giyerler.

() () () () ()

10. İşyerindeki işi öğrenciler benimser.

() () () () ()

11. Gevşek Koşullarda kendilerini denerler.

() () () () ()

12. Öğrenciler, para kazanırlar.

() () () () ()

13. İş bulma imkanları artar.

() () () () ()

14. Okul ile işyerlerini karşılaştırabilirler

() () () () ()

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında EĞİTİM VEREN İŞLETMELER ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

15. Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumu uygundur.

() () () () ()

16. İşletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar.

() () () () ()

17. İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir.

() () () () ()

18. İşletmelerde öğrencilerin devamlılığına dikkat edilir.

() () () () ()

19. Çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir.

() () () () ()

20. Öğrencilerin devam ettiği işyerleri fiziksel ortam olarak uygundur.

() () () () ()

21. İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırılırlar.

() () () () ()

22. Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinin iş güvenliğine dikkat edilir.

() () () () ()

23. Öğrencilerin mesleki çalışma yaptığı işyerlerindeki personeli eğitimi yeterlidir.

() () () () ()

24. İşletmelerden öğrenciler hakkında düzenli bilgi verirler.

() () () () ()

25. İşletmelerde eğitici usta vardır.

() () () () ()

BÖLÜM IV

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında İŞLETMEYE ÖĞRENCİ GÖNDEREN OKULLAR ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

26. Koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesi öğretim kalitesini artırır.

() () () () ()

27. Öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okul uygun önlemleri alır.

() () () () ()

28. Koordinatör öğretmen olarak okul yönetimi ile iyi ilişkileri vardır.

() () () () ()

29. Okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir.

() () () () ()

30. İşyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır.

() () () () ()

31. Koordinatör öğretmen olabilmemiz için Okul hizmetiçi kurslara gönderir.

() () () () ()

32. Okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler.

() () () () ()

33. İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon eğitimi verilir.

() () () () ()

34. Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir.

() () () () ()

35. Okul yönetiminin işyerindeki eğitime ilgisi vardır.

() () () () ()

BÖLÜM V

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanan bu anketteki sorulara verdiğiniz yanıtlar içinde İşletmelerde eğitimin daha iyi yapılabilmesi için görüş ve önerileriniz varsa lütfen maddeler halinde yazınız.

Ek 5

GENEL AÇIKLAMA

Sayın Koordinatör Öğretmen,

Bugün bir ulusun yaşamını sürdürebilmesi, ekonominin başlıca öğelerinden biri olan teknolojiyi üretmesine ve kullanmasına bağlıdır. Uluslar daha rahat bir yaşam için teknolojiyi kullanarak mal ve hizmet üretimini arttırmak zorundadır. Ayrıca bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler eğitim sistemlerini etkilemiştir. Bu durum okul işletme işbirliğini zorunlu hale getirmektedir. Okul işletme işbirliği programı okul dışında farklı bir ortamda uygulanmaktadır. Bu değişiklik meslek dersi öğretmenlerine koordinatörlük statüsü kazandırmaktadır. İşletmelerde meslek eğitimi değerlendirmek ve bu süreçte görevli koordinatör öğretmenlerle sistemin yapı ve işleyişi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

“KKTC’de İşletmelerde Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi”ni inceleyen bu çalışma, sizlerin görüş ve önerilerinizle doğrultusunda yapılacaktır. Bu çalışmaya ait görüş ve önerileriniz yalnız bilimsel araştırma amacı ile kullanılacak, kişiselleştirilebilecek bilgiler hiçbir kişi ya da kuruma açık tutulmayacaktır.

Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğin altına isabet eden () işaretinin içine X işareti koymanız yeterlidir.

Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Gösterdiğiniz ilgi ve değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Mehmet KOÇ
Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET FORMU

BÖLÜM I

KİŞİLER HAKKINDA BİLGİLER:

Bu bölümdeki soruları, sizin durumunuza uyan seçeneğin önündeki parantezin içine ☒ işareti koyarak cevaplandırınız.

7. Cinsiyetiniz

☐ 1. K

☐ 2. E

8. Çalıştığınız Okul

☐ 1. Endüstri Meslek Lisesi

☐ 2. Kız Meslek Lisesi

☐ 3. Ticaret Turizm Meslek Lisesi

☐ 4. Endüstri Pratik Sanat Okulu

☐ 5. Teknik Lise

9. Öğrenim Düzeyiniz

☐ 1. Meslek Lisesi Mezunu

☐ 2. Ön Lisans

☐ 3. Lisans

☐ 4. Yüksek Lisans

☐ 5. Doktora

10. Meslekte Hizmetiniz

☐ 1. 5 yıl ve daha az

☐ 2. 6-10 yıl

☐ 3. 11-15 yıl

☐ 4. 16-20 yıl

☐ 5. 21-25 yıl

☐ 6. 26 yıl ve daha yukarı

11. Kaç kez Koordinatör öğretmenlik yaptınız.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve daha fazla

12. Koordinatör Öğretmen olarak koordinatör konusunda bir seminer veya kursa katıldınız mı?

☐ 1. Evet

☐ 2. Hayır

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında İŞLETMEDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLER ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

1. İşletmeler, öğrencilerin tavır ve tutumlarını etkiler.

() () () () ()

2. İşletmelerde meslek eğitimi istenilen amaçlara ulaşmada uygundur.

() () () () ()

3. İşyerinde öğrencilerin mesleği öğrenme ile ilgili becerilerin tümünü öğretirler.

() () () () ()

8. Öğrenci ve velilerin, okul sanayi işbirliğine ilgisi vardır.

() () () () ()

9. Öğrenciler, işyeri çalışma kurallarına uyarlar.

() () () () ()

10. Öğrencilerin, işletmelerde işe başlarken mesleki becerilerinin durumu yeterlidir.

() () () () ()

11. İşletmede eğitimi bitiren öğrencinin mesleki becerilerinin durumu gelişmiştir.

() () () () ()

8. İşyeri olanaklarını öğrenciler kendileri için yararlı hale getirirler.

() () () () ()

9. İşyerlerinde öğrenciler işyeri kurallarına uygun kıyafet giyerler.

() () () () ()

10. İşyerindeki işi öğrenciler benimser.

() () () () ()

11. Gevşek Koşullarda kendilerini denerler.

() () () () ()

12. Öğrenciler, para kazanırlar.

() () () () ()

13. İş bulma imkanları artar.

() () () () ()

14. Okul ile işyerlerini karşılaştırabilirler

() () () () ()

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında EĞİTİM VEREN İŞLETMELER ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

15. Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerindeki makine, araç ve gereç durumu uygundur.

() () () () ()

16. İşletme yöneticileri veya eğitimcileri okulla işbirliği yaparlar.

() () () () ()

17. İşyerleri tarafından öğrencilere yaptığı işe göre uygun ücret ödenir.

() () () () ()

22. İşletmelerde öğrencilerin devamlılığına dikkat edilir.

() () () () ()

23. Çevrede meslek alanları ile ilgili işyerleri sayıca yeterlidir.

() () () () ()

24. Öğrencilerin devam ettiği işyerleri fiziksel ortam olarak uygundur.

() () () () ()

25. İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sırasında öğrencilerin kendi meslek alanı ile ilgili işlerde çalıştırılırlar.

() () () () ()

22. Öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinin iş güvenliğine dikkat edilir.

() () () () ()

23. Öğrencilerin mesleki çalışma yaptığı işyerlerindeki personeli eğitimi yeterlidir.

() () () () ()

24. İşletmelerden öğrenciler hakkında düzenli bilgi verirler.

() () () () ()

25. İşletmelerde eğitici usta vardır.

() () () () ()

BÖLÜM IV

SEÇENEKLER

Aşağıda, okul sanayi ortaklaşa eğitimi kapsamında İŞLETMEYE ÖĞRENCİ GÖNDEREN OKULLAR ile ilgili yeterlilikler verilmiştir. Bu yeterliliklerin her birine koordinatör öğretmen olarak ne derecede katılıyorsunuz.

Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
--------------	----------------	---------------------------	-------------	---------------------

29. Koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesi öğretim kalitesini artırır.

() () () () ()

30. Öğrencilerin işyerinde yaptıkları beceri eğitimini geliştirmek üzere okul uygun önlemleri alır.

() () () () ()

31. Koordinatör öğretmen olarak okul yönetimi ile iyi ilişkileri vardır.

() () () () ()

29. Okulun işletmelere yaptığı teknolojik destek yeterlidir.

() () () () ()

30. İşyerlerine ulaşımınızda okul gerekli önlemleri alır.

() () () () ()

32. Koordinatör öğretmen olabilmeniz için Okul hizmetiçi kurslara gönderir.

() () () () ()

32. Okul ve koordinatör öğretmenler öğrencilere işyeri bulmaya yardım ederler.

() () () () ()

33. İşletmelerde gidecek öğrencilere yeterli oryantasyon eğitimi verilir.

() () () () ()

34. Yıl sonunda işletmelerde işlenmeyen konularla ilgili okulda yapılan beceri eğitiminin seviyesi yeterlidir.

() () () () ()

36. Okul yönetiminin işyerindeki eğitime ilgisi vardır.

() () () () ()

BÖLÜM V

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanan bu anketteki sorulara verdiğiniz yanıtlar dışında işletmelerde eğitimin daha iyi yapılabilmesi için görüş ve önerileriniz varsa lütfen maddeler halinde yazınız.